WORLD NEWAH
ORGANIZATION
USA

किसली
KISALI

1st ISSUE | APRIL 2026

ने.सं. ११४६ बछलाथ्व नवमी

1ST USA NEWAH CONVENTION
BALTIMORE 2026
APRIL 24-25

PRESERVE. CONNECT. INSPIRE

Official Souvenir Magazine of
1st USA Newah Convention

Platinum plated cap with built-in sharpener and eraser

Graf Von Faber-Castell Perfect Pencil,

WORLD NEWAH ORGANIZATION USA

WORLD NEWAH ORGANIZATION USA

A Tax Exempt, 501 (c) (3), Non-Profit Organization

1ST USA NEWAH CONVENTION

BALTIMORE 2026

APRIL 24-25

PRESERVE | CONNECT | INSPIRE

In collaboration with:

NEPA PASA PUCHA AMERIKAYE

NPPA

NOA

NEWAH ORGANIZATION OF AMERICA

NEPA COMMUNITY USA

AMERICA

World Newah Organization 4th convention 2022 at New York, USA

Organizers are World Newah Organization, World Newah Organization USA and Newa Guthi

किसली
Kisali

World Newah Organization USA | नेपाल संवत् ११४६/2026 AD | हलिं नेवाः दबू अमेरिका

Editor

Keshar Man Tamrakar

Publication team

Shrunyuti Singh
Basav Rajopadhyay
Pramesh Shrestha

Cover Design

Sanjeep Pradhan
Manjil Shrestha

Computer Design

Rakesh M. Maharjan

Marketing/Advertising

Shanti Shrestha

Cover Photo:

Sacred Ajima, revered as the protective mother goddess in Newah tradition, symbolizes strength, wisdom, and divine guardianship. Her presence on this inaugural cover honors our heritage and blesses the historic 1st USA Newah Convention.

World Newah Organization USA

Email: worldnewahusa@gmail.com

Copyright: WNO USA

सम्पादकीय

किसली (Kisali)

किसली धयागु जाकि, ग्वय् व दां तयातःगु सलिंचा खः। "किसली" धयागु शब्द नेपालभाषाया निगः खँग्वः "किगः" व "सलिं" मिलेयाना: जूगु खः। "किगः" धयागु जाकि/आक्षे खः सा "सलिं" धयागु अय्लाः त्वनेगु चाया थल खः। नेवाः सभ्यता व थनया तान्त्रिक अभ्यास/धार्मिक पक्षया विकास नापनापं किसलीया नं विकास जूगु खनेदु।

नेवाः संस्कारय् किसलीया तःधंगु महत्त्व दु। विशेष यानाः छुं भाकल यायेबलय् मनूया सुस्वास्थ्य व ताःआयुया कामना यासें किसली तयेगु चलन दु। यदि सुं ल्वगि जुल धाःसा, दुर्घटनाय् लात धाःसा वा ताःहाकःगु वँसा (यात्रा) यायेत्यंबलय् किसली भाकल याइ। थुकिं उम्ह मनूया भिं जुइ धइगु विश्वास कयातइ। थथे भाकल यानातःगु किसली ल्वःगु इलय् गुम्ह द्यःया नामं भाकल याःगु खः, उम्ह द्यःया थासय् वनाः छायेगु याइ।

अथेहे, छुं विशेष पूजा याये न्ह्यः तइगु कलःया च्वय् नं किसली तयेगु याइ। कलः पुसा द्यनेया रुपय् किसली छगः तल धाःसा उगु पूजा पूर्ण जुइ धइगु जनविश्वास दु। अथेहे, नासद्यःया पूजाय् बाजागाजा स्वना: किसली थापना यानाः न्हिथं पूजा याइ, थुकियात "नासद्यः साला हयेगु" धाइ। न्हापा न्हापा झी पुर्खातय्सं तान्त्रिक शक्ति छ्यलाः मेगु लोकय् च्वनाच्वपिं यक्ष/यक्षिणी / नाग देवता/ख्याः / लाखे आजु / अजिमा द्यः व मेमेपिं द्यःयागु शक्ति यातः साला हयाः सिजःयागु बाय् चायागु कलशय् दुने तयाः पिहां वनेमफयेक तारण तयेगु लागी कलशयागु म्हुतु तियेत किसलीयागु प्रयोग यानातःगु खनेदु।

थ्व बाहेक, छैँय् तःधंगु भ्वय् याये न्ह्यः श्री गणेशयात साला हयेगु धकाः निगः किसली व निगः खैँय् छायेगु याइ। उकी मध्ये छगः किसली व छगः खैँय् छैँय् लिछ्याना हयाः छैँया छगू कुनय् तयाः भ्वय् सिमधतले पूजा याइ। थथे यात धाःसा भ्वय्या इलय् छुं नं विघ्नबाधा मजुइ धइगु विश्वास दु।

जिमिगु थ्व न्हापां कथं पिहांवःगु स्मारिका सफूयागु नां जिमिसं *किसली* तयागु नं यक्व कारण त दु। गथे याना द्यःपिन्त भाकल याइबलय् किसली छायेगु थें जिपि १५ दुजःपिन्सं नं नेवाः परिवार / समाज व देशय् च्वनाच्वंपिं सकलयात साक्षी तयाः नेवाः भाय् / संस्कार / संस्कृति / तजिलजियात अमेरिका देशय् च्वना नं म्वाकातयेगु लागि तन, मन व धन बियाः ज्या यायेगु छगू तःधंगु भाकल यानाच्वनागु जुल। थ्व सफूयागु न्ह्योने खनेदुगु अजिमा द्यःयागु किपाःया क्वय् लाक्क १५ ज्यासना पुचःया दुजःतय्गु ल्हातय् किसली ज्वनातःगु किपा थुकियागु दसु खः।

थुगु किसली पिथनेत च्वसु बियादीपिं भाजु मय्जुपिं, विज्ञापन बियादीपिं, भिन्तुना बियादीपिं सकसितं लिसें थुगु "नेवा: मुना" ता:लाकेत मूवंगु ई बियादीपिं जिमिगु संस्था लिसें मेमेगु संस्थात नेपा: पासा पुच: अमेरिकाय्, नेवा: अर्गनाइजेशन अफ अमेरिका, नेपाः कम्युनिटी यूएसए, ल्यायम्ह अमेरिका, केन्टकी नेवा: पुच:यात आपालं आपा: सुभाय् देछाये।

दकलय् लिपा म्हो इलय् नं थुगु किसली थुलिग्यंक टाइप सेटिङ्ग यानादिल, सुभाय् राकेश एम. महर्जन भाजुयात। अथे हे संजीव प्रधान भाजु व मञ्जिल श्रेष्ठ भाजुपिं पाखें 'किसली' यात ल्वयेक द्यब: डिजाइन याना दिल। वय्कःपिन्त नं साधुवाद देछाये।

– केशरमान ताम्राकार

The State of Maryland

Governor of the State of Maryland, to

1ST USA NEWAH CONVENTION, Greetings:

Be it Known: That on behalf of the citizens of this State, in recognition of **this national gathering in Baltimore that recognizes the significant contributions of the Newah people of Nepal, who help shape the cultural, social, and civic fabric of the State of Maryland and the United States; and for the many ways you strengthen bonds and remind people everywhere that communities are stronger when everyone participates; in celebration of this historic day,** *we are pleased to confer upon you this*

Governor's Citation

Given Under My Hand and the Great Seal of the State of Maryland, this 24th day of April Two Thousand and twenty-six

Governor

Lt. Governor

Secretary of State

The Maryland General Assembly

Official Citation

Be it hereby known to all that
sincerest congratulations
are offered to

World Newah Organization USA

in recognition of

hosting the 1st USA Newah Convention and for its commitment to preserving Newah heritage while advancing cultural diversity, inclusion, and community engagement.

Presented on this 25th day of April 2026

by Delegate ____________________
Harry Bhandari, PhD
of Baltimore County - Legislative District 8

PRESIDENT'S MESSAGE

Jwajalapa!

It is with immense pride and heartfelt joy that I welcome you to Kisali, the official souvenir magazine of the historic 1st USA Newah Convention.

As we gather for this inaugural convention, Kisali marks the beginning of a new chapter in the journey of the Newah community in the United States, one that is firmly rooted in our heritage while moving forward toward a vibrant and unified future.

This convention represents a significant milestone for our community. What began as small gatherings among early settlers has evolved into a nationwide movement, bringing together Newah individuals, families, and organizations from across the country. It is a moment to reflect on our journey, celebrate our identity, and renew our collective commitment to preserving and promoting our rich cultural legacy.

Guided by our convention theme, **"Preserve. Connect. Inspire."**, we reaffirm our shared responsibility to safeguard our heritage, strengthen our bonds as a community, and inspire future generations to carry our traditions forward with pride and purpose.

Through Kisali, we seek to capture the essence of this historic occasion. More than a publication, it serves as a reflection of our collective journey, a platform to honor our traditions, recognize contributions, and amplify the voices within our community. The stories and perspectives shared in these pages highlight the depth and diversity of Newah identity in the diaspora.

As we celebrate this milestone, we are reminded that our heritage, rich in language, festivals, art, rituals, and community values, must be preserved not only in memory but in practice. Equally important is our commitment to the next generation. Our youth are the bridge between tradition and the future, and their engagement will ensure that our culture continues to thrive in meaningful and evolving ways.

I extend my sincere gratitude to all sponsors, contributors, volunteers, and supporters who have made both this convention and this publication possible. Your dedication and passion are the true strength of our community.

As we come together in this historic moment, may Kisali stand as a lasting symbol of unity, pride, and progress, and may this mark the beginning of many milestones to come.

Sincerely,

Pramesh Shrestha
President
World Newah Organization USA

World Newah Organization
A Tax-exempt, 501(c)(3) Non-Profit Organization registered in the USA. Estd 2011.

Ref: GRT-1146-010

सोमबार, ११४६ चिल्लागा षष्ठी (Monday, March 9, 2026)

भाजु प्रमेश श्रेष्ठजु
नायः
हलिं नेवाः दबू, युएसए कवः
टेक्सस्, यूएसए

मूखँ : हलिं नेवाः दबू, यूएसए कवःया दकलय् न्हापांगु यूएसए नेवाः तःमुज्यायात भिंतुना

ज्वजलपा,

हलिं नेवाः दबू, यूएसए कवलं बल्टिमोरय् दकलय् न्हापांगु नेवाः तःमुँज्या यायेगु ग्वसाः ग्वसें थ्व लागाया नेवाः संस्थात नेपाः पासा पुचः अमेरिकाय्, नेवाः अर्गनाइजेशन अफ अमेरिका, नेपाः कम्युनिटी यूएसए, केन्टकी नेवाः पुचः केन्टकी व ल्यायम्ह पुचः अमेरिका नाप सहकार्य यानाच्वंगु अति हे लसताया खँ जुल। थ्व ज्याभ्वः तःजिक न्ह्यायेमा, सुथां लायेमा धकाः सकल ग्वसाः खलःया दुजः भाजु/मयजुपिन्त दुनुगलंनिसें भिंसुवाः बियाच्वना।

नेपाः देय्या पिने थन संयुक्त राज्य अमेरिकाय् भ्री नेवाःतयुगु तजिलजि स्वाका तयेगु व च्वजायेकेगु थें जाःगु अतिकं च्वछाये बहःगु ज्याय् च्वय् न्ह्यथनागु संघ संस्थातसें तःधंगु भुमिका म्हिताच्वंगु भ्री सकसिनं सि हे स्यू।

हलिमय् थीथी थास च्वनाच्वंपिं भ्री नेवाःत छधि छप्पँ जुइमाःगु हसना थुगु विषेश न्हिंपाखें न्यनावनीगु खँ नं थन ब्याका च्वना।

हलिमय् न्ह्याथाय् च्वंसां भ्री नेवाः !

सुभाय्

मनोहर श्रेष्ठ
नायः, हलिं नेवाः दबू
केन्द्रीय समिति

Mobile / Viber / Whatsapp: +1 703-599-0469 (USA) | Address: 24406 Carolina Rose Cir, Aldie, VA 20105
E-mail: worldnewah@gmail.com | Web: www.wnewah.org | Facebook: www.facebook.com/worldnewah

Nepa Pasa Pucha Amerikaye

नेपा: पासा पुच: अमेरिकाय्

Mailing Address
2 Alliston Hollow Court
Gaithersburg, MD 20879

Email
shanti.shrestha@nppa-usa.org
info@nppa-usa.org

Phone: 301-385-2761

Web: www.nppa-usa.org

President
Mrs. Shanti D. Shrestha

Vice-Presidents
Mr. Suman Tuladhar
Mr. Prabin Tamrakar

General Secretary
Mrs. Niti Mathema

Treasurer
Mr. Allan Maharjan

Secretary
Mr. Samip Man Shrestha

Vice Treasurer
Mrs. Ramita Maharjan

Executive Members
Magan D. Shrestha
Dr. Raju Tamot
Jayaswor Shrestha
Kanchan Khwaunju
Sabina Maharjan Suwal
Pranita Shrestha Shakya
Sudeep Musyaju
Sudhir Shrestha

Youth Coordinator
Sunny Shrestha

Advisors
Mr. Ram Malakar
Dr. Tulsi Maharjan
Mr. Bhagat L. Shrestha
Mr. Dibya Ratna Hada
Dr. Devendra Amatya
Mrs. Meera Shrestha
Mr. Laxman Pradhan
Mrs. Saroj Prajapati
Mr. Raju Joshee
Mr. Manohar Shrestha
Mr. Bijaya Shrestha

Honorary Patrons
Mr. Durga Lal Shrestha
Mr. Madan Krishna Shrestha
Mr. Hari Bansha Acharya
Mr. Rajbhai Jakami

Nepal Representative
Mr. Buddha Maharjan
Mr. Krishna Lal Maharjan

Press Advisiors
Mr. Pushkar Mathema (Nepal)
Mr. Tej Maharjan (Nepal)

अप्रिल ८, २०२६

प्रमेश श्रेष्ठ
अध्यक्ष
वर्ल्ड नेवाः अर्गनाइजेशन - अमेरिका च्याप्टर ।

ज्वजलपा,

वर्ल्ड नेवाः अर्गनाइजेशन - अमेरिका च्याप्टर यात नेपा पासा पुचः अमेरिकाय् (एनपिपिए) या पाखें न्हापांगु वार्षिक साधारणसभा व महाधिवेशनया अवसरय् भिन्तुना देछाना च्वना ।
"'किसली'या न्हापांगु संस्करण पिदंगुलिं डब्लुएनओ युएसए च्याप्टरया पुचःयात नं भिन्तुना बियाच्वना । थ्व प्रकाशनं छिगु संगठनया वंगु ८ दँया इतिहास, वृद्धि व समर्पणयात बांलाक प्रतिबिम्बित याइ ।

छिं स्यू थें, एनपिपिए नं नेवा तजिलजि व परम्पराया संरक्षण व प्रवर्द्धन यायेत प्रतिबद्ध जुयाच्वन । अमेरिकाया समृद्ध नेवाः सांस्कृतिक सम्पदा झीगु पहिचानयात बल्लाकेगु व नेवाः प्रवासीतय्त एकताबद्ध याइगु सांस्कृतिक ज्याझ्वःत, परम्परागत उत्सवया ग्वसाः ग्वयेगु निंतिं WNO USA च्याप्टरया कुतःयात जिमिसं तसकं च्वछाया ।

छिगु न्हापांगु वार्षिक साधारण सभा व अधिवेशनं समृद्धि, एकता,, व आनन्द हयेमा, अले डब्लुएनओ अमेरिका च्याप्टरया संस्कृति संरक्षणया निंतिं समर्पणं वइगु पुस्तायात प्रेरणा बियाच्वनेमा ।

छिगु अधिवेशनया निंतिं हानं छक्वः लसहना ।

सुभाय्,

शान्ति श्रेष्ठ
नायो, एनपिपिए

Nepa Pasa Pucha Amerikaye (NPPA), established in 1991, is a Newah organization based in the metropolitan Washington, DC area. The Nepa Pasa Pucha Corporation is a registered legal name of NPPA which is a nonprofit tax-exempt organization under the IRC Section 501(c)(3). Its primary mission is to preserve and promote Newah cultural heritage, traditions, and customs in the United States.

नवाः अर्गनाइजेशन अफ अमेरिका

NEWAH ORGANIZATION OF AMERICA

A 501 © (3) Tax-exempt, Non-profit Charitable Organization (02-0630839) Estd: 2001

President
Mr. Mahindra Man Singh Pradhan
1st Vice-President
Mr. Rajesh Lal Shrestha
2nd Vice-President
Mr. Divakar Dhaubhadel
General Secretary
Ms. Babita Shrestha
Secretary
Ms. Rama Maharjan Shakya
Treasurer
Mr. Navin Mohan Ranjit
Executive Members
Mr. Sugandha Shrestha
Ms. Ramita Shrestha

Member At Large:
Public Relation & Collaboration:
Ms. Mila Shrestha
Media and Philanthropic:
Mr. Anil Ranjit
Public Outreach:
Mr. Raaz Maharjan
Mr. Amit Khadgi

Past Presidents:
Lt. Mr. Beda Pradhan
Mr. Tribhuvan Tuladhar
Mr. Rajesh Shrestha
Mr. Season Shrestha
Mr. Ram Lal Shrestha
Ms. Babita Shrestha Pradhan
Mr. Yagya Man Shakya

Honorary Members:
Lt. Dr. Satya Mohan Joshi
Lt. Prof. Manik Lal Shrestha
Lt. Dr. Padma Ratna Tuladhar
Mr. Durga Lal Shrestha
Mr. Madan Krishna Shrestha
Dr. Juhee Gubhani
Dr. David N. Gellner
Dr. Gautama Vajracharya
Mr. Kashinath Tamot
Lt. Ms. Ambica Shrestha
Dr. Chunda Bajracharya
Mr. Sanyukta Shrestha
Mr. Keshar Man Tamrakar
Dr. Subash Ram Prajapati
Mr. Saunak Ranjitkar

Coordinators:
JSB Scholarship - Mr. Rajesh Shrestha
Chapters - Mr. Ram Lal Shrestha
Nepal – Ms. Kavita Shrestha

Advisors to President:
Mr. Ishwar Rajbhandari
Mr. Udaya Shrestha
Dr. Roshan Lal Shrestha

Chapters:
Florida
Seattle
Northern California
Southern California
New England

नेसं. ११४६ चौलागा नवमी, शनिबाः (अप्रिल ११, २०२६)

हनेबहम्ह नायः भाजुप्रमेश श्रेष्ठजु,
वर्ल्ड नेवाः अर्गनाइजेशन अमेरिका च्याप्टर।

ज्वजलपा,

वर्ल्ड नेवाः अर्गनाइजेशन अमेरिका च्याप्टरया न्हापांगु दँमुँज्या व तःमुँज्या जुइत्यंगु खँ न्यनाः आपालं लय्ताः वः। वर्ल्ड नेवाः अर्गनाइजेशन अमेरिका च्याप्टर दच्छिदँ पूवंकूगुया लसताय् छिस्कर नापं दक्व जः, दुजःपिन्त नेवाः अर्गनाइजेशन अफ अमेरिकाया सकल जः, दुजःपिंपाखें व जि थःगुपाखें नं लखलख भिंतुना देछायाच्वना।

वर्ल्ड नेवाः अर्गनाइजेशन अमेरिका च्याप्टरं थुगुसीनिसें **'किसली' दँपौ** पिथने त्यंगु खँ न्यनाः तसकं लय्ताः। छिकपिनिगु थ्व दँपौ **'किसली'** पिथनाः धिसिलाक्क सुथां लायेमाः धकाः नं आपालं आपाः भिंतुना देछायाच्वना।

हलिमय् नेवाःपिंत थःगु मांभाय्, तजिलजि, परम्परा म्वाकेगु व थ्वयात पुस्तान्तरण यायेगु तातुनां थ्व लागाया नेवाःतय्त छथाय् तयाः थीथी ज्याझ्वः हनाः, नेवाःतय्गु उत्थाननापं भाषा, कला, संस्कृति व संस्कारया संरक्षण सम्बर्द्धन व प्रबर्द्धन यानाच्वंगु नेवाः अर्गनाइजेशन अफ अमेरिकापाखें नेवाः ख्यलय् तसकं च्वछायेबहःगु सेवा यानाच्वंगु वर्ल्ड नेवाः अर्गनाइजेशन अमेरिका च्याप्टरया उत्तरोत्तर प्रगतिया कामना यासें दुनुगलंनिसे भिंतुना देछाना।

झीगु थ्व निगू संस्था जानाः सहलह ब्याकाः नेवा भाय्, तजिलजियात अमेरिकाय् च्वंपिं सकल न्हूगु पुस्तायात स्यनेकने यानाः न्ह्याःवनेफइ धकाः जिं भलसा नं कयाच्वना।

सुभाय्।

महिन्द्र प्रधान

महिन्द्रमान सिंह प्रधान
नायः
नेवाः अर्गनाइजेशन अफ अमेरिका
मेरिलाय्ण्ड, अमेरिका।

8270 Amity Circle, Gaithersburg MD 20877 Tel: (301) 821 2796 Email: noa2001usa@gmail.com Website: www.newah.org

LYAYMHA AMERICA GUTHI

ESTD. 2020 / ने.सं. ११४०

A 501 © (3) Tax-exempt, Non-profit Charitable Organization

April 13, 2026

Bhaju Pramesh Shrestha
President:World Newah Organization, USA Chapter

Jwajalapa and Namaste!

On behalf of Lyaymha America Guthi (LAG), we extend our warmest wishes to the World Newah Organization, USA Chapter on the occasion of the **First USA Newah Convention**. We are proud to be part of this historic joint initiative alongside various organizations, including **Lyaymha America Guthi**, and would like to offer our heartfelt congratulations on the successful and grand convention.

We would also like to congratulate you on the release of the first issue of the magazine **"Kisali,"** launched on this special occasion.

We are confident that this First USA Newah Convention will be a unique and significant national gathering, strengthening the Newah community across the United States and beyond

For the past six years, the LAG Executive Committee has been committed to strengthening ties within the Newah and broader Nepali communities in the USA and abroad. We remain dedicated to nurturing the next generation through Newah art, culture, and language—helping U.S.-born children take pride in their heritage and identity.

The entire LAG Executive Committee extends sincere congratulations to you and your team for your successful leadership and efforts. We wish the World Newah Organization, USA Chapter continued success and a memorable convention.

Thank you and Subbaya!

Pushkar Bikram Prajapati
President
Lyaymha America Guthi (LAG)

Email: LyaymhaAmerica@gmail.com |**Website**: https://www.LyaymhaAmerica.org |**Contact**: 703-270- 8456

भिंतुना पौ

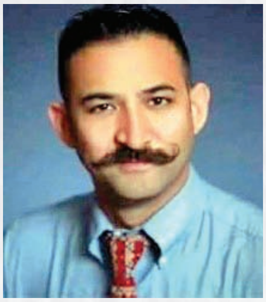

हनेबहःम्ह भाजु प्रमेश श्रेष्ठजु
हलिं नेवाः दबू, अमेरिका पुचः

ज्वजलपा,
हनेबहःम्ह भाजु,

हलिं नेवाः दबू अमेरिकाया पुचःया न्हापांगु तःमुँज्याया लसताय् पुचःया सकल दुजः, खलःयात व हनेबहःपिं सकलसित भिंतुना देछासें तःमुँज्या पायूछि व पूवंक क्वचायेमाः धयागु जि व नेपाः कम्युनिटी युएसएया दुजःपिंसं भिंतुना देछाःगु जुल।

थ्व न्हापांगु तःमुँज्या पूवंक व भःभः धायेक न्यायेकेगु भ्वलय् नेपाः कम्युनिटी युएसएयात नं दुजः भाःपियाः थ्याकादीगुलिं नेपाः कम्युनिटी युएसए सुभाय् देछाना च्वनागु जुल।

नेपाः कम्युनिटी युएसएं थ्व न्हापांगु तःमुँज्याय् यायेमाःगु ग्वाहालि दक्व यानाः धायेगु धाःसा बाल्टिमोटर मेरिल्याण्डयागु नां तयेगु जिमिगु कुतः जुइ धयागु छिकपिंत भलसा बियागु जुल।

हाकनं छकः हलिं नेवाः दबू, अमेरिका पुचःया न्हापांगु तःमुँज्या पायूछि व सुनां नं कुंखिने मफयेक क्वचायेकेगु कुतः भ्री दक्व दुजः हलिं नेवाः दबू, युएसए, नेपाः पासा पुचः अमेरिकाय्, नेवाः अर्गनाइजेशन अफ अमेरिका, ल्यायूम्ह अमेरिका गुथि, भर्जिनिया, केन्टकी नेवाः पुचः व नेपाः कम्युनिटी युएसए व न्ह्यःने खनेदुपिं व ल्यूने च्वनाः ग्वाहालि यानादीपिं विज्ञापनदाता सकलें मुनाः ज्याभ्वः भःभः धायेक न्यायेके फयेमाः धयागु भिंतुना देछानागु जुल।

सुभाय्!

विक्रान्तमान श्रेष्ठ
नायः
नेपाः कम्युनिटी युएसए
बाल्टिमोर, मेरिल्याण्ड, अमेरिका

World Newah Organization Poland Chapter

Estd 2024

Greeting Message for KISALI – 1st USA Newah Convention 2026

Jwajalapa!

From the heart of Europe, I send my warmest greetings and deepest respect to the World Newah Organization USA on the historic occasion of the 1st USA Newah Convention 2026.

As the President of the World Newah Organization Poland Chapter, I stand proud to represent our community in Poland, far from our homeland, yet deeply rooted in the spirit, culture, and identity of being Newah. No matter the distance, our traditions live within us, guiding us and keeping us connected as one family across the world.

This convention is not just a gathering it is a symbol of our unity beyond borders, a reflection of our shared responsibility to preserve and promote Newah civilization, and a powerful step toward building a stronger global community for future generations.

Although I am unable to be present in person, my heart, my voice, and my unwavering support are with you. I remain always positive and committed to strengthening our global bonds and working together for the growth and recognition of our community worldwide.

May this historic moment inspire us all to stay connected, to stand united, and to carry forward our heritage with pride and purpose.

Wishing the convention great success and a lasting legacy.

With heartfelt regards and Newah solidarity,

Avinash Dangol

President

World Newah Organization Poland Chapter

KENTUCKY NEWA PUCHA

Email: kentuckynewapucha@gmail.com

President
Buddha Maharjan

Vice-President
Sachin Maharjan

AV-President
Sailesh Manandhar

Secretary
Alisha Dangol

Treasurer
Abhaya Nath Shrestha

Executive Members

Rabindra Maharjan
Sabita Joshi
Sandip Shrestha
Bijay Ratna Bajracharya
Bal Krishna Shrestha
Sunil Babu Shrestha
Mani Maharjan
Karuna Dangol

April 12, 2026

Wishing everyone the very best for the upcoming 8th General Assembly and 1st Newah Convention in the USA, hosted by World Newah Organization USA Chapter! This historic gathering is a proud moment for our community—a time to celebrate, preserve, and promote our rich Newa heritage, language, and traditions.

Kentucky Newa Pucha is proud to be a part of this historic event.

We warmly invite Newah communities and friends from across the United States to come together, connect, and be part of this special occasion. Your presence, support, and participation will make this event a grand success.

We also extend our heartfelt best wishes to the first Newah publication, “Kisali” magazine. This meaningful initiative will truly create opportunities for people—whether they know NepalBhasa or are new to it—to explore, learn, and connect with the language and culture through reading.

Let us unite, celebrate, and make history together!
Thank you.

Buddha Maharjan

Buddha Maharjan
President, Kentucky Newa Pucha

धलः

Newah in the USA	Pramesh Shrestha..	1
श्री ३ महाराज मोहनशमशेरयात क्यंगु थीथी कुलक्षण	योगेन्द्रमान श्रेष्ठ..	6
The Importance of the Newah Language in the USA Community	Shreekesh Man Tamrakar.............................	10
पसः मल	रीना तुलाधर	12
Cultural Leadership in Action: Strengthening Newa Identity in the USA	Shrunyuti Singh	14
"नेवाः सभ्यता" छगू गौरवया मुद्दा	डा. सुमन कमल तुलाधर	21
मयजु निबन्ध	सुरेश किरण	25
सूर्यः जि खः	गिरिजाप्रसाद जोशी	27
Not a Normal Nepali Daughter: A journey of identity, culture, and finding my voice beyond expectations	Aabha Shrestha	28
कवि रामजी प्रधानाङ्गया 'नेवाः संस्कृतिया हलंज्वलं' स्वयाबलय्	पूर्ण ताम्राकार..	31
पदमरत्न दाइयात छन्हु वयकःया छें नापलानाबले	डा बालगोपाल श्रेष्ठ	34
Ember of Becoming	Ruby Shrestha	39
नेपालभाषाया संकिपा अले 'जारी' व 'ऊनको सुइटर'	सुशील ताम्राकार	40
देय्या खँ मखु, मनूया स्वभावया खँ जुइ	रीतादेवी प्रधान (जोशी) रूमाठ	42
WNO USA Youth Spotlight	....	45
नेवाः जि अपराजित खः	बास्वव जुजु राजोपाध्याय..................................	52
मा	प्रमिला सायमि	53
'मिफुति'या पूचा	अपर्णा प्रधान	56
My New Jersey Experience	Menuka Udas	59
देशं पिने	श्रद्धाकमल तुलाधर ताम्राकार	63
उदायतय् ब्याहा भ्वय्	रत्नतारा ताम्राकार	66
भाय् हिला सिद्धान्त (Theory of Interpretation)	दया शाक्य	69
Mahsa Amini छंगु नामय	सविना महर्जन	71
आज्जु मदुगु लॅपुइ	मथुरा सायमि	72
आज्जु मदुगु लॅपुइ चिबाखंया बहःचा हाकलं समीक्षा	सम्पादक	72
Kumari Dance Teaching in the USA	....	74
जि अमेरिकाया नेवाः	लुनिभा शाक्य	77
KEEPING OUR ROOTS ALIVE	Surya Laxmi Suwal Maharjan	78
नेवाः भाय् म्हिगः, थौं व कन्हय् !	दामोदर प्रधान	80
हलिं नेवाः दबू, अमेरिकाया थीथी ज्याइवः	....	84

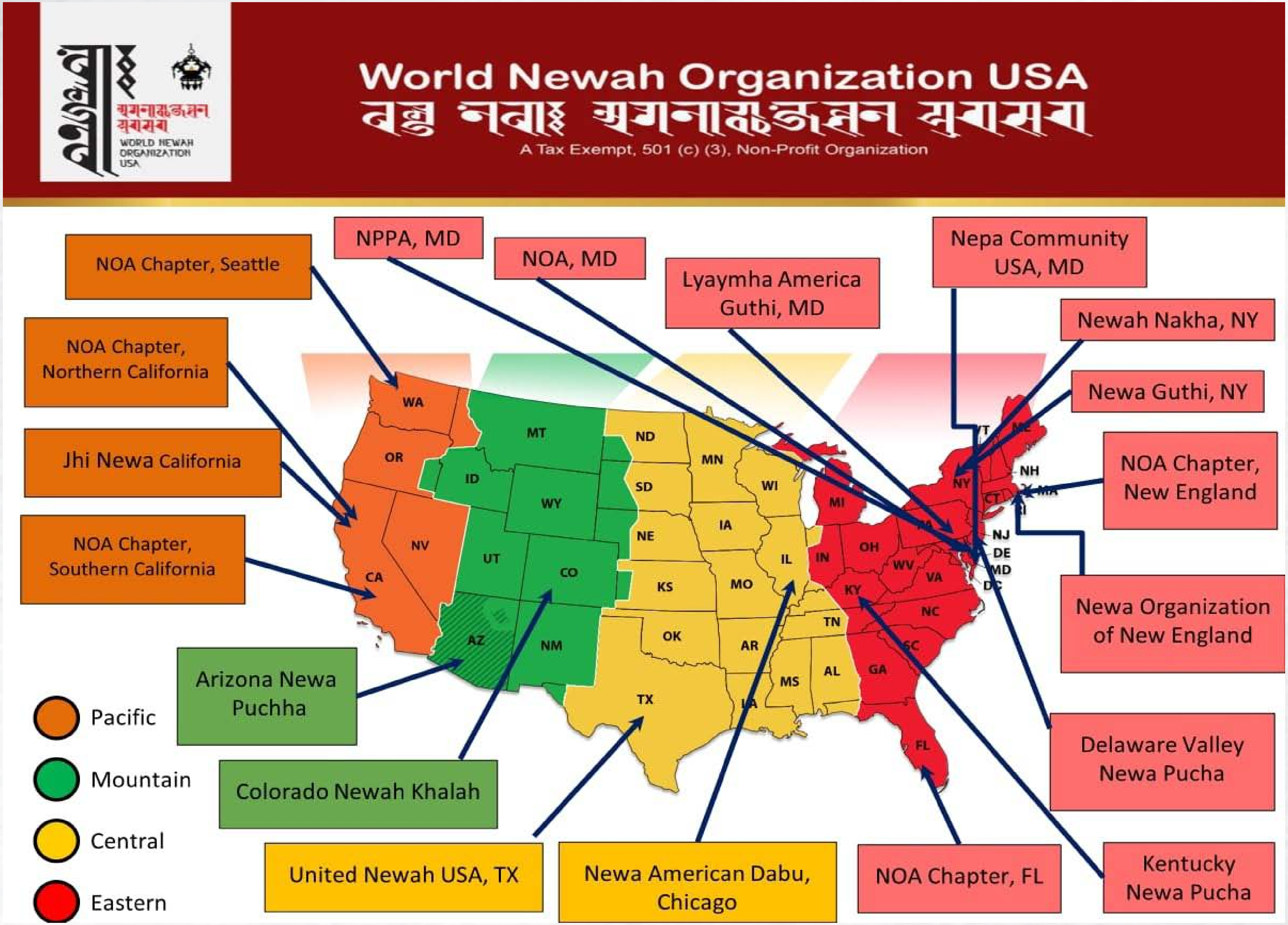
World Newah Organization USA
A Tax Exempt, 501 (c) (3), Non-Profit Organization
WORLD NEWAH ORGANIZATION USA
NOA Chapter, Seattle
NOA Chapter, Northern California
Jhi Newa California
NOA Chapter, Southern California
NPPA, MD
NOA, MD
Lyaymha America Guthi, MD
Nepa Community USA, MD
Newah Nakha, NY
Newa Guthi, NY
NOA Chapter, New England
Newa Organization of New England
Delaware Valley Newa Pucha
Kentucky Newa Pucha
NOA Chapter, FL
Newa American Dabu, Chicago
United Newah USA, TX
Colorado Newah Khalah
Arizona Newa Puchha
Pacific
Mountain
Central
Eastern
WA
OR
CA
NV
ID
MT
WY
UT
CO
AZ
NM
ND
SD
NE
KS
OK
TX
MN
IA
MO
AR
LA
WI
IL
MS
AL
TN
MI
IN
OH
KY
WV
VA
NC
SC
GA
FL
NY
PA
VT
ME
NH
MA
CT
RI
NJ
DE
MD
DC

Newah in the USA

■ *Pramesh Shrestha*
USA

Newah (Newar) is an indigenous community in Nepal Mandal (the Kathmandu Valley and surrounding regions). The Newah people carry a rich cultural legacy rooted in ancient history, with enduring traditions in art, architecture, music, festivals, language, and community life.

As a minority ethnic group, the Newah community has experienced periods of displacement and social hardship throughout history. Following the Gorkha conquest of Kathmandu Valley under Prithvi Narayan Shah, Newah communities faced political and cultural challenges within Nepal. In more recent times, many Nepalese, including Newah families, migrated internationally during and after the Maoist insurgency of the early 2000s in search of safety, stability, and opportunity.

Today, unofficial estimates suggest that nearly 25,000 Newah individuals and families reside across the United States.

The First Nepali in the United States

The earliest known Nepali to arrive in the United States was Padma Sundar Malla, a member of the Newah community. He traveled to the United States in the late 1910s or early 1920s after completing a Bachelor of Science degree in Tokyo, driven by a pursuit of higher education and global exposure.

He enrolled at the University of Michigan to study electrical engineering and, in 1922, successfully earned his degree, becoming the first known Nepali in the United States. His journey marks a significant early chapter in Nepali migration history and reflects a long-standing Newah tradition of scholarship, resilience, and international engagement.

Early Newah Settlers in the United States

The presence of Newah individuals in the United States dates back several decades, though in very small numbers during the early years. The first Newah settlers arrived primarily in the 1960s and 1970s, often as students, scholars, or professionals seeking higher education and specialized career opportunities.

These early pioneers faced significant cultural and social adjustments. With limited community networks and very few fellow Newah families around them, they navigated a new environment largely on their own. Despite these challenges, they maintained a strong sense of identity and quietly preserved their traditions within their households.

In the 1980s and 1990s, a gradual increase

Padma Sundar Malla

in migration brought more Newah families to the United States. Informal gatherings began to take shape in cities like New York and Washington, D.C., where small groups would come together to celebrate festivals, share traditional food, and stay connected to their roots.

Newah Organizations in the United States and Their Impact

As the Newah community in the United States expanded, the formation of organized institutions became essential. Over time, a network of national, regional, and local organizations emerged, each contributing uniquely to preserving and evolving Newah identity in the diaspora.

These organizations collectively transformed the community from scattered individuals into a structured, culturally vibrant, and interconnected national presence.

Major Newah Organizations in the United States

National Organization

World Newah Organization USA (WNO USA)

A national platform headquartered in Fort Worth, Texas, aligned with the global World Newah Organization, which connects Newah communities across multiple countries.

Strength & Impact:

- Leads national-level initiatives, conventions, and collaborative efforts
- Connects the U.S. Newah diaspora with global Newah networks
- Promotes research, language preservation, and cultural documentation
- Strengthens a unified national identity across regional communities

Foundational Organizations

Nepa Pasa Pucha Amerikaye (NPPA)

Established in 1991 in the Washington, D.C. metropolitan area, NPPA is widely recognized as a pioneering Newah organization in the United States and the first organized Newah community platform outside Nepal.

Strength & Impact:

- Played a foundational role in organizing early Newah gatherings in the U.S.
- Built strong community networks among first-generation immigrants
- Preserved traditions and cultural practices during the formative years of diaspora settlement
- Pioneered Group IHI Ceremony in the USA

Newah Organization of America (NOA)

Established in 2001, a well-established nonprofit providing a structured platform for cultural, social, and educational engagement.

Strength & Impact:

- Institutionalized major festivals like Indra

Jatra and Nepal Sambat

- Pioneered Group Kayeta Puja in the USA
- Created leadership, publication, and cultural education platforms
- Expanded Newah cultural visibility within American society

NOA Regional Chapters (Nationwide Network)

Includes chapters such as:

- NOA Northern California
- NOA Southern California
- NOA Seattle
- NOA Florida
- NOA New England

Strength & Impact:

- Decentralizes cultural activities to local communities
- Enables broader participation across states
- Develops grassroots leadership and volunteer networks

Community-Based and Emerging Organizations

These organizations, many highlighted through national coordination platforms like World Newah Day events, represent the growing diversity of Newah presence across the USA:

Newa Guthi, New York

Impact:

- Preserves and practices traditional Newah rituals and festivals in an authentic community setting, strengthening cultural continuity among families in the New York area
- Creates a strong local support network that brings together Newah individuals across generations, fostering unity, identity, and active community participation

Newah Nakha, New York

Impact:

- Promotes Newah culture through regular celebration of festivals (Nakha), helping preserve traditions and strengthen cultural identity within the community
- Engages youth and families through cultural programs, fostering intergenerational connection and encouraging active participation in heritage activities

Nepa Community USA

Impact:

- Provides a broader platform for Newah participation within the larger Nepali diaspora, promoting cultural exchange and increasing visibility of Newah heritage
- Supports community cohesion through social, cultural, and charitable initiatives, helping connect Newah families with the wider Nepali-American network

Lyaymha America USA

Impact:

- Empowers Newah children by creating a platform for cultural leadership, participation, and preservation of traditional practices within the community
- Plays a key role in sustaining cultural continuity through festivals, rituals, and community programs, with a strong emphasis on family and intergenerational engagement

Newah Organization of New England

Impact:

- Actively preserves Newah culture through major festivals, Nepal Bhasa promotion,

and revival of traditional practices

- Builds a strong regional community network by fostering collaboration, cultural education, and leadership development across generations

Kentucky Newah Pucha

Impact:

- Strengthens Newah identity in a regional diaspora by organizing cultural gatherings, festivals, and community events that keep traditions active
- Builds a close-knit support network for Newah families in Kentucky, fostering unity, cultural continuity, and shared community engagement

Newa American Dabu

Impact:

- Promotes Newah culture through educational programs, cultural events, and community outreach, helping preserve traditions and heritage in the diaspora
- Engages youth and families in cultural activities, strengthening identity, leadership, and intergenerational connection within the Newah community

Colorado Newah Khalah

Impact:

- Sustains Newah culture in a small diaspora setting through local festivals, rituals, and regular community gatherings
- Fosters a close-knit network that strengthens cultural identity, mutual support, and active participation among Newah families in Colorado

United Newah USA

Impact:

- Strengthens unity among Newah families in the Dallas/Fort Worth area by fostering collaboration and coordinated cultural initiatives
- Supports community events, cultural programs, and joint platforms that enhance the visibility and engagement of Newah identity at both local and national levels

Ajima Guthi USA

Impact:

- Preserves and promotes Ajima traditions, rituals, and spiritual practices, strengthening the religious and cultural foundation of the Newah community
- Brings families together through collective worship, festivals, and community service, fostering unity and continuity across generations

Other Local Groups (Informal & Emerging)

Across states like Texas, California, Illinois, and the DMV area, smaller community groups continue to form.

Impact:

- Sustain day-to-day cultural life
- Organize jatras, pujas, and family-based gatherings
- Expand the reach of Newah culture into new regions

These groups often collaborate during national events such as World Newah Day, reflecting a growing network of interconnected organizations.

Defining Transformation

The rise of Newah organizations in the United States represents a major turning point in diaspora history. What began as small, informal gatherings has evolved into a structured ecosystem of institutions working

collectively to preserve heritage while adapting it to a new cultural landscape.

These organizations are not only custodians of tradition but also architects of the future, ensuring that Newah culture continues to thrive, evolve, and inspire across generations in the United States.

How These Organizations Shaped Newah Culture in the USA

These organizations have been central to transforming a scattered immigrant population into a connected and culturally vibrant community:

- Cultural Preservation: They organize major festivals, rituals, and jatras, ensuring that traditions such as Mha Puja, Indra Jatra, and Yomari Punhi continue to be practiced authentically.
- Revival of Ritual Systems: Through structured events like group IHI ceremony, group Kayeta Puja, and other life-cycle ceremonies, they have recreated traditional practices in a new cultural environment.
- Language and Identity: Efforts to promote Nepal Bhasa and Newah identity have helped younger generations stay connected to their roots despite growing up in the USA.
- Community Building: These organizations provide a platform for networking, mentorship, and collective support, turning isolated families into a unified diaspora.
- Youth Engagement: Programs focused on youth leadership, cultural competitions, and volunteerism are helping shape the next generation of Newah Americans.
- National Collaboration: Increasing coordination among organizations has led to larger initiatives such as the 1st USA Newah Convention, reflecting a new phase of unity and visibility.

A Growing Community with Deep Roots

In the United States, the Newah community has evolved from a handful of early settlers into a structured and dynamic diaspora. What began as small, informal gatherings has now grown into a nationwide network of organizations, cultural institutions, and community leaders.

These organizations have not only preserved Newah heritage but have also adapted it to a new context, ensuring that the culture remains relevant, accessible, and thriving for future generations.

Looking Ahead

The Newah community in the United States stands at a meaningful moment in its journey. With strong institutional foundations and growing youth involvement, the community is well-positioned to expand its cultural footprint and strengthen its national presence.

Guided by shared values of heritage, unity, and service, Newah organizations across the United States continue to play a vital role in ensuring that Newah identity not only survives, but flourishes.

NOTE: *This article is a condensed preview of the author's forthcoming book, "Newah in the USA"*

श्री ३ महाराज मोहनशमशेरयात क्यंगु थीथी कुलक्षण

■ योगेन्द्रमान श्रेष्ठ
यें, नेपाः

राणा शासनया अन्तिम प्रधानमन्त्री मोहन शमशेर गुकुन्हु प्रधानमन्त्री जुल, उकुन्हुनिसें हे कुलक्षणत क्यक्यं यात धाइ। प्रधानमन्त्री जुयाः राज्याभिषेक यायेगु दिंकुन्हु वाफय् वयाः तिनिख्यः छगुलिं छायूपियात.गु झल्लर फुक्कं पुइका बिल। प्रधानमन्त्री जुइ न्ह्यः हे सिंहदरवारय् च्वंवनाच्वंम्ह मोहन शमशेर प्रधानमन्त्री जुयाः गुलिचां मदुनिबलय् सिंहदरवारया झण्डा ज्वनाच्वंम्ह सिंहया छ्यनय् गिद्ध जुनाबिल। सिंहदरवारया दक्षिणपाखे (थौंकन्हय् रेडियो नेपाल च्वनाच्वंथाय्) उगु बखतय् अन झालं त्वपुयाः छगू किसिम जंगल थें जुयाच्वंगु जुयाच्वन। व हे झाःया लिक्कसं बाखागोठ तयातःगु। व हे झालय् गनं गनं सुयां होस हे मदयेक चितुवा छम्ह सुलाः धमाधम नापं च्वंगु गोठय् तयातःपिं दुगुचात नइगु जुयाच्वन। छम्ह निम्ह दुगुचात पाः जूबलय् तक ला सुयां होस हे मदु, तर धमाधम पाः जुजु वंसेंलि छु जूगु गय् जूगु धइगु खँय् फुकं सतर्क जुल, केलफेल शुरु जुल, लिपा उखेथुखे मालेगु क्रमय् झालय् धुँ (चितुवा) सुलाच्वंगु खंकल। जंगलय् च्वनीम्ह धुँ शहरय् वयेगु धइगु मभिं क्यनेत वःगु धाइ। थ्व हे विषयलय् 'मलया तन्त्र' य् थथे च्वयातःगु दु हँ। 'गुइ च्वनीम्ह धुँ शहरय् वयेगु, तुं हाला हयेगु, मूर्तित न्हिला हयेगु वा चःति वयेगु देशय् मभिं जुइगुया संकेत खः।' थ्व खं जिं पण्डितयपाखें न्यना तयागु खः। छन्हु सल गया वःम्हेसिया भद्रकाली (लुमढी) थ्यंबलय् व सल वँय् जुयाबिल। सलम्हय् गयावःम्ह सवारयात कुर्का छक्वलं पूर्वपाखें ब्वाँय् वनाः सिंहदरवारया पश्चिम ध्वाखाया (गुगु सिंहदरवारया मूलुखा हे खः।) तिनातःगु खापाय् वनाः न्याःवन। सलं अन हे प्राण त्वःतल धाःसा चन्द्रशमशेरं अपायूच्वः बल्लाक तयातःगु खापा छपाः क्वःदःगु जक मखु चकनाचूर हे जुल। थ्व फुक्कं राणा शासनया लागि मभिंया सूचं खः धइगु उगु ईया नेपाःया नागरिकतय्गु धापू खः। थ्व खँ खंपिं व स्यूपिसं आः नं धायेगु याः नि।

भासं स्यूसांनिसें थःगु अधिकार म्हस्यूम्ह व उगु अधिकार थःगु ल्हातय् लाकेत अनेक दाउपेच म्हिताच्वंम्ह जुजु त्रिभुवन मोहनशमशेरया इलय् वयाः तच्वकं बेक्वया बिल। अथे त्रिभुवन मोहन शमशेरनाप तच्वकं बेक्वया क्यनेगु धइगु त्रिभुवनं ईयात बांलाक म्हसियाः हे खः धकाः धायेफु। छाय् धाःसा प्रजातन्त्रया लागि संघर्ष व आन्दोलन न्ह्याका वयाच्वंगु 'नेपाली कांग्रेस'यात नेपाली जनतां न्हियान्हिथं तिबः बियाः लोकप्रिय जुजु वनाच्वंगु व उबलय् नकतिनि नकतिनि जक धयाथें स्वतन्त्र जूगु भारतया नेतात व सरकार प्रमुखं समेत नेपालय् नं प्रजातन्त्र स्थापना जूसा

छन्हु सल गया वःम्हेसिया भद्रकाली (लुमढी) थ्यंबलय् व सल वँय् जुयाबिल । सलम्हय् गयावःम्ह सवारयात कुर्का छक्वलं पूर्वपाखें ब्वाँय् वनाः सिंहदरवारया पश्चिम ध्वाखाया (गुगु सिंहदरवारया मूलुखा हे खः ।) तिनातःगु खापाय् वनाः न्याःवन । सलं अन हे प्राण त्वःतल धाःसा चन्द्रशमशेरं अपाय्च्वः बल्लाक तयातःगु खापा छपाः क्वःदःगु जक मखु चकनाचूर हे जुल ।

ययेका च्वंगु नं खः नेपाली जनताया वः मकायेक थःगु पुलांगु शक्तिशाली सार्वभौम अधिकार थःगु ल्हातिइ लाके फइमखु धइगु त्रिभुवनं बांलाक स्यू। छाय्धा.सा, सेना वयापाखे मदुगु जक मखु, न्ह्यागु याःसां सेना राणा शासनया आदेश पालना याये त्वःताः वयापाखे पुलावनी हे मखु। थ्व खं त्रिभुवनं बांलाक स्यू। उलि जक मखु, काँग्रेसया लोकप्रियता व भारतया नेपाःप्रति प्रभाव नं बांलाक थू। अज्या.गु विभिन्न मछिं मचाःगु ज्याखं चाःहुइका छु याये छु याये जुइका च्वंम्ह जुजु त्रिभुवनया लागि जनता राणा शासनया विरुद्धय् मि थें दनेगु, उखे नेपाली कांग्रेसया ज्याय् विशाल भारतं समर्थन यायां यंकाच्वंगु, छखे नेपाली जनता जुजुयात द्यः भाःपियाच्वंगु थ्व फुक्क थःगु ल्हातिइ हानं अधिकार कायेत हथाय् चायाच्वंम्ह जुजुयात साप हे बांलाःगु ई साबित जुयाच्वंगु खः। प्रजातन्त्रया लागि सिसि थां जुयाः न्ह्याःवनाच्वंम्ह श्री गणेशमान सिंह क्रान्तियात गति बीत गुप्तरूपं यें देसय् वया च्वंम्हेसित बिस्युं वनेगु क्रमय् ठोरीया जंगलं हयाः थन कुनात.गु नं नेपाःया प्रजातन्त्रप्रेमी नागरिकतय् लागि क्रान्तिया लागि छ्वःमिइ घ्यः लुइ थें जुयाच्वंगु खः। थ्व हे ईयात उपयुक्त वातावरणया रूपं छ्यलाः जुजु त्रिभुवन वि.सं. २००७ कार्तिक २१ गते नागार्जुनय् गुंम्वय् व शिकार म्हितः वनेगु त्वहः चिनाः उबलय् भारतीय दुतावास च्वनाच्वंगु थाय् महाराजगञ्जया शितल निवासय् थः भ्वछि परिवार हे शरण काःवन।

नागार्जुन जंगलय् गुम्वय् व शिकार वनेत श्री ३ महाराज मोहन शमशेरयाके हुकुम प्रमांगी (स्वीकृत) कयावःम्ह जुजु त्रिभुवनं एकाएक भारतिय दूतावासय् शरण काःवंसेलि राणा शासन दलया होसहवास हे तन। थ्व याये व याये हे मदयेका बिल। जुजु त्रिभुवन दूतावासय् शरण काःवंगु खँयात कयाः खास खास राणा भाइभतिजपिं च्वनाः सल्लाह साहुती यात। उगु सल्लाह साहुतीं ठहर जूकथं जुजुयात जितिं जितले दूतावासं लित ब्वना हयेत मोहन शमशेरं थः चिधीम्ह काय् विजय शमशेरयात दूतावास छ्वःगु खः। वयात जुजु नाप हे मलासे लित छ्वयाहल। लिपा विजय शमशेर जुजुया हे भिंचा जुयाच्वंम्ह अर्जुन शमशेर नापं ब्वनाः जुजुयात लित हयेत हाकनं दूतावास वन। थुगु इलय् जुजु 'थः छु आज्जु ज्वनाः शरण काःवयागु खः व पूमवंक लिहां वयेमखु' धकाः धयाः निम्हेसितं लित छ्वयाहल।

अनेक प्रयास यानाः नं त्रिभुवनयात दूतावासं लित ब्वनाहये मफुसेंलि राणा भाइभतिजपिनि हानं सल्लाह जुल। सल्लाहं ठहर जूकथं राणा भाइभारदारया सभा सःतेगु, उगु सभाय् नियम कानुन व राजगद्दीया मर्यादा विपरित याःम्ह जुजु अयोग्य सावित यानाः गद्दीं पदच्यूत यायेगु व नेपाःया परम्परा अनुसार राजगद्दी खाली याये मज्यू धइगु नियम अनुसार छुकथं (मूलय् लाःम्ह धकाः) पाजुपिंथाय् लानाच्वंम्ह त्रिभुवनया थः हे माहिलाम्ह छ्य् प्यर्दै जक दयाच्वंम्ह ज्ञानेन्द्रयात राजगद्दीइ फ्यतुकाः 'महाराजाधिराज' घोषणा यायेगु ठहरकथं तुरुन्त हे भारदारी सभा सःतल। भारदारी सभायात देशय् जुयाच्वंगु अवस्थायात कयाः थुइकल। राणा शासनया भारदारी सभा धइगु इमि हे नोकर-चाकरतय्गु छ्गू हूल जक खः। उगु भारदारी सभा सःतल। भारदारी सभायात देशय् जुयाच्वंगु अवस्थायात कयाः थुइकल। उगु भारदारी सभां जुजुयात तुरुन्त हे पदच्यूत यायेमाःगु स्वयं मोहन शमशेर हे गद्दीइ फ्यतुनाहल, हुकुम न्याकेमाःगु माग तकं यात धाःसा जुद्ध शमशेरया माहिलाम्ह काय् बहादुर शमशेरं ला भारतीय दूतावासय् हमला यानाः नियम कानून विरुद्ध जुजुयात शरण ब्यूम्ह राजदूतयात हे स्यायेमाःगु तकं माग यात।

तर प्रजातन्त्रिक देश बेलायतया राजदूत जुयाः नेपाः वयाच्वंम्ह फाल्कनर धाःसा 'आःया इलय् नेपालं छगू परामर्श प्रतिनिधि गठन यानाः (regencey council) शासन न्ह्याकूसा बांलाइ धइगु सल्लाह बिल। तर बेलायती राजदूतया सल्लाह केवल सल्लाह हे जक जुल। नेपाःया

परम्परा अनुसार शासक दलं न्हापा हे निर्णय यानातःगुयात कार्यान्वयन यायेगु कथं त्रिभुवनयात राजगद्दीं पदच्यूत यायेगु, राजगद्दीइ स्वदं दुम्ह त्रिभुवनया छ्यू ज्ञानेन्द्रयात 'महाराजाधिराज' दयेकाः राणा शासनयात क्वातुक्क न्ह्याकेगु निर्णय जुल। उपस्थित भारदारतयूसं सहर्ष हस्ताक्षर नं यात। थुगु ईयात अध्ययन यायेबलय् देशय् निम्ह 'महाराजाधिराज' कायम जूगु खनेदत। उखे बाज्या जुजु दूतावासय् शरण कयाच्वंगु खःसा, थुखे राणातयूसं छ्यू यात जुजु घोषणा यात। खला नेपाःया इतिहास अध्ययन यायेबलय् थ्व न्हूगु खँ धाःसा अवश्य नं मखु। देश व जनताया आर्थिक विकासयात छु हे वास्ता मतसे केवल थःगु जक स्वार्थ, अयूश, आरामयात ध्यानय् तयाः याना वयाच्वंगु शासन व्यवस्थाय् जुजु राजेन्द्र विक्रमं कताये मफुम्ह काय् युवराज (गुम्ह अबुयात हे स्याये पाले धकाः वइम्ह खः) सुरेन्द्रयात थासय् हयेत थः 'महाराजाधिराज' जुइक जुइकं 'नानी महाराजाधिराज' धकाः लालमोहर यानाः निम्हं छ्गू हे गद्दीइ फ्यतुनाः शासन न्ह्याकीबलय् गद्दीइ च्वँच्वं हे अबुकाय् निम्हं 'छ जुजु लाकि जि जुजु धकाः छम्हेसिनं हुकुम बीबलय् मेम्हेसिया म्हुतुप्वाः तिकः वनाः 'तं तं व मम' जुइगु घटना नं मजूगु मखु। (नेपालको महाभारत, ज्ञानमणी नेपाल, साझा प्रकाशन, २०५२, पृ.सं.... अथे हे नेपाःया इतिहासय् 'हुतिहारा' कथं नांजाःम्ह राजेन्द्र विक्रमयात जंगबहादुरं पदच्यूत यानाः सुरेन्द्र विक्रमयात राजगद्दीइ फ्यतुकूगु खः। सायद थज्याःगु खँयात हे नजीरया रूपं कयाः हे उबलयूया शासक मोहन शमशेरपिंसं त्रिभुवनयात पदच्यूत यानाः प्यदँ जक दुम्ह नाबालक ज्ञानेन्द्रयात गद्दीइ फ्यतुकूगु खः। तर समय परिस्थिति धाःसा व मखये धुंकूगु जुयाच्वन।'

गुलि कुतः यानाः नं त्रिभुवनयात लितहये मफुसेंलि अन्तिम अस्त्र स्वरूप थम्हं धइथे याइपिं, अज्ज धाःगु स्वयां अप्वः यानाः मालिक लयूतायेकेत ताःलानाच्वंपिं भारदारतय् सभां पाजुपिंथाय् लानाः नापं यंके मफुम्ह जुजुया छ्यू ज्ञानेन्द्रयात विधिवत राज्यारोहण मिति वि.सं. २००७ कार्तिक २२ गते यायेगु निर्णय नं यात। जुजु त्रिभुवनया छ्यू ज्ञानेन्द्र त्वःफ्यूवंगु खँय् नं आपालं धापू दु। आपाःसिया धापू ला ज्योतिष शास्त्रकथं मूलय् लाःम्ह जुयाः पाजुपिंथाय् तयातःम्ह खः धइगु हे दु। तर थ्व हे विषययात कयाः अबलय् राणा शासनया खं बांलाक स्यूम्ह ब्यक्ति प्रा. देववीर पाण्डे (नेपाल राष्ट्रवादी गोर्खा परिषद्या महामन्त्री नापं २०१५ सालया प्रतिनिधि सभाया सदस्य) या धापू कथं जुजु त्रिभुवनं सिइकं चायेकं हे छ्यू ज्ञानेन्द्रयात त्वःता थकूगु खः। जुजु त्रिभुवनया भारतीय दूतावासय् शरण काःवनेगु तुरुन्त जूगु निर्णय मखु। यदि यंकेमाःगु जूसा न्ह्याकथं नं यंकेफु। त्रिभुवनं थःनापं युवराज महेन्द्र व नवयुवराज विरेन्द्र जक नापं यंकूगु खःसा कान्छाम्ह छ्यू धीरेन्द्र व वया तताकेहेंपिं दरवारय् त्वःता थकूगु खः। जुजु त्रिभुवनं बांलाक स्यू कि राणा शासकं गद्दी खाली याइ मखु। भ्वछि ब्वना वंसां न्ह्ययात्थे यानाः जूसां अर्थात जुजुया सत्तीम्ह नातेदार चौतरीया छम्हेसित हयाः गद्दीइ फ्यतुके बी। अथे यायेत राणातयूत अबलय् छु थाकुगु नं मखु। छायूधाःसा जुजु त्रिभुवनया ककाबाज्या नरेन्द्र विक्रम शाहया छ्यू नाताकथं त्रिभुवनया दाजु हे दनि। अथे सुं नं चौतरीयायात गद्दीइ फ्यतुकेगु धइगु उकिया अनर्थ मेगु हे जूवनेफु, थः हे छ्यू फ्यतुकल धाःसा समस्या हे मन्त। उकिं चतुरम्ह त्रिभुवनं चायेक चायेक हे छ्यू ज्ञानेन्द्रयात त्वःता थकूगु खः।

प्यदं दुम्ह ज्ञानेन्द्रया राज्यारोहण साप हे भयावह

वातावरणय् या:गु खः। भारदारी सभां ज्ञानेन्द्रयात जुजु यायेगु निर्णय याःसां, श्रीपेच मपुइक वयात जुजु नाली मखु। न्हूम्ह जुजुयात श्रीपेच पुइकेगु गद्दीइ फ्यतुकेगु थाय् नेपाःया मू लायकू हनुमान ध्वाखां हे खः। अन हे हयेमाःगु जुल। प्रशासनिक नियमानुसार सैनिक व उच्चपदस्थ निजामती कर्मचारीतयूत सामेल जुइत उर्दी बी हे माल। हनुमानध्वाखायात स्वंगू प्रकारया सेनां प्यखेरं सुरक्षा घेराय् दुने तल। शहर बजारय् अघोषित कर्फ्यू हे लागु यानातःगु जुल। सामेल जूवःपिं कर्मचारीतयूत तहकथंया चाँदतोडा दुगु जमोथया तपुलिं पुया हे वयेमाःगु, अथे तपुलिं पुया वयाः नं हनुमान ध्वाखाया नासः चुकय् दुहां वनेगु मुलुखाय् कर्मचारीतयूत सेनां खानतलासी कयाः तिनि दुत छ्वइगु।

राज्यारोहणया एक डेढ घण्टा न्ह्यः हे कर्मचारीतयूत सामेल याकातःगु। हनुमान ध्वाखाया सम्पूर्ण सुरक्षाया व्यवस्था मोहन शमशेरया माहिलाम्ह किजा शासन तहया दोश्रो व्यक्ति मिनिस्टट एण्ड कमाण्डर इन चिफ बबर शमशेरं कयातःगु। अझ नासः चुकया कडा सुरक्षाया जिम्मा स्वयम बबर शमशेरया हे रेखदेखय् तयातःगु। सुरक्षाया रूपं कायेगु खःसा छु खँय् हे कम मदु। नासः चुकया प्यख्यरं अनुशासित रूपं राइफल सोझे यानाच्वंपिं सैनिकत तैनाथ यानातःगु। नासः चुकय् सेना वा कर्मचारीतय् हूल हूलसां झिजांमिजां दं। सुनां सुं लिसे खल्हाना च्वंगु मदु। फुकसिया ह्याउँपालु ख्वाः ज्याना च्वनाच्वंगु। ज्ञानेन्द्रयात राज्यारोहण याइगु इलय् नेपाली कांग्रेसं सशस्त्ररूपं हनुमान ध्वाखाय् हे हमला याःवइगु व्यापक हल्ला जूगुलिं कर्मचारीतयूसं थःपिनिगु जिउज्यानया सुरक्षाया कारणं अथे ह्याउँपालु ख्वाः ज्यानाच्वंगु खः। थ्व हे ग्याःचिकु पहःया वातावरणय् श्री ३ महाराज मोहनशमशेर थः बःचाधिकःम्ह छ्य् (पशुपति शमशेर) नापनापं तयाः ज्ञानेन्द्रया ल्हाः ज्वनाः नासः चुकय् दुहां वल। मोहनशमशेर स्वयमं वयाः नासः चुकया दबुलिइ तयातःगु राजगद्दीइ फ्यतुके यंकल। ज्ञानेन्द्रयात फ्यतुकेवं ज.खः च्वनाच्वंपिं ब्राम्हणतयूसं स्वस्ति वाचन यात। शुभ साइतकथं माहिला गुरुजु (हेमराज पाण्डे) श्रीपेच ज्वनाः दंवल। थ्व हे इलय् लाक्क नासः चुकया दक्षिणपाखे तसकं सः वल। सुनसान जुयाः ब्राम्हणतय् सुंलिसे खँल्हाना च्वंगु मदु। फुकसिया ह्याउँपालु ख्वाः ज्याना च्वनाच्वंगु। ज्ञानेन्द्रयात राज्यारोहण याइगु इलय् नेपाली कांग्रेसं सशस्त्ररूपं हनुमान ध्वाखाय् हे हमला यावइगु व्यापक हल्ला जूगुलिं कर्मचारीतयूसं थःपिनिगु जिउज्यानया सुरक्षाया कारणं अथे ह्याउँपालु ख्वाः ज्यानाच्वंगु खः। थ्व हे ग्याःचिकु पहःया वातावरणय् श्री ३ महाराज मोहनशमशेर थः बःचाधिकःम्ह छ्य् (पशुपति शमशेर) नापनापं तयाः ज्ञानेन्द्रया ल्हाः ज्वनाः नासः चुकय् दुहां वल। मोहनशमशेर स्वयमं वयाः नासः चुकया दबुलिइ तयातःगु राजगद्दीइ फ्यतुके यंकल। ज्ञानेन्द्रयात फ्यतुकेवं जःखः च्वनाच्वंपिं ब्राम्हणतयूसं स्वस्ति वाचन यात। शुभ साइतकथं माहिला गुरुजु (हेमराज पाण्डे) श्रीपेच ज्वनाः दंवल। थ्व हे इलय् लाक्क नासः चुकया दक्षिणपाखे तसकं सः वल। सुनसान जुयाः ब्राम्हणतय् सः जक थ्वया च्वंथाय् दक्षिणपाखें वःगु सलं अथें ग्यानाच्वंपिं कर्मचारीत भ्वय्भ्वय् कन। नासः चुकया सुरक्षा कयाच्वंम्ह बबरशमशेर निम्हप्यम्ह सेना नापं ज्वनाः पेस्तोल सोझे यायां सः गनं वःगु उखेपाखे स्वयाः ब्वाँय् वन। उपस्थित फुक्क स्तब्ध हे जुल। पेस्तोल सोझे यानाः ब्वाँय् वंम्ह बबरशमशेर पेस्तोल थःगु थासय् तयाः वसेंलि छु सीदत धाःसा नासः चुकया दक्षिणपाखेया लङ्गया जस्ताय् माकःत वयाः तितिं न्हुया ब्यूगु जुयाच्वन। साइतय् बेसाइत जक याना ब्यूगु जुयाच्वन। उखे दूतावासय् शरण कयाच्वंम्ह जुजु त्रिभुवन छ्य्या राज्यारोहण स्वया. वि.सं. २००७ कार्तिक २४ गते भारतं छ्वयाहःगु विशेष वायुयानं डिल्लीपाखे वन। थ्व हनुमान ध्वाखाया राज्यारोहणया विवरण जिमि बा. चन्द्रमान श्रेष्ठ (वि.सं.१९६८-२०५२) नं कनादीकथं च्वयागु खः, उगु समारोहय् वयूकः नं कर्मचारीकथं सामेल जुयादीगु व बराबर थ्व खं न्यथना च्वनीगु लुमंकाः च्वयागु जुल।

■

सन्दर्भ सफू

१) श्री ५ त्रिभुवन : डा. राजेशगौतम, २०४५, सूचना विभाग

२) नेपालको महाभारत ज्ञानमणि नेपाल, २०५०, प्र. साझा प्रकाशन

३) श्री ३ महाराजका तथ्य वृतान्तः पुरुषोत्तम शमशेर जबरा

४) पूर्वजपिसं धाःगु खँ लुमंकाः

The Importance of the Newah Language in the USA Community

Shreekesh Man Tamrakar
Chicago, USA

The Newah language means more to the Newah people in the United States than words can fully express. It is not just something we speak at home or use with relatives; it is a living part of who we are, carrying our identity, our memories, and our connection to the Newar roots that shaped us. Among many voices, the Newah language stands out as a bridge to our heritage. It serves as a constant reminder of where we come from and helps us stay close to our roots, even when we are far away, offering a sense of belonging and a way to keep our culture alive in daily life.

Living in a diverse country like the United States has made me appreciate just how powerful language can be. Surrounded by people from so many cultures and backgrounds, I am reminded that every language tells a story. For us, the Newah language is more than a way to communicate; it is a bridge to our heritage, a link to our families, and a daily reminder of our origin. It gives us comfort, pride, and a sense of home, even when home feels far away.

One of the most beautiful parts of the Newah language is the way it brings people together across generations. Grandparents, parents, children, and relatives can all share stories, traditions, blessings, and even jokes in one common voice. Whenever I get the chance to speak Newar with relatives or close family friends, I feel a deep sense of joy and closeness. Because I do not get to speak it as often as I would like, those moments feel especially meaningful. Some words and phrases in Newah carry emotions that cannot be translated into English without losing their depth; that is what makes the language so powerful and personal.

For the elder generations, coming to the United States often meant making painful sacrifices in hopes of building a better future. They worked hard, adjusted to a new country, and carried heavy responsibilities. Yet, through all of that, many of them never let go of the hope that their children and grandchildren would remain connected to their roots. They wanted us to succeed, but they also wanted us to remember our heritage. That kind of love and sacrifice deserves to be honored by continuing to protect and promote our language.

Language education is one of the most important ways to do that. If children are introduced to the Newah language early in life, especially at home, they have a much greater chance of keeping it with them as they

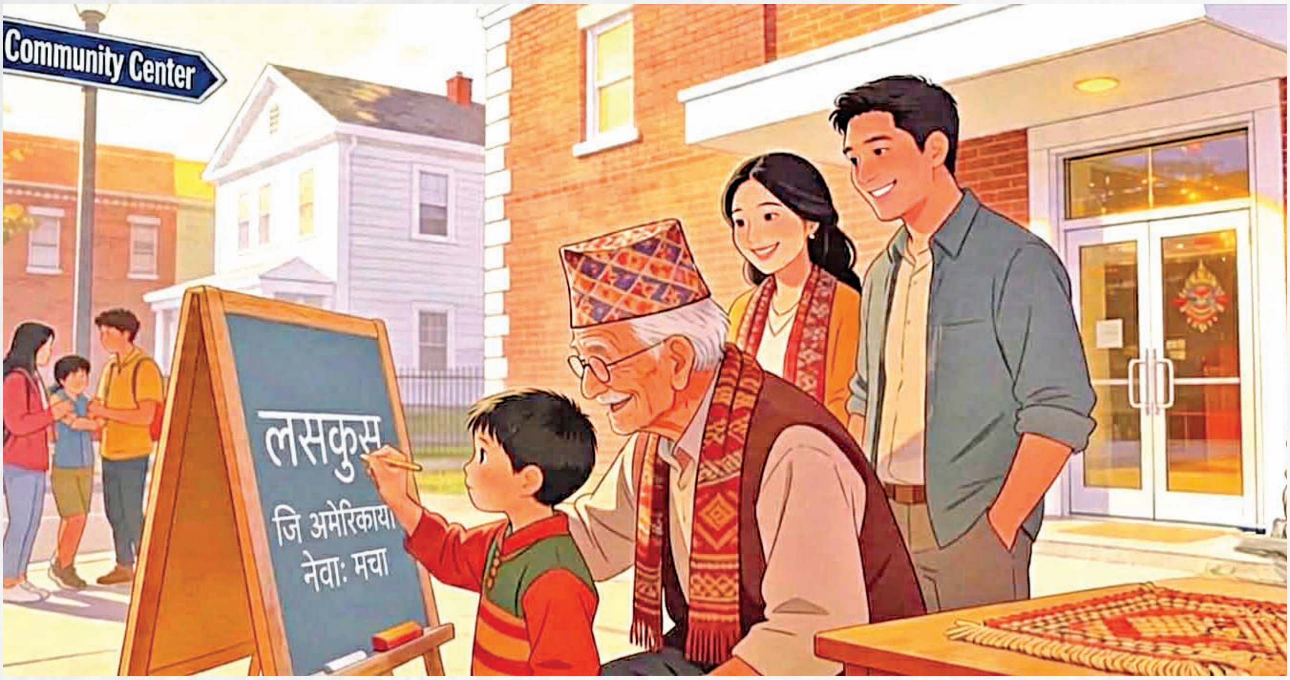

grow. Supporting the language in schools, community programs, and even universities help ensure it does not fade away over time. The earlier children hear and use the language, the more natural it becomes for them to carry it into adulthood. Preserving a language is not only about teaching vocabulary and grammar; it is about giving future generations the gift of identity and belonging.

Cultural and youth-led movements are also essential to the revival of Newah. We live in a time when technology and social media shape the way people learn, connect, and share. This gives us an opportunity to spread our language through music, festivals, cultural gatherings, and community events. These are not just celebrations; they are acts of preservation. Technology has also become a powerful tool in this effort, with apps, digital translation tools, and online resources making it easier to learn and use Newah in everyday life.

One example that makes me especially proud is my father, Keshar Man Tamrakar, who helped add Nepal Bhasa to Google Translate. Before that, only Nepali was available on the tool. His effort showed how much one person's dedication can mean to an entire community. For younger generations who spend significant time online, this kind of accessibility matters. It helps bring the language into modern life in a way that feels natural and familiar, while still honoring its history.

Even with all these efforts, the language still faces challenges. That is why preserving Newah is not just important; it is deeply personal. It is something that passed down with love, sacrifice, and hope. We owe it to our elders and to ourselves to keep learning, speaking, and teaching it to the next generation. Whether young or old, every Newah has a role in keeping this beautiful language alive. In the United States, Newah should continue to stand as a symbol of resilience, belonging, and the unbreakable bond between generations.

पसः मलू

■ रीना तुलाधर
यँ, नेपाः

न्यतय् च्वंम्ह जिमि तःमां मफु धाःगुलिं छरु स्वये धकाः वनागु। न्हूसडकं न्यासि वनाच्वनागु। थितुंथी मनूत म्वःम्वः। छु विघ्नं हूल थ्व लायूलाय् बुयाः सामान मियाच्वंपिं पसल्यात "लिनुस् कुर्ता सस्तो सस्तो.... लिनुस् नाइटी सस्तो " न्हूसडक थें जाःगु बजारया नं शोभा हे मन्त। वँवं जि वंघलय् थ्यन। आजु द्योया दर्शन लँयूसं तुं याना। चोकाछें गल्ली सतिक वसा अनं इतुंबहाः, ताहाःननि, कायूगः ननि लाकाः वंसा न्यत सती। जि चोकाछें गल्लीपाखें वना। पुलांगु चुरि पसःया बजाः थ्व चोकाछें गल्ली। चुरि, सचिका, सिन्हः न्यायेगु नां दंगु बजाः। थौं ला जि अजू हे चाल। थ्व थासय् मवयागु नं ताः ई दत। थन चुरि पसः छपसः निपसः बाहेक खनेमदु। पसः धाक्को हे झिलिमिलि नक्कली पहःया कुर्ता, प्वाला प्वाला थीगु कापः मियातःगु। सुनां जक तीगु अजाःगु वसः। झीत ला स्वये नं मयो। "लिनुस् कुर्ता सस्तो सस्तो...." हालाच्वंपिं पसल्यानीत न्यने हे मज्यू। हूल चीकुचीकुं जि न्ह्याःवना।

तःमांया छेँय् दुहां वनाः छेलिं थाहांवनाम्ह जि अजू चाल। मफु धाःम्ह तःमां ला ततःसलं हालाच्वन व नं मसः मसः खँय् भासं। मातनयूसं तःमांया कोथा।

"यो तःमां मफु धाःगुलिं छरु स्वःवया" कोथा दुने पलाः ततं जिं धया।

जितः खनाः तःमां न्हिल, लयूताल।

"गन वना वया ?"

"थन हे वये धकाः हे वयागु, आः म्ह याउँ ला तःमां।"

"फेतु" मेच छगू क्यनाः तःमांनं धाल। जि मेचय् फेतुना। अनसं ख्वाः खिउँक तयाः दनाच्वंम्ह मिजंमचाया ख्वाः स्वया जिं। स्वयेबलय् व ज्या याइम्ह थे च्वं। सके वनाप हे ततःसलं हालाच्वंगु जुइ तःमां।

जिगु मिखाभासं थुल थें तःमांनं धाल "थ्व ज्या याइम्ह लुच्चा स्व रे। मखनय् तक्क छोयाः मर्स्याबरां निगः न्याके छोयागु। डाक्टरं जितः नयेमाः धाःगुलिं। अन लाखे बरां न्यायेगु पसः हे मदु धकाः लिहां वल का थ्व। मखं गल्ली धालकि सुनां मस्यूगु। स्वन्तिबलय् मसला प्वःचिनेत मसला न्याइपिं मनूत म्वःम्वः जुइगु थाय्। का अन लाखे छगू नं मसला पसः मदु धकाः लिहां वःगु का थ्व। बांलाक स्वया वा धकाः हानं स्वके छोया का जि नं। पसः मलू, पसः मलू, लु हे मलू धकाः सुम्क हे प्वक्ता ल्हातिं वःगु का। थः गन गन चाःहिला वल जुइ लुच्चा। छु याये थः सने मफयेवं थथे का।"

"एउटा मात्र सानो पसल भेटें, त्यहाँको बदाम किरा परेको पुरानो जस्तो देखिन्छ। साहुनीमां पत्याउँदैन", व मिजंमचा जितः स्वयाः धाल।

"यो तःमां थ्व मचा धाःगु मखुगु मखु। अन मखं गल्लीइ पुलांगु मसला पसः धैगु उस्त खने मदये धुंकल। दक्को कुर्ता पसः, क्लिप पसः छु छु का पिनेंवःपिं पसल्यातयूसं जाः। जिपिं नं स्वन्तिबलय् पसः वनागु। छपसः निपसः चिचिधंगु मसला न्यायेगु थाय् दु। सामान

हे बांलाक मदु। जिपिं ला भाटभटेनीइ न्याः वना। थिकेसां छु याये।”

खः ला धाये थे तःमां नं जिगु खँ न्यनाः जितः स्वयाच्वन।

जिं खं स्वाना “चोकाछे गल्ली चुरि पसः मन्त, न्यतय् पुलांगु सिसाबुसा पसः मन्त, वतुइ ह्यंग्वाः पसः मन्त, इतुंबहालय् बन्यावासः पसः मन्त, जनबाःलय् पुलांपिनिगु बस्जाः पसः मन्त, पुलांगु धाकाकापः पसः, किसिढोकाय् चश्मा पसः, असनय् प्यारा पसः, न्हूसडकय् पुलांगु कापः पसःत, भ्यारासिंहय् पुलांगु पर्सि पसः... छुं छुं नं खने मदये धुंकल पुलांगु बजाः।”

“खइ ला व पसः छ्गू हे मन्त हं” तःमां पत्याः मजू।

“छ्गू निगू पसःत दनि पुलांगु। व नं ज्युंत्युं जक चले यानाच्वंपिं थे खनेदु। पुलांपिं भ्ही नेवाः पसल्यात दको गन तनावन गन तनावन का। दको पिनेयापिनिगु राज जुइधुंकल यैँया बजाः...“

“मस्यु गो। जि ला छैँय् न पिहा वनेफुगु नं मखुत“ तःमांन ल्हाः पुइकाः धाल।

ज्या याइम्ह मिजंमचा खुरुक्क कोथां पिहांवन।

Dil Shrestha - Realtor
dilsrealtor@gmail.com

Century 21
SYLVIA GEIST AGENCY

372 Route 18 N.
East Brunswick, NJ 08816
Mobile: 732-763-7269

Office:732-238-1200
Fax:732-238-3196
www.dilshrestha.C21 Geist.com

CULTURAL LEADERSHIP IN ACTION: *Strengthening Newa Identity in the USA*

Shrunyuti Singh
Louisiana, USA

Art, culture, and literature serve as reflections of the societies that create them. As time progresses and human circumstances evolve, civilizations also transform. However, if these civilizations are not properly documented, interpreted, and preserved with their original meanings, they risk either disappearing or being altered beyond recognition. This concern is especially relevant for ancient and indigenous civilizations such as the Newa community of Nepal.

Newa civilization, with a history spanning more than 2,000 years, originated in the Kathmandu Valley. It is widely known for its sophisticated urban culture, advanced architecture, artistic excellence, rich language (Nepal Bhasa), thriving trade systems, unique cuisine, religious diversity, and well-structured governance. Historically, the Kathmandu Valley functioned as an independent state ruled by Newa kings, who built magnificent temples, palaces, and public squares. Many of these cultural and architectural masterpieces are now recognized as UNESCO World Heritage Sites.

In 1768, the valley was unified into modern Nepal by Prithvi Narayan Shah. Although this marked a major political transformation, Newa culture remained resilient and continued to play a significant role in shaping Nepal's identity.

Spiritual Foundations and Distinct Identity

The Newa community is religiously diverse, with most people practicing Vedic Sanatan Hinduism and Buddhism, while smaller groups follow Islam and Christianity. What makes Newa culture particularly distinctive is its deep-rooted connection to Tantric traditions. These include Agama Tantra, Mahaparinirvana Tantra, Kubjika Tantra, Kaula Tantra, and Rudrayamala Tantra.

Newa traditions are closely associated with Vamamarga, or the left-hand path of Tantra. These practices involve symbolic rituals that often differ from mainstream traditions and emphasize the balance of energies, particularly feminine energy. This spiritual philosophy shapes not only religious rituals but also social structures, gender symbolism, and daily practices within the Newa community.

For generations, these traditions have been passed down through families, preserving a continuous cultural lineage. However, as the world becomes more intercon-

nected, maintaining this authenticity has become increasingly challenging.

Global Migration and Cultural Challenges

With migration, Newa communities have spread across the globe, particularly to countries like the United States. While this expansion has broadened the cultural reach, it has also introduced new challenges. Exposure to different cultures, lifestyles, and values has gradually influenced traditional practices.

As a result, concerns are growing that the original identity of Newa culture may weaken or transform over time. However, concern alone cannot address this issue. Preservation requires conscious effort—from individuals to families, communities, and global networks. Cultural identity must be actively practiced, taught, and adapted without losing its essence.

This is where cultural leadership becomes essential.

Cultural Leadership in Action: Basav Juju Rajopadhyay

A powerful example of such leadership is Basav Juju Rajopadhyay, whose work has significantly strengthened Newa identity in the United States.

Born in Nyokha Tole in Kathmandu to Achyutananda Rajopadhyay and Shrilaxmi Rajopadhyay, he was raised in a family with a hereditary role as priests of Taleju Bhawani and Pashupati Dakshinamurti. From the age of nine, he began studying Sanskrit under his father's guidance. In Nepal Bhasa, the term "Juju" means "king," but within the Newa community, it is also used as a respectful title for priests, such as Dyabhaju, Dyabajya, Jujubajya, Guruju, or Juju.

From a very young age, he was immersed in Tantric rituals and religious practices. By thirteen, he had already started performing rituals, and by sixteen, he had developed exceptional expertise.

His curiosity extended beyond practice to deep study and research of Newa culture. At the age of twenty-six, he became associated with the South Asia Institute, where he taught international students who came to Nepal to study Newa traditions. His ability to explain complex philosophies in accessible ways impressed many, leading individuals from countries such as Japan, Australia, the United States, and Canada to travel to Nepal for cultural learning and even to conduct marriage ceremonies under Newa traditions.

This demonstrated that Newa culture holds global interest and relevance when properly explained and presented.

Introducing Newa Culture to the United States

In 2007, while actively engaged in his field, he was invited to the University of Washington to participate as a resource person in an international religious workshop. During this visit, he conducted a Satyanarayan Puja in Virginia at the residence of Shukralal Shrestha, following Newa Tantric methods. This event is believed to be among the first instances of a Tantric-style Newa ritual being performed in the United

States.

Approximately seventy Nepalese attended the ceremony, and all were deeply impressed—not just by the ritual itself, but by the clarity with which Juju explained its meaning, symbolism, and purpose in understandable language.

Recognizing the importance of his presence, members of the Newa community in the United States repeatedly requested him to settle there. In response, he returned to the U.S. in 2008.

Early Struggles and Unique Approach

foreign country requires resilience and determination. Additionally, Newa cultural practices outside Kathmandu had already undergone changes, making it difficult to maintain authenticity. Despite these challenges, he remained committed to his mission.

One of his most distinctive qualities is his approach to rituals is his method of explanation. Rather than performing them mechanically, he explains every step—what is being done, why it is done, and its symbolic or

scientific significance—in English, Nepali, and Nepal Bhasa. This educational approach has been crucial in engaging younger generations.

He also wears traditional Licchavi-era attire during rituals, adding historical depth and visual authenticity. This combination of knowledge, clarity, and presentation has gradually drawn the Newa community closer to their roots.

Reviving and Clarifying Important Newa Rituals

Ihi Ritual (Pre-menstrual Rite)

Ihi is a significant ritual performed before a girl's first menstruation. According to his explanation, "I" means time and "Hi" means blood. The ritual symbolizes a girl's transition into youth and responsibility. A bel fruit, representing Lord Shiva, serves as a sacred witness because it never completely dries. The girl is honored as a form of Goddess Mahalakshmi, and the ritual prepares her for future responsibilities. Until Ihi, girls

are considered Kumari.

There is a misinterpretation of Ihi as belbibah, which means "marriage to a fruit," that needs to be corrected through proper explanation. Juju has been doing this during the ceremony and through his audio-video presentation.

Barha Ritual (Menstrual Rite of Passage)

Barha, derived from "Barheyayegu," meaning seclusion, is a traditional practice observed during a girl's first menstruation, where she is kept in a safe, enclosed space away from sunlight for twelve days. This period is divided into three phases with specific purposes: the first four days focus on education, during which female family members teach her about reproductive health, menstruation, and sexuality; the second four days emphasize nutritional care and recovery, including special foods like Chhusya Musya (a mixture of wheat and soybeans) to restore strength; and the final four days center on grooming, self-care, and confidence-building, often involving traditional skincare practices such as Kwon Chikan, making the entire process a blend of cultural ritual, physical care, and preparation for adolescence.

Kayeta Puja (Coming-of-age Ceremony)

In 2009, Basav Juju performed the first group Kayeta Puja in Maryland, organized by the Newa Organization of America. Kayeta Puja, also known as Bratabandha, is a significant coming-of-age ceremony in which a young boy, typically in his pre-teen or teenage years, is initiated into a spiritual and disciplined life, symbolizing the transition from childhood to responsible adulthood. During the ceremony, family and relatives gather under the presence and guidance of a priest as the boy undergoes key rituals such as head shaving for purification, worship of deities and ancestors for blessings, and bhikshya to express humility and dependence on society. A central element is the wearing of the janai, a sacred thread symbolizing commitment to spiritual duties, along with learning the Gayatri mantra, which he is expected to recite daily as part of his spiritual practice.

Janko Ceremony (Honoring Life, Longevity, and Legacy of Parents)

In Newa culture, the Janko ceremony is a profound tradition that honors parents for their lifelong love, sacrifices, and unwavering support. It is a way for children and grandchildren to express gratitude and celebrate the longevity of their elders. After the ceremony, parents are regarded with a godlike reverence, and family members seek their blessings by touching their feet.

The Janko ceremony includes five stages marked by symbolic ages and meanings: the First Janko (Bhim Ratharohan/Jya Janko) at 77 years, 7 months, 7 days, 7 hours, and 7 minutes uses the powerful number seven and features a protective ritual where parents are carried in chariots by family; the Second Janko (Sahasra Chandra Darshan) at 83 years and 4 months is performed under the moon, symbolizing the witnessing of a thousand moons and a fulfilled life; the Third Janko

(Deva Ratharohan) at 88 years, 8 months, 8 days, 8 hours, and 8 minutes reflects continuity and cosmic balance, with chariots brought through windows, also called Aakash Gaman ("journey through the sky"); the Fourth Janko (Divya Ratharohan) at 99 years, 9 months, 9 days, 9 hours, and 9 minutes symbolizes rebirth as parents emerge from a clay pot and reenact major life rituals (Nwaran, Ihi, Barha, Kayeta Puja, marriage) for purification and spiritual elevation; and the rare Fifth Janko (Ati-Divya Ratharohan) at 108 years signifies extraordinary longevity and divine blessing, with all stages emphasizing gratitude, longevity, and spiritual transcendence, as seen when Juju conducted a Divya Ratharohan for Krishna Bahadur Shrestha and his wife in New York in 2021.

These ceremonies symbolize gratitude, longevity, and spiritual elevation. Notably, Juju conducted a Divya Ratharohan for Krishna Bahadur Shrestha and his wife in New York in 2021.

Broader Contributions and Community Impact

Basav Juju's contributions extend beyond rituals. He, in collaboration with different local Newa organizations, has been initiating different Newa festivals in the USA.

Indra Jatra (Yenya Punhi)

Yenya Punhi is one of the most important and vibrant festivals of Kathmandu, honoring Indra and the living goddess Kumari. Under the guidance of Basav Juju and initiatives of the Newa Organization of America, it was first celebrated in the U.S. in Maryland in 2012 with Lakhe dance, Kumari procession, and Samay Baji. Yenya Punhi became a Nepali festival and has been growing in different cities and states.

Nepa Community USA successfully launched three chariot processions of Ganesh, Bhairav, and Kumari in Maryland just like in Kathmandu, Nepal, along with Lakhe, Jhyalincha, Pulu Kisi, Dhimay Baja, and Naach.

Yenya Punhi is now celebrated in states such as Maryland, New York, Texas, California, Florida, Georgia, Colorado, Boston, Seattle, Kentucky, Washington, Delaware, Arizona, and Portland.

Swasthani Brata Samapan Puja

In 2012, Basav Juju initiated a Swasthani Brata Samapan Puja in the USA. Swasthani Brata is a sacred month-long fasting and storytelling ritual, dedicated to Goddess Swasthani, a powerful supreme goddess, Aadi Shakti Mahamaya. It begins on the full moon day of the Nepali month of Poush and continues for about a month, ending on the full moon of Magh. In Nepal, some devotees stay at the banks of Salinadi, Sanku, and take a month-long fast and daily baths at Salinadi while other families recite a storybook daily. For the devotees, Juju also launched YouTube videos of Swasthani Katha in Nepal Bhasa.

Introducing Newa Culture to Bhutanese Newa Community in the USA

Basav Juju is actively helping the Bhutanese Newa community in the United States

reconnect with their cultural heritage, as many members had grown up without knowledge of Newa traditions after generations in Bhutan. Through his guidance, families and communities are gradually rediscovering and learning to practice key rituals such as Ihi, Bahra, Kayeta Puja, Newa weddings, and are now preparing to perform Jya Janko, the important coming-of-age ceremony.

Beyond rituals, the community is also being introduced to traditional Newa foods, Newa cultural items used in ceremonies and festivals, and the wearing of traditional Newa attire, allowing them to experience the broader cultural context of their heritage.

This revival is not only about performing rituals but also about fostering a sense of identity, pride, and continuity within the community. Reintroducing these long-forgotten customs is a significant challenge, as it requires earning the trust of families, patiently guiding them through unfamiliar practices, and encouraging the younger generations to embrace and carry forward their cultural legacy.

Organizational Leadership

- Researcher and Newa Priest, Newa Culture USA – Basav Rajopadhyay
- Cultural Ambassador to America, World Newah Organization
- Founder and General Secretary, World Newa Organization USA
- Founder, Master Achyutananda–Shrilaxmi Memorial Fund
- Immediate Past President, Lions Club of Baltimore Nepalese

Conclusion

The preservation of culture requires more than memory—it demands leadership, action, and continuous effort. In the United States, Basav Juju Rajopadhyay exemplifies how one individual can inspire an entire community to reconnect with its roots.

Through his work, Newa culture has not only been preserved but also revitalized and expanded globally. His efforts demonstrate that cultural identity can thrive even in foreign environments when supported by knowledge, dedication, and collective participation.

As Newa communities continue to grow worldwide, such leadership provides a model for sustaining tradition while adapting to modern realities. With continued commitment, Newa civilization will not only endure but flourish as a vibrant global heritage for generations to come.

"नेवाः सभ्यता" छगू गौरवया मुद्दा

■ डा. सुमन कमल तुलाधर
लाजिम्पात, यैँ।

नेपालभाषा एकाडेमिया ग्वसालय् जूगु छगू गोष्ठीइ नेपालभाषा एकाडेमिया चान्सलर मल्ल के. सुन्दर जुं छगू उद्‌घोष यानादीगु जिगु नुगलय् दुग्यंक थिल। वयकलं धयादिल कि "नेवाः जाति जक मखु भ्कीसं नेवाः सभ्यतायात हलिमय् न्यंक थ्वयेके माःगु दु।"

आः तक भ्कीसं ब्वनातयागु मध्ये मुख्य तयाः खुगू नां दंगु Civilization[1] त गथेकि Mesopotamian Civilizations (C. 3500 BCE), Egyptian Civilization (C. 3100 BC), Indus Valley Civilization (C. 2600 BCE), Chinese Civilization (C. 2000 BCE) Mesomerican Civilization व Andean Civilization थुपिं खूगु बाहेक Samuel P . Huntington या अनुसार Modern Civilization धकाः हानं ८-९ गू वये धुंकूगु दु। थुकी मध्ये भ्की नेवाः सभ्यतानं छगू न्ह्यंकः वने ज्यू थें ताल, छाय्धाःसा थ्व Modern Civilization या आधार कयातःगु, विषय वस्तुत स्वल धाःसा धर्म, जाति, वा भौगोलिक मान्यता हे खने दु।

नेपाल धकाः गुलिनं हलिमय् चीर परिचित जुयाच्वंगु भ्कीसं स्वत धाःसा नेपाःया प्राकृतिक सम्पति व संस्कृतिया सम्पत्ति हे खः। UNESCO या कथं ४ गू Tangible Heritage (मूर्त सर्म्पदा) मध्ये काठमाडौं, लुम्बिनि सगरमाथा राष्ट्रिय निगुञ्ज व चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज खः। राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय पर्यटकत वइबलय् नं अधिकाशं Trekking धकाः वइ तर काठमाडौंया सभ्यता व सम्पदा खनी बलय् अतिकं (Impressed) मुग्ध जुयावनी।

आः भ्कीसं बांलाक वालास्वये थ्व काठमाडौंयागु सम्पदा छुकिया उपज खः लय् ?

थ्व पक्का नं "नयाँ नेपाल" दयेकूगु मखु। हजारौं वर्ष निसें गथे लः छ्फुति छ्फुति मुमुं समुद्र दया वइ अथेहे सुन्दरता व संस्कृतिं परिपक्व जुयाः हलिमय् सकसितं आकर्षण यानाच्वंगु सम्पदात स्वत धाःसा व फुक्क नेवाः संस्कृति हे खनी। पर्यटकत चाःह्यूवनी यैं, यल, व ख्वपया लायकूत, देगः त व फुक्क नेवाः Architect या छगू ज्वः मदुगु नमुना खः। "नेपाःयागु नसा छु साः" धकाः न्यंसा छ्प्वाः म्हुतुं थें हे "छ्वयला", "वःः", "ममःचा" "योमरि" धकाः धाई। थ्व नं नेवाः हे नसाय् लात। मू सःगु अय् ला व थ्वं ला थौंकन्हय् ततःधंगु रेष्टुराटय् नं मदयेकं मगाये धुंकल।

आधुनिक नेपाल (१७६८ B.S. आःतक) या विकास स्वत धाःसां नं अधिकांश योगदान ब्यूपिं नेवाःत हे खनेदु। आधुनिक नेपालया रुचकत छु छु ले धायेबलय्, भाषा, साहित्य, औद्योगिकिकरण, राजनैतिक जागरण, शिक्षा, संगित व मनोरञ्जन, स्वास्थ्य वैदेशिक ब्यापार सम्बन्ध आदि। थ्व छगू छगू विधाय् नेवाःतय्‌गु छु योगदान दु, छकः दुवाला स्वये।[2]

१. भाषा, व साहित्यः नेवाः संस्कृति धायेवं हे नेवाः भाय् व अतिकं परिपक्वगु साहित्य ल्यँहे दना वइ। थुकिया दसुला नेपाल भाषा एकाडेमि अतिकं सेल्लागु "ज्ञान कोष" पाखें बिया च्वंगु दु। नेवाः साहित्यकारपिं राष्ट्रिय तहलं जक मखु अन्तराष्ट्रिय तहलं नं प्रख्यात जुयाः सिरपाः तकं त्याकूगु दसू दु गथे कवि केशरी चित्तधर हृदय जु यागु "सुगत सौरभ"

1 UNESCO Publicaions on World heritage and early Civilizations
2 थ्व "उदाय रिर्जच"या सिलसिलाय् लुयावःगु जक थन जिं न्ह्यथना च्वना। थ्व पूर्वंकेत छगू बृहत अनुन्धानया जरुरत दु।

अंग्रेजी भाषां उल्था जुल। थुकियागु उत्कृष्टतायात सम्मान यासे जापानया Toshihide Numata Book Prize in Buddhism या पाखें २०११ सालय् अति गौरवमय सिरपाः त्याकल उलिजक मखु, २०१२ सालय् Khyentsa Foundation Prize नं प्राप्त जुल।[3]

तर विदम्वना भ्वीगु थःगु हे देशय् भाषा साहित्यय् योगदान ब्यूपिन्त राष्ट्रिय तहलं सम्मानयाःगु खने मदु । भ्वीसं लक्ष्मि प्रसाद देवकोटाया मुना मदन धकाः सकस्यां अनिवार्य रूपं ब्वना, तर लिपा थ्व मुना मदन पिहां वये न्ह्यः हे नेवाः भाषं ल्हासा वंपिनिगु जीवनयात चरितार्थ यानाः च्वयातःगु नेवाः साहित्य नेवा लोक म्ये पाखें प्रेरित जूगु खनेदु।

२. **राजनैतिक जागरण:** राणाकालया राजनैतिक दमनयात निर्मूल यायेत नेवाः त शहिद जुयावन, छैंय् छैंय् पसलय् च्वनाः राजनैतिक जागरण हयेत नेवाःतयूसं ज्यान पात । तर राज्यया शासनय् दुथ्याकेगु सत्ता राज्य सत्ता घेरां भ्रन भ्रन पिहां वया च्वन।

३. **औद्योगिकिकरण:** आधुनिक नेपालय् दकलय् न्हापा उद्योगपति मणिहर्ष ज्योति पाखें ई.सं. १९६२ सालं न व स्टील (Iron and Steel) यागु कारखाना चायेकल। (उदाय २०१२)

४. **यातायात सुविधा:** जनमानसय् दकलय् न्हापां LP 3/2 36 Tata recedes Benz या बस चले यानाः यातायातया सुविधा ब्यूपिं लुँपौ रत्न व करुणा रत्न तुलाधर निम्ह दाजु किजापिं खः। थ्व काठमाडौं निसें अमलेखगंज तक आवत जावत जुइगु खः। थ्व शुरु जूगु साल March 1959 खः। (उदाय समाज २०१२)

५. **नेपाःया ऐतिहासिक इञ्जिनियरिङ्ग:** आधुनिक नेपालय् अधिकांश आलिशान दरवारत डिजाइन याःम्ह नं नेवाः हे खः- जोगवीर स्थापित (जोगवीर नायो) वयकलं नारायणहिति, सेतोदरवार चारबुर्जा दरवार, फोहरा दरवार, हात्तिसार दरवारया नापं तुकुचा सुरुङ तकं वय्कया design खनि अथेहे स्वयम्भूमाहाचैत्य पुनरनिर्वाण यानं नेतृत्व यानादिल (श्रेष्ठ २०७९)

६. **स्वास्थ्यया विधा:** नेपाः इतिहासय् दकलय् न्हापा परोपकार संस्था चायेकाः जनमानसयात प्रारम्भिक स्वास्थ्य प्रदान याःम्ह व दकलय् न्हापां प्रशुतिगृह निर्माण यानादीम्ह नं छम्ह नेवाः हे खः - दयाविरसिंह कंसाकार वयकः हे नेपालय् दकलय् न्हापां "हि दान याना मनूया ज्यान बचय् याना दिइम्ह खः । वयूकलं २०१८ सालं शुरु यानादीगु हि दानया महत्व, थौं गन थ्यन तर वयकःयागु नांस्यूपिं म्हो हे जुइ । मिसापिं मध्ये न्हापां हिदान ब्यूम्ह नं नेवाः हे खः- तारादेवी तुलाधर। उलि जक मखु, बालअधिकार व बाल गृह धैगु अवधारणा मवःनिबलय् दयाविरसिंह परोपकारया नामं अनाथालय स्थापना यात।

स्वास्थ्यया विधाय् खँल्हाये बलय् नेपाःया न्हापांम्ह Nurse नं नेवाः हे खः - विद्यावति कंसाकार । तत्कालिन प्रधानमन्त्री श्री ३ चन्द्रशमशेरया पालय् वीर अस्पतालय् मजिमगानाः ४ म्ह मिसापिन्त इलाहावाद Nurse ब्वंके छ्वपिं मध्ये विद्यावति स.न. १९२८ सालं निसें नर्सया ज्या यानाः न्हापांम्ह Nurse जुल (THE NEWARLAND. Nov-Dec. 2022.)

७. **शिक्षा:** नेवा सभ्यता छगू थीगु नगू थें जूगु छगू कारण नेवाः समाजय् दुथ्याना च्वंगु भाषा, साहित्य, धर्म-संस्कृति व शिक्षाया प्रथां यानाः खः। औपचारिक रूपं ब्वनेकुथि धैगु मदुबलय् बहाः-बहीलय् गुरुजु पिसं धर्मया नाप नापं मेमेगु शिक्षा नं बियाः "गोम्पा" System धकाः लिपा नामाकरण जुल। अथेहे थें हिन्दू समुदायलय् नं "गुरुकुल" System पाखें समाजयात शिक्षा बिया वयाच्वन। आधुनिक शिक्षा ला पृथ्वीनारायण शाह नं थः सैनिकतय् मचापिन्त आखः ब्वंकेया लागिं ब्वनेकुथि त शुरुवात याःगु खः।

८. **संगित व मनोरञ्जनया विधा:** नेवाः सांस्कृतिक ज्ञानकोश - म्ये, बाजं व प्याखंया विधा स्वतः

3 श्रोत व्यक्ति – प्रो निर्मल मान तुलाधर

धाःसा छगू थें छगू UNESCO यागु अमूर्त सम्पदाय् दुथ्याके बहःजू । पर्व पतिं, व ऋतु अनुसार, द्यो अनुसार संगित व बाद्यवादनत छ्यला वयाच्वंगु दु। थ्व हलिमय् छगू ज्वःमदुगु सम्पदा खः । तर राज्यया पाखें नेवाः संस्कृतियात हे "छाँया थें" लाकातःगु लिं गुलिं लोप जुल, गुलिं आःतकनं दनि । भ्री नेवाः तसें थः नेवाः खः थ्व जिमिगु सम्पदा धाये मछाः । थःगु सीप दुसां नेवाः धकाः पिलुइ मछाःला धैगु जितः मनय्वन । जिं छपाः तस्वीर त्रिभुवन विश्वविद्यालय्या Central Library ई खना । व तस्वीरया छ्यों खः "नेपाली सङ्गीतकार शेखर ।" थ्व साप पुलांगु व किलं नं नय्धुंकूगुलिं फुकला ब्वने मफु । तर थ्व संगीतया शिखरय् नेवाःतनं यक्व खना तर अप्वस्यां थःगुजात च्वया मतः । गथे कि- रत्न दास प्रकाश, नातिकाजी, नारायणगोपाल, शिवशंकर, माणिकरत्न, तारादेवी, आदि, थुकी छम्ह आदि गायक सेतुराम धकाः नं दु। नेवाः ज्ञानकोषया कथं वयकः हे डिस्क रेकर्डय् दकलय् न्हापाम्ह म्ये हालामि ख धैगु सी दत । वयकः श्रेष्ठ जातयाम्ह धकाः नं सीदत (पेज ७६) अथेहे डिस्क रेकर्डय् न्हापांम्ह मिसा म्येहालामि मेलवा देवी मानन्धर, जुया च्वन । तर वयकलं गुरुङ्ग धया तल । तर व तस्वीरय् प्रेमध्वज प्रधान छम्हस्यां बाहेक मेपिं सुं हे नेवाः गायक गायिकापिसं थःगु जात खोले मयाः । जब कि मेगु जातत धर्मराज थापा, अरूणा लामा, मेपिं यक्वस्यां जाति च्वयातल ।

थुकियात विश्लेषणयात धाःसा व इलय् राज्यं नेवाःतयूत यानातःगु दमनया लिच्वः खः ला धइगु जिगु निष्कर्ष खः ।

थःथम्हं तुं नेवाः धकाः म्हसीकेगु हे तंका छ्वइगु इलय् नेवाःभाय्, नेवाः संस्कृति गथे जुयाः ल्यनी? भ्री नेवाः खः धकाः गुबलय गौरब यायेफइ ?

९. **वैदेशिक ब्यापारः** भ्री सकस्यां स्यूगु खँ खः कि सिंहसार्थबाहु निसें नेवाःत ल्हासा वनाः ब्यापार जक यानाच्वंगु मखु, अनया जनजीवन व संस्कृति तकं प्रभाव लाका बिल, ल्हासा नेवाःतसें उगु इलय् नेपाः देयात Remittance जक हयाच्वंगु मखु, आर्थिक रूपं दक्षिण एसियाय् छगू शक्तिशालिगु दे तकं यानालि, सताब्दि पुरुष सत्यमोहन जोशिजु यागु सफु "नेपाली राष्ट्रिय मुद्रा (1957) पाखें सीदु उबलय् ल्हासायागु मुद्रातकं नेपालय् छापय् याइगु। थुलि च्वय् थ्यनेधुंकुगु छगू नेवाः सभ्यता खः ।

१०. **शिल्पकला व कला कौशलः** शिल्प कला व कला कौशलया विधाय् विचाःयात धाःसां भृकुटीया इलय् व अर्निकोया कृतित गथे अन्तराष्ट्रिय जुयाः नेपाःया सभ्यता म्हसीका च्वन? आः तक नं देश विदेशं

यलया कलाकारपिन्त सम्मानपूर्वक स:ता: द्यो दयेकेगु ब्यवस्था दु । तर अभाग्यवश कलाकारपिं थ:गु पेशा त्व:ता जागिर व आधुनिक ब्यवसायलय् लगय् जुया वन । आ: नेपालय् द्यो न्या:सां पूजा-आजा व संस्कृति नाप स्वापू दुगु थलबल बसजा: न्या:सां विदेशं दयेका हइगु जक बजारय् उपलब्ध जूगु कारणं झीगु संस्कृत नाप तापाना वना च्वन । झीगु संस्कृति न्हना वनाच्वन । झीसं आ: बलय् झीगु गौरबमय सम्यता या इतिहास प्वला: झीगु भावि पुस्तापिन्त नेवा: धका: गौरब याके फयेके मा:गु दु । मखुसा नेवा: सम्यता झन झन दुना वनी अले विद्वान धा:पिसं नं च्वयात:गु इतिहास जक ब्वनी । वहे अनुसार थ:गु विद्वता ब्वया जुइ । उदाहरणया लागी Viral जूगु YouTube Video छक: स्वये बह:जू । घटना बेलाइतयागु Oxford University या ह:लय् छम्ह विद्वानं Human Civilization या बारे भाषणया झोलय् European व Western देशतयूगु योगदानया बारे जक कना च्वंबलय् अफ्रिकाया Burkino Faso या प्रेसिडेण्ट Ibrahim Traore धा:म्ह नं अन दुगु जुयाच्वन । अफ्रिकायागु छुं हे योगदान भाषणय् मव: बलय् व दना: १० मिनेट तक तथ्य सहित "Africa is not just part of human Civilization it is where civilization began धका: नवा: बलय् व Professor यागु Career हे धक्का लगे जुल । उकिं विद्वानतयूत मिखा चायूकाबीत नं नेवा: सभ्यतायात म्वाका हये मा:गु दु व सकसितं वा: चायूके बी मा:गु दु । झीगु इतिहास झीसं हे च्वयेमा:गु दु । मेपिसं च्वलकि इतिहासया खँ सत्य ख:सां पू मवनेफु । गथे कि छगू दसू बी - South Asia या लोकंह्वा:गु पत्रिका 'हिमाल' (२०७० पौष) यू "सहयोगको परम्परा" धका: दीपक अर्यालजुं च्वयात:गु छपु च्वसु ब्वना: थ्व च्वसुया मू खँ परोपकार संस्थापाखें अनाथपिन्त सहयोगयात कया: झीगु देशया सहयोगया परम्परा बारे ख: । परोपकार संस्थाय् धायेसातं जित: दयाविरसिं कंसाकार झसकं लुमन । क्वचायेक च्वसु ब्वना, तर वयक:या नां गनं खने मदु । आ: लिपा वहे लेखयात Reference कया: च्वइपिसं दयाविरसिंहया नां ला काइ हे मखुत । अथे जुया: इतिहास तनावनीगु धइगु चाल ।

अथेहे थें, न्हापांम्ह Nurse विद्यावतिया बारे नं छगू विवाद वल, छुं दँ न्ह्यो नेपाल सरकारया पाखें न्हापांम्ह नर्स धका: मेम्ह हे नर्सया नां घोषणा यात । खयूत व नं "अमात्य" नेवा: हे ख:, तर वयक: विद्यावतीया सिकं Junior म्ह नर्स लानाच्वन ।

थथे झीगु मिखां खंक खंक हे इतिहासयात तोड मतोड जुइफु । उकिं झीसं वा: चायेका: नेवा: जाति म्वाकेगु ख:सा झीगु नेवा: सभ्यताया बारे झी थ:पिं नं शिक्षित जुइ मा:गु दु व झीगु भविष्यया पुस्तायात नं शिक्षित याना: गौरवान्वित याये मा:गु दु ।

UNESCO पाखें आ: झीत मौका बियाच्वंगु दु । झीसं झीगु सभ्यताया बारे फयां फच्छि यक्व अनुसन्धान याना: World Heritage यू लाके मा:गु दु । नेवा:भाय् नेवा: संस्कृति जक मखु नेवा: सभ्यताया स: थ्वयेका: झीसं नेवा: सभ्यता हलिमय् म्हसीके बी मा:गु दु । ■

लिधंसा सामग्री

श्रेष्ठ सुदिप (असोज ११, २०७९ B.S.) "स्वयम्भु महाचैत्य पुनर्निर्माण र टुकुचा सुरुङ्ग बनाउने जोगवीर स्थापितको कथा । काठमाडौं सेतो पाटी ।

उदाय् समाज : २०१२ ई.सं. उदाय रिर्सच

THE NEWARLAND. Nov-Dec. 2022.

तुलाधर, लोचन तारा: ११४५ ने.सं. "विद्यावति कसा: स्वास्थ्य ख्य:या न्ह्यलुवा: मयूजु" कसा: ख्वापौ यें: कसा: त:धंगुथि

नेपाल भाषा एकेडमि (ने.सं. ११४४) नेवा: सांस्कृतिक ज्ञानकोष: म्ये, बाजं व प्याखं । यें नेपाल भाषा एकेडेमि, यें महानगर पालिका

YouTube, Ibrahim Traore's 10 minutes speech at oxford

व्यक्ति खँल्हा बला:

प्रो निर्मल मान तुलाधर

प्रो. प्रेम शान्ती तुलाधर

स.प्रा प्रेम हिरा तुलाधर

मय्‌जु निबन्ध

■ सुरेश किरण
यँ, नेपाः (नेस्‌ं १०८६ कौलागा १०–११४६ चौलागा ६)

'भाजु निबन्ध' च्वयादीम्ह निबन्धकार ठाकुरलाल मानन्धर ला आः मदये धुंकल। यदि दुगु जूसा वय्‌कलं 'मय्‌जु निबन्ध' नामं नं मेगु छपु निबन्ध च्वयादी धुंकल जुइ। छाय्‌धाःसां थौंकन्हय् जमाना हे मय्‌जुपिनिगु खः। न्ह्याथाय् वंसां मय्‌जुया मय्‌जु। छिगु थःगु हे त्वालय् छक्वः अय्‌क मिखा ब्वयादिसँ, अधिकांश छेँया घरपति मय्‌जुम्ह जुयाच्वनी। भाजुम्ह ला केवल 'पति' जक का। भाजुम्ह पति, मय्‌जुम्ह घरपति। भाजुपिसं थम्हं कमे यानागु सम्पति थः दाजुकिजां मसीक सुचुका तये माल कि थः हे मय्‌जुया नामय् पास याना तइगु जुयाच्वन। छु जुयाः सुनां प्वाक्क सिल धाःसा धाइगु 'थःछें क्वसः बिउगु का।' अय् जूगुलिं थौकन्हय् घरपति मय्‌जुपिनि ल्याः धमाधम अप्वया च्वंगु दु।

घरपति जक छु, देशया राजनीति पाखे स्वत धाःसा आः ला भन् राष्ट्रपति तकं मय्‌जु हे। राज्यया स्वंगू अंग दइ धाइ - व्यवस्थापिका, कार्यपालिका व न्यायपालिका। थौकन्हय् थ्व स्वंगुलिं हे अंगया 'पति' मय्‌जुपिं खः। व्यवस्थापिकाया सभामुख मय्‌जु, कार्यपालिका (कार्य काये मखंनीम्ह जूसां) या राष्ट्रपति मय्‌जु, अले न्यायपालिकाया प्रधान न्यायाधीश नं मय्‌जु। थय्‌क स्वयेबलय् नेपालय् मातृसत्तात्मक समाज लिहां वल ला धइथें च्वं।

थ्व समाज दुनेया खँ जुल। परिवार दुने स्वल धाःसां मय्‌जुपिनि महिमा ताःहाकः खनेदइ। परिवारय् मय्‌जु धइम्ह केवल मिसा जक मखु। मय्‌जुपिनि भूमिका यक्व दु। मय्‌जु धइम्ह मनूया मां खः। मां जक मखु तःमां खः, चमां खः, अजि खः, तता खः, केहेँ खः, काकी खः, मलेजु खः, तताःजु खः, माजु खः, निनि खः। अथे हे मय्‌जु धइपिं मनूया मां जक मखु ससःमां नं खः। ससःमां जक मखु, ससः तःमां खः, ससः चमां खः, ससः तता खः, ससः केहेँ खः, ससः काकी खः, ससः मलेजु खः, ससः तताःजु खः, ससः निनि नं खः। थुकथं स्वया वनेबलय् झीगु परिवारय् मय्‌जुया भूमिका तसकं विराट र व्यापक खने दयावइ।

मय्‌जुपिनि थज्याःगु जगजगीया इलय् यदि च्वमि ठाकुरलाल मानन्धर दुगु जूसा वय्‌कः 'मय्‌जु निबन्ध' छपु मच्वसे च्वने फइ ?

छकः पासापिनि पुचलय् खँ जुयाच्वंगु। खँया खँय् मय्‌जुपिनि खँ नं वल। ख ला थौकन्हय् मय्‌जुपिनि खँ मवयेकं भाजुपिनि खँ तकं पूमवनीगु जमाना जुइ धुंकल। छम्हेस्यां प्वाक्क धाल, 'जिमि कलाः ला टेलिभिजन थें का भाइ, न्ह्याबले न्हू न्हूगु रूप क्यं वयाच्वनी। लछिया दुने गुंगुलिं रस स्वये दइ। हरेक महिनाया एक गते हास्य रस, मसान्तय् थ्येन कि रौद्र।'

मेम्हेस्यां धाल, 'कलाः धइपिं टेलिभिजन ला खः तर स्यंगु टेलिभिजन थें का, न्ह्याबले छगू हे जक च्यानल वयाच्वनी। दुहां वःसां व हे खँ, पिहां वंसां व हे खँ। च्यानल धइगु ला चेन्ज हे जुइगु मखु। '

स्वम्हम्ह पासां धाल, 'च्यानल चेन्ज यायेत ला रिमोट नं थःगु ल्हातय् दयेमाल नि भाइ। थ्व टिभी व बीबीया फरक धइगु हे रिमोट कन्ट्रोल खः।'

वयागु दार्शनिक टाइपया खँ न्येनाः मेपिसं न्ह्यसः छुत,' गुकथं पासा ?'

वं नं छु सफुली ब्वनातःगु खः मसिउ, ट्वाक्क मिले यानाः धाल, 'टिभी धइगु अज्याःगु वस्तु खः गुकिया रिमोट कन्ट्रोल झीगु ल्हातय् दयाच्वनी। तर बीबी धइगु अज्याःगु वस्तु खः गुम्हेसिया ल्हातय् झीगु रिमोट कन्ट्रोल लानाच्वनी। फरक थ्व हे का, सिल ला ?'

पासां धाःगु थ्व 'मय्‌जु दर्शन'यात गुलिस्यां पत्याः यात, व ला धाये मफुत। तर जितः धाःसा धात्थें खःला

खःला धइथें च्वन। छाय्‌धाःसां पायूछि थज्याःगु हे खँ छम्ह मेम्ह नं अनुभवी पासां जितः न्यंकूगु खः। आः व जितः लुमंसे वयाच्वन। वं धाःगु का, मिजंत धइपिं ब्याहा याये न्ह्यः तक खुब बिन्दास जुइ हँ। ब्याहा याये धुंकल कि केवल 'दास' जक जुइ हँ। छाय्‌धाःसां ब्याहा लिपा 'बिन्दास' या 'बिन' कलाःम्हं यंकी हँ, भाःतया भागय् केवल 'दास' जक ल्यनी हँ! अले 'बिन' ल्हातय् लायेवं कलाःम्हं व हे 'बिन' पुयाः भाःतयात दास थे प्याखं हुइका तइ हँ!

थ्व खँय् गुलि सत्यता दु, व ला मसिल। तर सत्यता मदयेकं अथें धाःगु ला खइ मखु जुइ धइगु नं मती वनाच्वन। थज्याःगु धापूतय्‌सं वास्तवय् क्यनी मय्‌जुपिं धात्थें गुलि बल्लाः धइगु खँ। मय्‌जु शक्तिया प्रतिबिम्ब थ्व धापुती प्रस्ट हे खनेदु।

नेवाः मय्‌जुपिनि सवालय् स्वयेगु खःसा ला उमिगु शक्ति झन् हे प्रस्ट जुइक खने दयावइ। नेवाः मय्‌जुपिं राजनीतिइ मवल धाइ। नेवाः दुने भाजुपिनि न्ह्यःने मय्‌जुपिं राजनीतिक रूपं तसकं हे लिउने लाः धकाः आलोचना नं जू। तर राजनीतिइ लिउने लाः धयां छु याये, बालुवाटार वनीबलय् धाःसा नेवाः मय्‌जुपिं हे न्ह्यःने लाः। नेपाःया राजनीतिक इतिहास पुइका स्वत धाःसा खनी, आः तक बालुवाटार प्रवेश याःपि नेवाः भाजुपिं जम्मा छम्ह हे जक दु। तर बालुवाटार प्रवेश याःपिं नेवाः मय्‌जुपिं धाःसा बागू दर्जन स्वयां अप्वः दये धुंकल। कमरेड मनमोहन अधिकारी प्रधानमन्त्री जुयाः बालुवाटार प्रवेश जुयादीबलय् वय्‌कःलिसे मय्‌जु साधना प्रधान नं बालुवाटार प्रवेश जुयादीगु खः। मय्‌जु साधना प्रधान नेवाः मय्‌जु हे जुल। झलनाथ खनाल बालुवाटार झाल, वय्‌कः नाप नं नेवाः मय्‌जु हे बालुवाटार झाल। अथे हे डा. बाबुराम भट्टराई बालुवाटार झाल, वय्‌कः नाप नं नेवाः मय्‌जु हे बालुवाटार झाल। उकुन्हु तिनि खड्ग ओली बालुवाटार झाःगु खः, वय्‌कः नाप नं नेवाः मय्‌जु हे बालुवाटार झाल। बालुवाटार धइगु स्यूचाटार, नेपालटार, बटार थेज्याःगु टार मखु। थ्व ला नेपाःया राज्य सञ्चालन जुइगु मेन टार खः। अज्याःगु टारय् आः तक छम्ह बाहेक मेपिं नेवाः भाजुपिं थ्यंके मफुनि। नेवाः मय्‌जुपिं धाःसा ग्वाःग्वाः हे थ्यने धुंकल। जगाजग थज्याःगु अवस्था खंक खंक नं नेवाः मय्‌जुपिंत कम आँके याये जिल ला ?

छम्ह निम्ह मनूतय्‌सं धाःगु न्यनागु का, नेपाःया राजनीतिइ लाखें बर्मूत जक हावी जुयाच्वन हँ। अय् जुयाः बर्मूतय्‌सं मेपिं मनूतय्‌त थहां वयेके हे मबिल हँ। अयूक स्वयेबलय् खः नं थे च्वं। थ्व बर्मू बाज्यापिंत नेवाः भाय्, नेवाः जाति, नेवाः अधिकार धइगु स्वये हे मयः। तर उमित नेवाः भासा मयःसां नेवाः मिसा धाःसा साःप हे यःगु जुयाच्वन। अय् जूगुलिं पिने पिने जिल्लां नेपाःगालय् डेरा कयाः च्वनाच्वंपिं बर्मू बाज्यापिसं नेवाः भासायात अस्वीकार याःसां नेवाः मिसायात धाःसा याउँक हे स्वीकार याइ। उमिस नेवाः भासाया बारे छु मसिउ तर नेवाः मिसाया बारे यक्वं सिउ। मसिउपिं ला नेवाः भाजुपिं का।

उकिं आः छिं हे धयादिसँ, यदि थज्याःगु खँ सिउगु जूसा ठाकुरलाल मानन्धरं 'भाजु निबन्ध' या पलेसा मय्‌जु निबन्ध' हे मखा च्वयादीगु जुइ!

सूर्द्यः जि खः

■ महाकवि गिरिजाप्रसाद जोशी
सक्व, नेपाः (नेस्वं १०५९ चिल्लागा १२–नेस्वं ११०७ यंला १५)

थौं जि सर्गतय् जन्म जुयाः फय् लिसेलिसे ब्वयेमाःम्ह जि खः
धरतीइ हानं जन्म जुयाः छन्हु खुसि-झरना जुयेमाःम्ह जि खः
यायेत तपस्या हिमालयय् नं च्वापु जुयाः च्वनेमाःम्ह जि खः
थौं जि सर्गतय् ख्युंगु सुपाँय् खः, ल्वापु थया च्वनेमाःम्ह जि खः

गबलें च्वापु जि, गबलें खुसिबाः, गबलें जि सुपाँय् जूगु छु खँय्
स्वंगू स्वंगू जन्म कयाः नं मतलबया खँ मथूगु छु खँय्
खः व सूर्द्यवं चाःचाःहीकल धरतीं आक्सय् हैम्ह व खः
जिं खं न्ह्याबलें व हे मतापं ताप ज्वनाः प्यूवैम्ह व खः

थःगु मतापं वैम्ह व खःला स्वैगुं मतापं वैम्ह व खः
थःगु मतापं वैम्ह व खैमखु, थःगु छु पापं वैम्ह व खः
सिखलं सायेका वःम्ह व नं खः, खिपतं सायेका च्वंम्ह जि खः
जितः चिनाः तैतःम्ह व खः तर सुनां चिका च्वंच्वंम्ह व खः
वैत चिना तैतःम्ह व द्यः नं सुनां चिका च्वंच्वंगु दनि
मामां खन जिं बन्धन अहो ! जिं थम्हं शुरु याःगु खनिं
छन्हु संघर्षय् प्याँवल न्हसला, धाल जितः वं 'सूर्द्यः जि खः'
धात्थें ओहो ! प्वालपिल च्यानाः सूर्द्यः थें हे छवःगु मि खः

धैवन न्हसलां 'थुलि झिल्कां हे सूर्द्यः च्याकाच्वंम्ह छ खः'
ओहो ! जिं न्हसला पिमकाःसा मुक्त बन्धन जुइ सूर्द्यः
जिगु म्हं हे प्याँवःगु व न्हसला जिगु म्हय् दुने नं सूर्य दै
व सूर्द्यवं दुःख बिल धायेमखु आः, जिगु हे रहरं फुक जुल खै

■

Not a Normal Nepali Daughter:

A journey of identity, culture, and finding my voice beyond expectations

■ ***Aabha Shrestha***

Keller, TX

There is no blueprint when it comes to being a daughter, especially one from immigrant parents. It's more like an unspoken checklist.

As a first-generation Nepalese American daughter, I often feel like I am expected to just know things: how to cook a meal from scratch, how to manage chores, how to keep everyone else happy without ever being asked. And what's funny is, I still can't cook. My seventeen-year-old brother outdoes me in that department every time.

I can be lazy. Sometimes I debate whether I should spend two extra minutes finding a matching pair of socks or just wear the first two I grab. I can also be forgetful. While I'm expected to remember my family's schedules, events, and errands, I can barely keep track of my own.

On top of this already long list of expectations, there is one more label that adds weight to it all: elder. As the elder daughter, there are times when I have felt like a trial-and-error child, the one who faced stricter rules so that my younger brother could have more freedom. The chauffeur. The one who took the first steps so others could walk more easily after.

For a long time, I believed that being a "good daughter" simply meant meeting these expectations. But over time, I began searching for my own place within my culture, one not defined only by responsibility, but by participation and choice.

Growing up, my family was always deeply involved in the Newah community. My connection to culture wasn't always clear or intentional, but there is a timeline I can trace. It began in 2013 with the inception of the United Newah USA organization in Dallas, Texas. As an eight-year-old, I remember selling bingo tickets and handing out water during the annual Indra Jatra event. I also became a performer, trying to follow the rhythms of "Dhun" and "Ta" to understand the Dhimey Baja.

At the time, none of it felt significant. I was just a kid doing what my family asked, helping out, showing up, participating where I was needed. Culture felt like something I inherited, not something I understood.

As the years passed, that involvement became routine. I continued performing, volunteering, and attending events, but a part

of me still felt disconnected. I was present, but I didn't feel impactful. That disconnect made me realize that simply being part of a culture is not the same as understanding your place within it. That realization pushed me to take on roles that required more than just participation.

Through World Newah Organization USA, I began engaging with my community through leadership. From the International Youth Day event on August 11, 2024, to the Newah Youth Panel Networking Event on August 24, 2025, I helped coordinate and moderate youth programs that created space for young voices to be heard and understood.

Another meaningful initiative was a free 10-week English tutoring program, where a team of tutors, including myself, worked with 32 students from Emile Academy International in Nepal. We supported them in reading comprehension, spelling, pronunciation, and grammar. I also contributed to organizing the 2023 and 2024 Virtual Newah Summer Camps, where children explored topics such as Ranjana Lipi, Nepal Bhasa, and art history. These experiences became opportunities not only to teach but to learn.

Somewhere along the way, I discovered something I didn't realize I had: "my voice". Through public speaking, I began addressing topics like women's empowerment as a guest speaker at the annual World Newah USA Conference. For the first time, I wasn't just following expectations; I was contributing to conversations.

At the same time, my involvement expanded beyond cultural spaces. Through the Texas Nepalese Medical Association since 2019, and later the Himalayan Health Clinic since 2023, I volunteered at free health camps and clinic days serving uninsured and underserved communities. What once felt like a small role, guiding patients from one table to another, became more meaningful as I began assisting with patient check-ins. It connected my interest in healthcare with my desire to serve, showing me that impact doesn't always start with expertise; it often begins with presence and intention.

Even outside these spaces, I began to notice a pattern. Every experience, no matter how small, was shaping my confidence and helping me grow into my voice.

Now, as a second-year undergraduate

student at Southwestern University, majoring in Biology with a minor in Communication Studies, I find myself reflecting more deeply on the societal expectations rooted in Nepalese and Newah culture. I've come to understand that many of the expectations I grew up with were not just personal, they were cultural. And that realization allowed me to question them, interpret them, and ultimately redefine them for myself.

Over time, my relationship with my culture has shifted. What once felt like pressure has transformed into purpose. I no longer see involvement as an obligation, but as an opportunity, to preserve, to contribute, and to redefine what it means to be Newah, and what it means to be a daughter.

Looking back, I am grateful for the support of my family and community. Their guidance, resources, and lived experiences have allowed me to build my own identity. I am more than the title of "daughter", more than expectations, assumptions, or predefined roles.

I am someone who carries my culture forward in my own way through the spaces I choose, the voice I continue to develop, and the impact I strive to make.

I may not fit the image of the "perfect" Nepali daughter on paper, but I've come to realize that perfection was never the goal. Growth was.

And in learning to define that for myself, I've begun to move beyond expectations not by rejecting them, but by reshaping them into something that is truly my own. •

कवि रामजी प्रधानाङ्गया 'नेवाः संस्कृतिया हलंज्वलं' स्वयाबलय्

■ पूर्ण ताम्राकार
यें, नेपाः

नेपालभाषा साहित्यया इतिहासय् नेसं ९६७ निसें १०६१ तकया ईयात माध्यमिक काल धाइ। थ्व कालय् उमेरकथं स्वम्हम्ह कवि रामजी प्रधानाङ्ग (नेसं ९९४-१०६६) खः। थ्व कालया उमेरकथं दकलय् थकालीम्ह कवि सरदार हरिभक्त माथेमा (नेसं ९४३-१००५) व उयां लिपा गद्यगुरु पं. निष्ठानन्द वज्राचार्य (नेसं ९७८-१०५५) खः। थिमि नकदेशय् नेसं ९९४ दिल्लागा १ (विसं १९३० मंसिर १ गते) कुन्हु जन्म जुयादीम्ह रामजी प्रधानाङ्गया अबुजु शंकरदास व मां जुलानि खः। रामजी थिमि बाजाबजारया संस्कृत पाठशालाय् नेसं १००० निसें १००६ तक आखः ब्वनादीगु खनेदु। रामजीया च्वसा न्ह्याःगु बारे महाकवि चित्तधर हृदयं थथे च्वयादीगु दु - "ल्हाः नेपालभाषाय् जक मखु नेपाली, हिन्दी व संस्कृत भाषाय् नं गाक्क न्ह्याःवं।"[1] थुकिं प्यंगू भाषां कविता रचनाय् कवि रामजीया च्वसा ज्वःगु खँ उलाब्यू।

कवि रामजी प्रधानाङ्गया छम्ह छय् मयूजु अपर्णा प्रधान खः। अपर्णा प्रधान नेपालभाषा साहित्य ख्यःया बहुप्रतिभाशाली चर्चित साहित्यकार खः। अपर्णाजु कवि रामजी प्रधानाङ्गया बारे थथे च्वयादी - "नगदेशया रामजी प्रधानाङ्ग छम्ह कवि जक मखु, वय्कः ज्योतिषशास्त्र, चिकित्साशास्त्रया ज्ञाता, योगाभ्यासी व नीतिज्ञ नं खः। लिपा वेदान्त पाखेया लँपु नं ज्वनादिल। समाजया कुप्रवृत्तियात खण्डन यानाः समाज सुधार यायेगु बिचाः दुम्ह छम्ह समाजसेवी नं खः।"[2]

नेसं ११२७ स कवि रामजी प्रधानाङ्गया १३४ दँ बुदिं खः। थ्व बुदिंया लुमन्तिइ "नेपाल संस्कृति' लय् पौया सम्पादक प्रकाशक छत्रबहादुर कायस्थजुं कवि रामजी प्रधानाङ्ग लुमन्ति ल्याः पिथनादिल। थ्व ल्याखय् कवि रामजी प्रधानाङ्गयाबारे नगदेशया सन्देशकुञ्ज, चित्तधर हृदय, अपर्णा प्रधानया च्वसु व छत्रबहादुर कायस्थया कवि रामजी प्रधानाङ्ग व वय्कःया कृति' अनुसन्धानात्मक च्वसु पिदंगु दु। उगु च्वसुइ अन्वेषक छत्रबहादुरजुं कवि रामजी प्रधानाङ्गया जीवनीया नापं साहित्यिक कृतिया बारे नं च्वयादीगु दु। छत्रबहादुरजुं च्वसुइ न्ह्यथनातःकथं कवि प्रधानाङ्गया साहित्यिक कृति खुगू पिदंगु दु - १. करुणामया कथा, २. रत्नमाला, ३. न्ह्यसः लिसः माः, ४. स्वस्थानी व्रतकथा, ५. विचित्र रत्नाकर, ६. वंशावली खः। कवि रामजीं कवितायु व्यक्त यानादीगु छुं भ्वःत थथे दु -

मामं बबं थ्यें सुख बी सुनानं ?
असलगु विद्यां सुख बी ननानं!

(न्ह्यसःलिसः माः)

नक्य तीक्य फत्तले नं सकसिनं धाइ
नक्य तीक्य मफयूवं सकसिनं बाइ
ल्याम्हो ल्यास्यनाप चोना रसरङ्ग याइ
बुन्हाबुन्ही खनेवं नं दिकदाक चाइ

(पद्यपुचः, नेपालभाषा परिषद)

मचाखाचा नकेत छैंयू मदु अन्न
तिसा वसः तियां जुइमाः धन्य!

(नेपाल संस्कृति ल्याः २०५, नेसं ११२७)

---

१ *चित्तधर हृदय, 'झीगु साहित्यया तँसा', पे. ४६-४९, नेसं १०९४*
२ *अपर्णा प्रधान, 'बाज्या कवि रामजी प्रधानाङ्गया लुमन्ति', 'नेपाल संस्कृति' लयूपौ, थ्यंल्याः २०५*

थ्व कविं थौं स्वयां करिब सच्छिदँ न्ह्यः अभिव्यक्त यानादीगु खः। थौं भन्डै सछिदँ लिपा नं रामजीया अभिव्यक्ति अतिकं सरल व समसामयिक, शिक्षाप्रद व सन्देशपूर्ण जू।

कवि रामजी प्रधानाङ्गया १३४ दँ बुदिंया लुमन्तिस भाषासेवी शान्तवर प्रधानजुं संकलन यानादीगु रामजी प्रधानाङ्गया 'नेवाः संसकृतिया हलंज्वलं' व 'कवि रामजी प्रधानाङ्गया अयरि' निगू सफु छत्रबहादुर कायस्थजुया सम्पादनय् नेसं ११२७ स पिदन। थ्व च्वसुइ 'नेवाः संस्कृतिया हलंज्वलं'या बारे छुं खँ न्ह्यब्वयाच्वना -

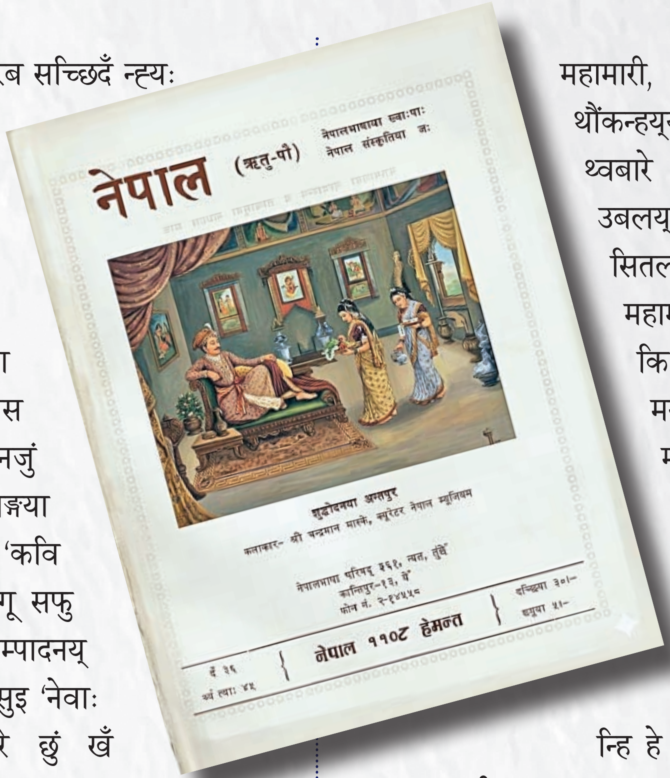

सफुती नेवाः संस्कृतिया पर्व, संस्कार : कर्मकाण्ड संस्कार, क्रियाक्रम यानाः स्वब्वय् ब्वथलातःगु दु। 'पर्व'य् मोहनि नखः, स्वन्ति नखः, सितलापुजा, दीक्षापुजा, श्री सत्यनारायण व्रत, श्री ३ स्वस्थानी व्रत, काजी गुथि, रुद्रि, छेँ बौ बिये', अड्डाया भगवती पुजाया वर्णन दु। मोहनि नखःया परिचय, नःलास्वने, अष्टमी, नौमि, दशी, स्वन्हुया लगत, अष्टमी कुन्हुया निंतिं माःगु पूजाज्वलं, भोजनया सामग्री, सराजामया विवरण उल्लेख दु। अथेहे स्वन्ति नखःया परिचय, लक्ष्मीपुजा, म्हपुजा, किजापुजा सरजाम वस्तुया विवरणया उल्लेख दु। थुकिं उबलय् मोहनी व स्वन्ति नखः हनेत माःगु, थीथी वस्तु व नखःबलय् भ्वजय् छु छु नसाज्वलं माः धयागु खँ सीकेफइ। सफुती न्ह्यथनातःगु मोहनित व स्वन्ति नखःया पुजाज्वलं व भ्वय्ज्वलं मध्ये छुं भति भिन्नता दुसां उकियात हे निरन्तरता बियाः थौं नं मोहनी व स्वन्ति नखः हनाच्वंगु खनेदु।

पर्वय् 'सितलापुजाया परिचय, पूजाविधि, पुजा सराजामया नं उल्लेख दु। थौंकन्हय् मचातयूत भुसाकै, खिचाकै वःसां तःकै मवये धुंकल। उबलय् तःकै गुलि महामारी, सरुवा ल्वय् धयागु खँ थौंकन्हय्या मनूतय्सं उलि मसीफु। थ्वबारे छुं खँ न्ह्यथनेबहःजु। उबलय् तःकैयात बिफर मधासे सितला धाइगु। उगु इलय् सितला महामारी सरुवा ल्वय् न्यनावन कि देय्, सहर, गां हे शून्य जुइक मनूत सीगु घटना दु। ल्वय्या महामारी जुल कि ग्वाः ग्वाः मनूत सीगु जक मखु कि गां बस्ती हे विस्थापित जुइमाःगु घटना इतिहासय् दु। नेसं ८६३ चैतं देशय् सितला महामारीजुया न्हि हे सच्छिनिसें सच्छि व नीम्ह मनू सीगु घटना वंशावली उल्लेख दु। अथे हे नेसं ९३९ स न्हिइ न्ययूम्ह ल्याखं मनू सीगु टिपोट नं दु।[3] तकःकै वयाः मचात जक मखु, ख्वप देय्या जुजु जगतप्रकाश मल्ल (ने.सं. ७५९-७९३) व यल देय्या जुजु लोकप्रकाश मल्ल (नेसं ८१८-८२६) मदुगु खँ थ्यासफुती च्वयातःगु दु।[4] थथे हे जुजु रणबहादुर शाह (नेसं ८९७-९१८) या कान्छी महारानी कान्तिवती व वया काय् जुजु गिर्वाणयुद्ध विक्रम शाह (नेसं ९१८-९३६) सितला ल्वचं कयाः दिवंगत जुल। थ्व घटनां जुजुया कोपभाजनय् लानाः यक्व हे नेवाःत स्वनिगलं विस्थापित जुइमाल।[5] थ्व बारे सितलामाजु बाखंम्ये नं दु। उबलय् उगु म्ये बि.ए. तगिमय् ब्वनेमाः। थ्व म्येय् न्ह्थनातःकथं जुजु रणबहादुर शाहं तःकै वयाच्वंपिं कचिमचात फुक्कसित नेपाःगालं पितिनाछ्वत। अभ्र सीम्ह मचा उइ नं मदु, थुने नं मदु धयागु उर्दीकथं अबुम्ह, मचा, मामं ज्वनाः बाम्ह मचा अबुम्हं ज्वँसें तामाखुशी कुतुकाव छोत।[6] थ्व म्ये अतिकं मार्मिकतं जाःगु म्ये खः। तःकै वःपिं मचातय् मां, अबुपिंसं हालातःगु म्ये खः थ्व। थ्व म्येय् 'स्वामि जुजुया धर्म मदयाः परजां तसकं दुःख सिल' धकाः

३ *एकाराम सिं, 'एकाराम सिंया च्वसु मुना', पे. ८६, नेसं. ११३६*

४ *छत्रबहादुर कायस्थ, 'नेवाः संस्कृतिया हलंज्वलं', पे. ८, नेसं ११२७*

५ *एकाराम सिं - 'एकाराम सिंया च्वसु मुना' पे. ८६, नेसं. ११३७*

६ *प्रेमबहादुर कसाः, 'बाखंम्ये', पे. ७७, नेसं १०९३*

उबलय्‌या शासकया विरोध यानातःगु दु।

तःकै सितला ल्वय्‌यात लंकीम्ह द्यःयात सितलामाजु धकाः नालातःगु दु। तःकै लायेकेत व मवयेकेत ग्वलय् पशुपतिइ च्वंगु सितलामाजुयात विशेष पुजा यायेगु परम्परा दु। चैत कृष्ण अष्टमी सितलाअष्टमी खः। थुबलय् कछलामाजु, सितलामाजु व वत्सलामाजु स्वम्हं अजिमाया पुजा यानाः जात्रा जुइ। थुपिं स्वम्ह अजिमाया तःकै वा सितलालिसें स्वाःपिं अजिमा खः।[७] थ्व मसियाः थौं मनूत मुक्त जूसा. मल्लकालनिसें राणशासनकालतक तःकै/सितलां मनूत सिनाः थःगु छेँ नं विस्थापित जुइमाःगु घटनां मनूतय्‌सं अतिकं दुःख, कष्ट सीमाःगुलिं कवि रामजी प्रधानाङ्ग सितलापुजायाबारे च्वयातःगु दु।

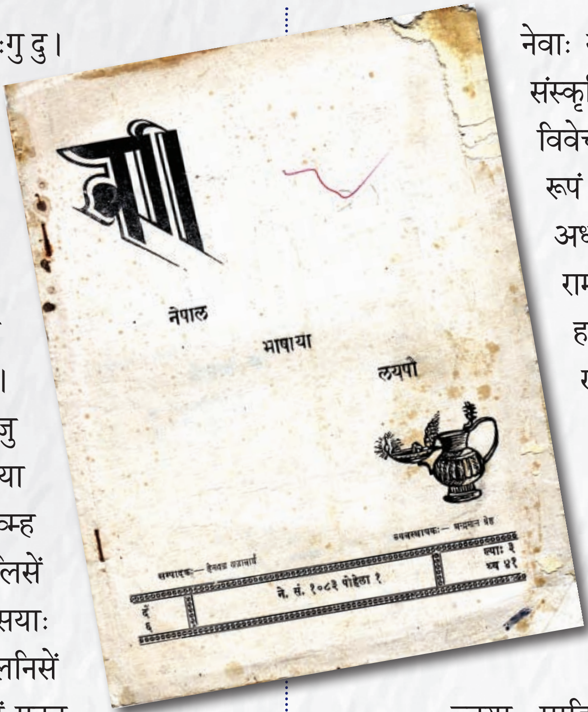

सफुती दीक्षा/देखा कायेत याइगु दीक्षापुजाया नियम, सराजामया वर्णन दीक्षापुजाय् दु। सत्यनारायण व्रत, स्वस्थानी व्रतया परिचय, व्रतया माःगु सराजामया नं सफुती उल्लेख दु। नापं काजी गुथि, रुद्री, छेँबौ बिये, अड्डाया भगवतीपुजाया वर्णन दु।

सफूया स्वंगूगु ब्व संस्कार/कर्मकाण्डय् मचाबू कंकेछ्वयेगु निसें मचाजंकु, कयूतापुजा, चुडाकर्म, इहि, बाह्रा व इहिपाया वर्णन दु। थ्व ब्वय् संस्कार क्रियाक्रमय् मनू दिवंगत जुल कि अर्धजलय् तयेगु, सी थनेगु, सीम्ह ऊ थें यायेगु लिसें दकिला, सोह्रश्राद्ध, ३६० दिनया सामग्री, पितृया जलदानया बारे नं वर्णन दु। सफूया संस्कार ब्वनेबलय् उबलय्‌या कर्मकाण्ड व क्रियाक्रम न्ह्यानाच्वंगु खँ सीकेफु। नापं उबलय् व थौंया सामाजिक संस्कारय् गुलि निरन्तरता दु व छु गुलि हिलासू वःगु नं सीकेफु।

नेवाःया म्हसीका मध्ये छगू नेवाः संस्कृति खः। नेवाः संस्कृति हलिमय् हे प्रसिद्ध। नेवाः संस्कृतिया बारे नेवाःतय्‌सं सीकाः तयेमाः, अध्ययन यायेमाः। थौं स्वयां सछि दँ न्ह्यः नेवाः संस्कृति छु गथे धयागु खँ 'नेवाः संस्कृतिया हलंज्वलं'य् विवरणात्मक विवेचना संक्षिप्त व सरल भासं स्पष्ट रूपं उल्लेख दु। नेवाः संस्कृतिया अध्ययन, अनुसन्धान याइपिनिगु निंतिं रामजी प्रधानाङ्गया नेवाः संस्कृतिया हलंज्वलं छगू अमूल्यगु ग्रन्थ खः। 'नेवाः संस्कृतिया हलंज्वलं' सच्छिदँ न्ह्यःया नेवाः संस्कृतिया छपाः न्हायकं खः।

पुनःजागरणकाल न्ह्यःया छम्ह कवि रामजी प्रधानाङ्ग खः। राणा शासनकालय् नेवाः भासं च्वयाः साहित्य प्रचार यायेगु धयागु राणा शासकतय्‌गु मिखाय् धू जुइगु खः। वय्‌कलं उगु इलय् नं नेपालभाषा साहित्य सेवा यायेगु भावनां थीथी विधाया सफू च्वयादिल। वय्‌कलं च्वयादीगु 'मङ्गलम' कविता नेसं १०८९ स पिदंगु 'झी' लयूपौ थ्यंल्याः १०४-१०६ स पिदंगु दु। अथे हे वय्‌कःया 'उपदेश' कविता नेपालभाषा परिषदं पिथंगु 'पद्यपुचः'लय् पिदंगु दु। वय्‌कःया भाषा साहित्य सेवायात लुमंकातय्‌गु क्रमय् चित्तधर हृदयं 'झीगु साहित्यया तँसा'य् 'रामजी प्रधानाङ्ग' च्वसु च्वयाः पिथंगु, नेसं १०७५ स 'नेपाल' ऋतुपौ व नेसं १०८९ या 'झी' लयूपौ व 'पद्य पुचः' लय् रामजी प्रधानाङ्गया च्वसु पिकयाः वय्‌कःया भाषा साहित्य सेवायात लुमंकूगु दु। थ्वया नापं वय्‌कःया बारे अध्ययन, अनुसन्धान यायेत वय्‌कःया १३४ दँ बुदिया लुमन्तिस अन्वेषक छत्रबहादुर कायस्थया सम्पादनय् पिदंगु 'कवि रामजी प्रधानाङ्गया डायरी' 'नेवाः संस्कृतिया हलंज्वलं' निगू सफू व नेपाल संस्कृति लयूपौया कवि रामजी प्रधानाङ्गया लुमन्ति ल्याः २०५ ब्वनेमाःगु सफू व पत्रिका खः। थुकिया अध्ययनं रामजी प्रधानाङ्गययात बांलाक म्हसीके फइ। नापं माध्यमिक कालया साहित्यबारे नं थुइकेफइ।

---

७ *एकाराम सिं, 'एकाराम सिंया च्वसु मुना', पे. ८७, नेसं ११३६*

पदमरत्न दाइयात छन्हु वयकया छें नापलानाबले

■ डा बालगोपाल श्रेष्ठ
लाइदेन, नेदरल्यान्ड

(नेपालभासायात सरलिकरण यायेगु अभियान कथं थुगु चोसुइ जिं गननं विसर्ग छेलागु मदु। मचिंकुसें चोया नं छता हे उच्चारण जुइगु फुक्क हे खंगोत चिंकेगु तोतागु दु। अथेहे क्रिया याने यासुइ फुकं चोय बोयेकागु दुसा तुतिपाला 'य' आख छेलेज्या नं गनं यानागु मदु। नापं चन्द्रबिन्दु मछ्योसें सकभनं शिरबिन्दु हे जक छेलेगु यानागु दु।)

खयत ला पदम दाइयात जि यें वैचोनागु दु 'छक नापलायेत वये' धका न्हापा हे धयागु ख तर ७ अगस्ट २०११ कुनु वयकयात नाप हे लाये धया वयकया छेंय वनाबले धासा ई मकासें हे जि थेंक वना। उकिं सुचं मबीसे हे जि थेंक वल धया वयक अजू चायामदी। जित खनेवं वयक कुने कुहां झाया–वयकयागु बैठक कोथाय बोना यंकादिल।

हलिं नेवा दबू / वर्ल्ड नेवा अर्गनाइजेशन (डब्लुएनओ) आयोजक कमितिया नोकुया ल्याखं लन्डनय जुइतेंगु न्हापांगु हलिं तमुज्याय वयकयात औपचारिकरुपं बोनेत नं जि वयकयाथाय थेंक वनागु ख। उकिं न्हापां वर्ल्ड नेवा अर्गनाइजेशनया बारे हे अनौपचारिक खंल्हाबल्हा न्ह्यात। हलिं नेवा दबूया न्हापांगु अधिवेशन जुइतेंगु खंय वयक तसकं उत्साहित जुया थगु खं तयादिल :

"नेपालभाषा आन्दोलनय मुक्कं जीवन फुकाम्ह जि थेंज्याम्ह व्यक्तिया निंतिं थो जिगु जीवनभरया उपलब्धि (लाइफ टाइम आचिभमेन्त) कथं कयाचोनागु दु। जिं नेपाया सकल नेवातय दथुइ डब्लुएनओया प्रचार यानाचोनागु दु। जिगु स्वास्थ्यं अनुमति बी ला मबीला धाये मफु, तर जि अन थेंक हे वये। थो मुकं नेवा समुदायया निंतिं हे छगू तधंगु ऐतिहासिक घटना जुइ।"

खंया खंय सेप्टेम्बरय स्वीटजरल्याण्डय शान्ति सम्मेलनय बोति कायेत वने तेनागु खं वयकलं नेंकादिल। "छिं सिउ जुइ, जि नुगचुया ल्वगि ख, तर जिमि तधिकम्ह म्ह्याय जि नापं वइ। थुगु यात्राया झोलय जिमिसं छु दिंया निंतिं लण्डन चाहिलेगु नं गोसा गोयागु दु। जिगु स्वास्थ्य अवस्था बांमलागुलिं लछि दुने हे मेगु ताहाकगु यात्रा यायेगु निर्णय यायेत थाकुयाचोंगु दु। थगुने लण्डनय पासा पुच गुथिया गोसालय जूगु म्हपुजाया झोलय मूपाहां कथं जि बेलायतय वनागु ख। डेभिद गेल्नरं जित अक्सफोर्ड विश्वविद्यालय नं बोनादिल। छगू चीधंगु मुंज्याय नेपालय शान्ति प्रकृयानिसें मानव अधिकार, जातीय समस्यानिसें नेपाया संघीयता तकया थीथी जोलन्त विषययात कया नोचु बिया। जि उबलय लण्डनय चोनाबलय जिमि पाजुया काय सचेतनया छेँय चोनागु ख। हानं जि लण्डन वन धासा वैथाय हे चोनेगु जुइ।"

वर्ल्ड नेवा अर्गनाइजेशनय सकल नेवातयत छथाय हयेगु खं थम्हं याना वैचोनागु कुतयात वयकलं कुला दिल "२००९ सनय नेपालय एनआरएन सम्मेलन जूबलय जित नं पार्टी प्यालेसय जुगु नेवा मुंज्याय सतूगु ख। अर्थ तुलाधर, नरेशवीर शाक्य, महेश्वर श्रेष्ठ, दिब्य हाडा लगायत आपालं उपस्थिति दूगु ख। उमिसं हलिं नेवा सम्मेलन यायेत तदर्थ समिति नीसोनेगु घोषणा उत्सुकतापूर्वक यात। थुकियात ब्यापक दयेकेत जिं सल्लाह बियागु ख। ताई न्ह्योनिसें थज्यागु सम्मेलनया वकालत यानाचोंपिं अमेरिकाया त्रिभुवन तुलाधर, दयारत्न शाक्य थेंज्यापिं मनूतयगु उपस्थिति अन जिं मखंगुलिं अमित नं बांलाक जानकारी बिइत जिं सल्लाह बिया। गुलिसिनं तदर्थ समितियात आर्थिक ग्वाहालि यायेगु बचं ब्युगु खसा गुलिसिनं अन नगद दां हे नं लल्हागु खन। थो संगठनय सकसितं हयेत इमिसं समन्वय याइ जुइ धका बिचा यानागु ख तर अथे मजुल। वसिबें न्ह्यो छक जित

जापानय सता छगू ज्याझोलय सुवर्ण वज्राचार्यजुं हलिं नेवा दबू (विश्व नेवा मुंज्या) गठन यायेगु प्रस्ताव तयादीगु ख। उबलय नं जिं वयकयात व हे खं धया। जिं वयकयात नेवा जातिया अन्तर्राष्ट्रिय अधिवेशन याये धका इनाप यानाचोंपिं अमेरिकाय चोंपिं नेवा पासापिंलिसे स्वापु तयेगु निंतिं धयागु ख। नेवातय दथुइ परस्पर खंल्हाबल्हा व समन्वय मदुगु खना जित दुःख ता। झीगु मुद्दाया निंतिं झी छाय छथाय मुने मफुत, छाय छथाय चोने मफुत, अले खं ल्हाये मफुत ? थो धात्थें हे नुग मछिंगु खं ख।"

अमेरिकां न्हेज्याकुगु वर्ल्ड नेवा अर्गनाइजेशन बारे वयकलं स्युगु खं नं न्हेबोया दिल : "त्रिभुवन तुलाधरया पुचलं वर्ल्ड नेवा अर्गनाइजेशन नीसोनेगु निंतिं ज्या न्ह्याकूगु खं लिपा जिं सिइका। थीथी देयया मनूत दुथ्याका तदर्थ समिति नीसोने धुंकुगु जुयाचोन। दया व त्रिभुवनं जित त क हे स्वापू तल। इमिसं गोसा गोगु स्काइप मिटिंगय नं जिं बोति कया। दया नियमित सम्पर्कय दु। वयकलं जित काठमाडौंया नेवातय बारे सुचं बिइत इनाप नं यानादीगु दु। जिं इमित ग्वाहालि यायेगु कुत याना चोनागु दु। अर्थ तुलाधर जिमि तापाक्कं थ नं ला, तर जिपिं गबलें गबलें थथितिपिनिगु छेँय भोय जुइगु इलय जक नाप लाइगु। वयात नं जिं त्रिभुवनया पुचलिसे जाना ज्या यायेमा धयागु थुइकेगु कुत यानागु ख, तर उबले व उलि तयार मजुनिगु खनेदु। व थगु हे कथं दु, त्रिभुवनलिसे वया स्वापु दु मदु जिं धाये मफु। नरेशवीरं आ लण्डन डब्लुएनओयात ग्वाहालि यानाचोंगु दु। छुं दिं न्ह्यो छगू ज्याझोलय महेश्वरजुयात नापलाबले डब्लुएनओया अधिवेशनया निंतिं लण्डन झायादीगु ख ला धका नेनेकने याना। वयकलं लण्डन वनेत आपा खर्च याये मालिगुलिं मवनेगु खं धयादिल। अर्थ व महेश्वरं येंय एनआरएन ग्लोबल कन्भेन्सनया झोलय ब्यागलं मेगु नेवा मुंज्याया गोसा गोयेफु। एनआरएनय बोति कावइपिं नेवातय ब्यागलं मुंज्या जूसां जिं छुं नोक्सान मखना। न्ह्याथेसां, जिं मनंतुना कि निगुलिं टिमं प्रतिद्वन्द्वी पुच थें ब्यवहार यायेगु पलेसा थथवय ग्वाहालि यायेमा।"

लण्डनय जुइतेंगु डब्लुएनओया सम्मेलनय यको मनूतयसं बोति कायेत इच्छुक जुयाचोंगु खं नं वयकलं धयादिल। सत्यमोहन जोशी, माणिक लाल श्रेष्ठ, प्रेमशान्ति तुलाधर, यज्ञरत्न धाख्वा, केशवमान शाक्य आदिपिं डब्लुएनओया सम्मेलनय बोति कायेगु तयारी याना चोनादीगु अले टिकट थम्हं पुले मालिगुलिं लण्डनया यात्रा यायेत सकसितं अपु मजूइगु खं नं धयादिल। "सकसितं थगु जीवनय छक युरोप सोये मास्ते वइ तर फुकसितं उलिहे अपु धासा मजु। छायधासा नेपाया मनूतयत निंतिं युरोप यात्रा तसकं थिके। छको स्वीस संगठनया मध्यस्थताय माओवादी व नेपाल सरकार दथुइ जुइगु वार्ताय बोति कायेमागु इलय जिं थ जहानयात नं स्वीटजरल्याण्ड यंकेगु बचं बिया। लोकेन्द्रबहादुर चन्द प्रधानमन्त्री जुयाचोंगु इलयया खं ख थो। जित ला टिकट पुलाबिल, तर जिमिसं थगु हे खर्चं जिम्ह जहानया निंतिं टिकट न्यायेमाल। थो जिमिगु निंतिं यको दां ख। अन्तिम

इलय चन्दं कूटनीतिक वृत्तय लिक जूगुलिं वार्ता रद्द यायेमागु जानकारी बिल। तकोमछि स्थगित जुसां जिमि जहानं स्वीटजरल्याण्ड बोयेगु न्हि गुलि उत्सुकतापूर्वक पियाचोन धैगु जित लुमं। लिपा लिपा अथे छुं सम्मेलन बने मालिबले जिगु स्वास्थ्य अवस्थाया कारणं जिमि तधिकम्ह म्ह्याय जित पासा वयेगु यात। सामान्यतया जित यात्राया खर्च बी, तर म्ह्यायया निंतिं नं टिकट पुलेत धेबा धायेगु तर्कसंगत मजू। जिगु स्वास्थ्यया हुनिं म्हो हे जक जि याकचा यात्राय वना। जिमि तधिकम्ह म्ह्यायया खं फरक दु। वया छैंज तमि जूगुलिं वयात जि नापं अज्यागु यात्राय वनेत टिकट न्यायेगु धैगु तधंगु खं मखु। वया छैंजपिं हिरा ब्यापारी ख।"

झी नेवातयके जुझारुपन मदुगु व थगु समुदायया निंतिं ज्या यायेगु धैगु उत्साह मदुगु खंय नं वयकलं दुख तायेकादिल। वयकलं धैदिल आतक झीसं झीगु भाषाया अधिकारया निंतिं चिल्लाय दनाचोनागु बागू शताब्दी सोयां अपो दयेधुंकल, तर झीसं झीगु माग पूवंके बीत सरकारयात माकथं दबाव बी मफुनि। झी लघुताभाषं पीडित दु धैगु वयकया भनाइ।

थो हे झोलय वयकलं कृष्णबहादुर महरा सूचनामन्त्री जुयाचोंबले रेडियो नेपालय "नेवारी" खंगो छेलेगु तोता "नेपालभाषा" खंगो छेयेकेत यायेमागु प्रक्रियाया निंति थके सल्लाह कावगु प्रसंग न्हेथनादिल। सूचना मन्त्रीया हैसियतं छगू निर्णय याना उगु निर्णययात कार्यान्वयन याकादिसं धायेवं तुरून्त यानाब्युगु अले उकुन्हु निसें हे रेडियो नेपालं "नेवारी" खंगोया थासय "नेपालभाषा" खंगो छेलेगु यानाहगु खं कुलादिल। उलि बांलागु ज्या याम्ह मनूयात तकं सुं छम्ह नेवानं वा गुगुं नेवा संगठनं सुभाय छक तकं मब्युगु खंय धासा वयक अचंम्भ जुयागु खं धयादिल। नेपालभाषां न्हिथं न्यागू मिनेटया समाचार जक प्रशारण जुयाचोंगु दु गुगु तसकं अपर्याप्त, तर ई अपोयेकेत धावनेगु वा नेपालभाषां न्हिथं सोको पेको समाचार प्रसारण यायेत माग यायेत नेवातयसं स पिकाये मफुगु खंय नं वयकलं दुख पोंकादिल। खय भासं इमिसं चौबीसै घण्टा समाचार प्रसारण यानाचोंगु दुसा झीसं न्हिच्छिया दुने न्यागू मिनेटया जक समाचार बियाचोंगुलि सन्तुष्ट जुयाचोनेगु तसकं पायछि मजूगु खं वयकलं कुलादिल। मौका दत कि हे झी नेवा दाजुकिजापिंत थो खंय सचेत यायेत वयकलं यको कुत यानादीगु जुयाचोन, सम्वन्धित अधिकारीतयथाय माग यायेत धयागु ख, तर इमिसं थगु खं जक नेनी तर पलख लिपा हे लोमंका छोइगु धया झी नेवात छाय थुलि कमजोर धका थुइकेत मफुत धका नं नुग मछिंका दिल।

व ईया संविधानसभाया खं वयेवं वयकलं अन बुद्ध

सायामि जक नेवातयगु प्रतिनिधित्व यानाचोंम्ह दु तर मेमेपिं नेवात अन नेवा जुया मखु पार्टीया दुज कथं जक जुयाच्वंगु दु धका धयादिल। इपिं पार्टीया ह्विपया विरुद्धय वने हे मफुगु व नेवा सभासदतय छगू मंका दबू दुसां नेवा हितया निंतिं पर्याप्त रुपं ज्या याये मफयाचोंगु दु धका झी नेवातयगु विडम्वनाय दुख पोंकादिल। प्रोफेसर माणिक लाल श्रेष्ठ व वयकयात सभासद जुइगु प्रस्ताव वगु, २६ गू सरकारी कोटाय लेयेगु खसा ला पायछि हे तायेकागु तर लिपा थो २६ गू सिट दलतय दथुइ बोथला माओबादी व एमालें थपिनिगु पक्षं कोटा भरे यायेत स्वापू तल, गुकियात थपिं निम्हेस्यां अस्वीकार यानागु खं नं धयादिल। भाषा आन्दोलनं वपिं संविधानसभाय सु हे मदु, यको नेवा सभासदतसें समुदायया निंतिं खं ल्हायेगु आंत मया, प्रत्येक पार्टीइ छु छु नेवात दु, तर नेवाया निंतिं खं ल्हायेत लिचिलाचोनिपिं जक दु धयागु खं नं वयकलं कनादिल।

नेवातय मंका खलया दबू छें याकनं हे दयेकेगु थगु मनसुवा, तर धनी नेवातयके जक निर्भर जुया थो सम्भव मजुइगु, सरकार, काठमाडौं महानगर आदिपाखें धेबा कायेत सफल जुल धासा जक सम्भव जुइ नत्र अपुइ मखु धका नं वयकलं प्रश्त यानादिल।

वयकया कथं नेवात धैपिं अपु अपुगु खंय जक ब्वांये जुइपिं, राजनीतिक अधिकारया निंतिं ल्वायेगु धालकिं लि लिचिलिपिं ख। इमिसं थगु समुदायया कल्याणया निंतिं छुं ज्या याइमखु, जु जु थें जुइका सहयाना चोनिगु मानसिकता इमिके आपा अले भासा आन्दोलनय सक्रिय जुयाचोंपिं दथुइ नं चेतनाया अभाव वयकलं खंकादी। दसु कथं वयकलं नेवा देय दबूयात जनजातितय दथुइ छु ज्याझो न्ह्याकेत छु भचा धेबा वल तर इमिसं खय भाषां जक छु पर्चा छापे याना इंगु प्रसंग न्हेथनादिल। खैर, इमिसं दाताया धेबा कागु ख, इमिसं दातातयगु आज्ञा माने यायेमाल जुइ तर उमिसं अज्यागु पर्चा नेपालभाषा व खस निगुलिं भासं नापं नापं हे छाय छापे मयात धका थ चकित जुयागु खं कनादिल। वंगु दंय जि बेलायतय वना चोनाबलय नरेशवीर शाक्यं तकं म्हपुजा बिबादया बारे नेपालभाषा मंका खलपाखें छगू पर्चा छापे यात तर नेपालभाषां मखु खय भासं। थ नेपालभाषा मंका खलया अध्यक्ष, तर सचिव जुयाचोंम्ह नरेशवीरं मंका खलया पर्चा खय भासं छापे यायेगु ख कि मेगु छु भासं छापे याये धैगु थके छक नेनेगु कुत तकं मयागु खंय नं दुःख तायेका दिल। झीगु हे भाय छेलेगु खंय झीसं छाय गर्व मयायेगु धका न्हेस तयादिसें वयकलं यदि गैर नेवातयसं अज्यागु खं सीकेमागु तायेकल धासा इमिसं थपिसं हे थपिनिगु भासं छापे यायेमा धयागु खंय ब वियादिल। थज्यागु खंय थ गुलि हाले धुन गुलि खोये धुन तर मनुतयसं घौछि लिपा हे लोमंका छोइगु धका नं वयकलं नुग मछिंका दिल।

नेपालभाषाया पत्र पत्रिकातयत सुचना विभागया विज्ञापन खस भासं छापे यायेगु मखु नेपालभाषां हे छापे यायेमा धका थम्हं तकोमछि धया, तर दं दं दत नं उमिसं थगु खं मनेंगु खंय नं वयक दिक्क चायादिल। थम्हं धया तत्कालीन सूचनामन्त्री शंकर पोखरेलं सूचना विभागयात अज्यागु विज्ञापन नेपालभाषाया पत्र पत्रिकातयत नेपालभाषाय हे छापे याके ब्यु धका आदेश बीके धुंका नं थथे छाय जुया चोन थम्हं थुइके मफुगु खं वयकलं धयादिल। नरेशवीर व सुरेशकिरण थेंज्यापिं झी नेपालभाषाया सम्पादकपिं थज्यागु खंय छु कथंया जोखिम कायेत छाय ग्यानाचोंगु ख थमं थुइके मफुगु खं वयकलं धयादिल। सरकारं बियाचोंगु थुजोगु विज्ञापन नेपालभाषाय छापे याये दैमखु धागु खसा खय भासाय जिमिसं अज्यागु विज्ञापन छापे यायेमखु धका अस्वीकार यायेमागु ख धका नं वयकलं ब बियादिल। थपिनिगु इलय *'नेपालभाषा पत्रिका'* न्हिपौ पिथना चोनाबले सुचना विभागया विज्ञापन खस भासं छापे यायेत अस्वीकार यानागु व इमिसं धेबा मपुलेगु ख्याचो बिलं नं थपिंत अमिसं बाध्य याये मफुगु खं न्हेथनादिल। भचा धेबाया निंतिं झीसं थपिनिगु मर्यादा तोते मज्यु धका वयकलं न्वाना दिल।

वयकलं राजनीतिक दलतय दथुइ जुइगु आपालं वार्ता मुंज्याय थम्हं बोति कयागु लुमंति नं नेंकादिल : "प्रत्येक पक्षं मेगु पक्षया विरुद्ध अनेकन गुनासो जोना वइगु अले मेगु पक्षयात थथपिनिगु खं कना ब्यु धया इनाप याइगु। अग्राधिकार ला छु संघीयताया खंय हे पार्टीत स्पष्ट मजू। नेवात अत्यन्त जोखिमय लानाचोंगु दु। मेगु

जिल्लां वपिं आप्रवासीत झीगु जनसंख्या सोयां अपो जुल। नेवा राज्य व अग्राधिकारया खं ल्हायेबलय मेपिं ग्या। जिं थगु व्याख्यानय देयया व पिनेया सकल नेवातयत नेवा भूमिइ लिहां वा धका इनाप यानाचोना। जिं यहूदीतयगु दसु बीगु याना। हलिंनेंकया यहूदीत थगु पितृभूमिइ लिहां वना थगु धनसम्पत्ति व ज्ञान छेला इजरायलयात अरब छिमेकी देयतय दथुइ छगू बल्लागु राष्ट्र दयेकल। उमिसं अथे यायेफुसा नेपाया नेवा व नेपाया मेमेगु जातिं नं छाय मयायेगु ? कल्पना यानादिसं यदि नेवा, तमुवान, मगरात, लिम्बुवान, खम्बुवान, थथगु भूमिइ लिहां वना थगु हे भूमिया समृद्धिया निंतिं थगु श्रम, सम्पत्ति, ज्ञान लगानी यात धासा नेपा विकासया लंपुइ तसकं याकनं न्हेज्याइ कि मज्याइ ? तर जिं थुजोगु खं ल्हातकिं मनूतयसं जित साम्प्रदायिक धका धाइगु। जिगु थज्यागु तर्क नेनातम्ह छम्ह सरकारी ब्रम्हु अधिकारीं संयोगवश जि नाप लायेवं ल्हा मिले याना धाल ‘छिगु भासण जिं नेनागु दु। तसकं बांलाक नवानादिल तर छि ला सम्प्रदायिक जुयोचोन’ धका धाल। जिं वयात लिस बिया “जिपिं अधिकार तंका चोनेमापिंसं गबले गबले थगु अधिकारया खं ल्हाये जिमित सम्प्रदायिकया बिल्ला घाकेगु याइ, छु थो उचित ख ला ?’ थथे धया न्हेस छुनाबले व छुं लिस मब्युसें बिसिं वनाछोत।"

मदन भण्डारीया हत्या जुइधुंका थत हे एमालेय महासचिवया जिम्मेवारी कायेत प्रस्ताव वगु ख नं पदम दाइ न्हेथनादिल। तर थ अज्यागु पद स्वीकार याइम्ह मनू मखुगु व थगु चरित्र अज्यागु पोस्टय चोनेत अनुमति मब्यूगु खं धयादिल। वयकलं बाहुन राजनीतिं थत योगु ज्या गबलें नं याके बीमखु धैगु थमं स्युगु व अन इपिं गज्यागु कासा म्हिताचोन धैगु आ सकस्यां खनाचोंगु, अले अज्यागु पार्टीइ थमं पद कागु जूसा छुं याये मफइगु खं नं वयकलं धयादिल।

वयकलं प्रत्येक पार्टीइ आन्तरिक कलहं नेपाया राजनीतिक प्रक्रियाय पंग थनाचोंगु खं नं उलादिल। प्रचण्डं छुं यात धासा बाबुराम व मोहन वैद्य वया विरुद्ध वनिगु, झलनाथ खनालं छुं पला ल्होन धासा माधव नेपाल व खडग वोली वया विरुद्धय ज्यान पाना जुइगु, अथेहे कांग्रेस पार्टीइ दुने नं देउवा व रामचन्द्रया दथुइ असहमति पिदनाचोनिगु आदि खं वयकलं धयादिल। थुकथं शान्ति प्रकृया जक मखु संविधान निर्माणया प्रकृया नं न्ह्या वने मफयाचोंगु व दकलय थाकुगु खं धैगु निगू ध्रुवय विभाजित राजनीतिक दल माओवादी व कांग्रेस दथुइ सौहार्दपूर्ण बिन्दु माले थाकुयाचोंगु खं नं वयकलं धयादिल। राज्यया पुनर्संरचनाया सवालय, संघीयताया सवालय, आर्थिक नीतिया सवालय इमिगु अडान पूर्ण रुपं छम्हं मेम्हया विरुद्ध दु। कांग्रेसयात जातीयताया आधारय संघीयता ज्यु हे मज्युसा, माओवादी जातीयताया आधारय संघीय राज्य दयेकेगु अडान तोतेत इच्छुक मजू। नेपालय गुबले संविधान वइ गुलि याकनं वै धाये हे थाकु धका नं वयक दिक्क चायादिल। माओवादीं प्रस्ताव यागु कथं झिंपेंगू प्रदेशया संघीय राज्य झीसं सोये खनिगु खला मखुला धाये फैगु अवस्था मदुगु खं प्रचण्डं हे छगू इलय राष्ट्रपति रामबरण यादवलिसे प्रदेशया ल्या म्हो यायेगु खं ल्हानाचोंगु थमं खनागु जूगुलिं आतकं छुं नं खं पक्का मजूनिगु वयकलं धयादिल।

वयकया बिचारय पार्टि दुने प्रतिद्वन्द्वित आपा दुसां प्रचण्ड हे थगु पार्टीया दकलय शक्तिशाली मनू ख। न्हापा न्हापासा प्रचण्ड मेमेगु पार्टीलिसेंया वार्ताय बोति कायेत बाबुरामलिसे वइगु तर थौंकन्हे मेपिंलिसे खं ल्हाइम्ह/वार्ता याइम्ह प्रचण्ड याकचा जक जुइगु झीसं खनाचोनागु दु, बाबुराम व नापं गनं खनेमदुगु नं धयादिल। न्हापासा प्रचण्ड थम्हं हे ‘थो विषयस बाबुराम कमरेडया नं छुं थप धायेगु दयेफु’ धका धाइबलय नं बाबुरामं “जिमि अध्यक्षं धागु खं पर्याप्त जुल’ धाइगु। यदि मोहन वैद्य छुं नं बैठकय बोति कायेत याकचा वल धासा ‘जिमिसं थो खं जिमि अध्यक्षयात थेंके’ धका जक धाइगु। निम्हं हे प्रचण्डप्रति तसकं हे वफादार खनापिं तर माओवादी पार्टीइ आ गथे ल्वापु जुल धका धाये थाकु। सम्भवत पिनेया यको उक्साहट व व्यक्तिगत महत्वाकांक्षां याना थथे जुइत सम्भव जूगु खयेमा धैगु वयकया निश्कर्ष।

खं ल्हाये मानिगु ला यको हे दनिगु ख तर उकुनुंयात थुलिंचा धया कोचायेका दिपा कया पदम दाइलिसें विदा कया जि वयकया छें प्याहां वया।

■

थुगु च्वसु च्वमिया कथं गथे छ्वयाहःगु ख:। अथे हे तयागु दु ।

– सम्पादक

Ember of Becoming

■ **Ruby Shrestha**

Bothell, WA, USA

The inner fire crackles
bright, unyielding, alive,

Tempered gently
by quiet peace,
by steady harmony,
by a deep, rooted calm,

It is strengthened
by serenity and will,
forging hope into reality,
breathing life into dreams,

Resolute. Committed.
Relentless in its becoming.

Unshaken by the noise of the world,
Undaunted by the chaos
anchored in discipline,
vast and unwavering.

And within,
heart and mind rise together,
fierce and certain,

whispering, roaring,
in one voice:

Yes, you can!

नेपालभाषाया संकिपा अले 'जारी' व 'ऊनको सुइटर'

■ **सुशील ताम्राकार**

फिलाडेल्फिया, अमेरिका

महाचाबलय् नेपालभाषाया सिलु प्याखं स्वयां लिपा यक्व फिल्म वल, वन। झीसं झीगु उद्देश्य छु, फिल्म दयेकेगु, क्यनेगु अले लबः दत कि द्यात धकाः ल्याःचाः जक यानाः कि मेगु सांस्कृतिक भाषिक संदेश छु बिइ त्यनागु उपिं पूवं कि मवं धकाः स्वमुल्याङ्कन नं याना ? बाखंया स्तर, पटकथा, निर्देशन, अभिनय व संगीतया बारे थन खँ ल्हायेत्यनागु मखु/मदु।

छुं न्हि / ला/ दँ न्ह्यः पिदंगु नेपाली भाषाया निगू तसकं हे चर्चित सिनेमा- "जारी" व "ऊनको सुइटर" छिसं स्वयादिया ला ? अबश्य हे स्वयादिल जुइ, मस्वयानिसा युट्युबय् दु, स्वयादिसँ। "जारी" थः कलाःयात मेम्हेस्यां यंकल धाःसा न्हापाया भाःतयात पुलेमाःगु खर्चयात कयाः दयेकातःगु सामान्य बाखं खः। उत्कृष्ट अभिनय व पटकथाया हुनिं जक थ्व प्याखं चले जूगु व अपार ब्यापार

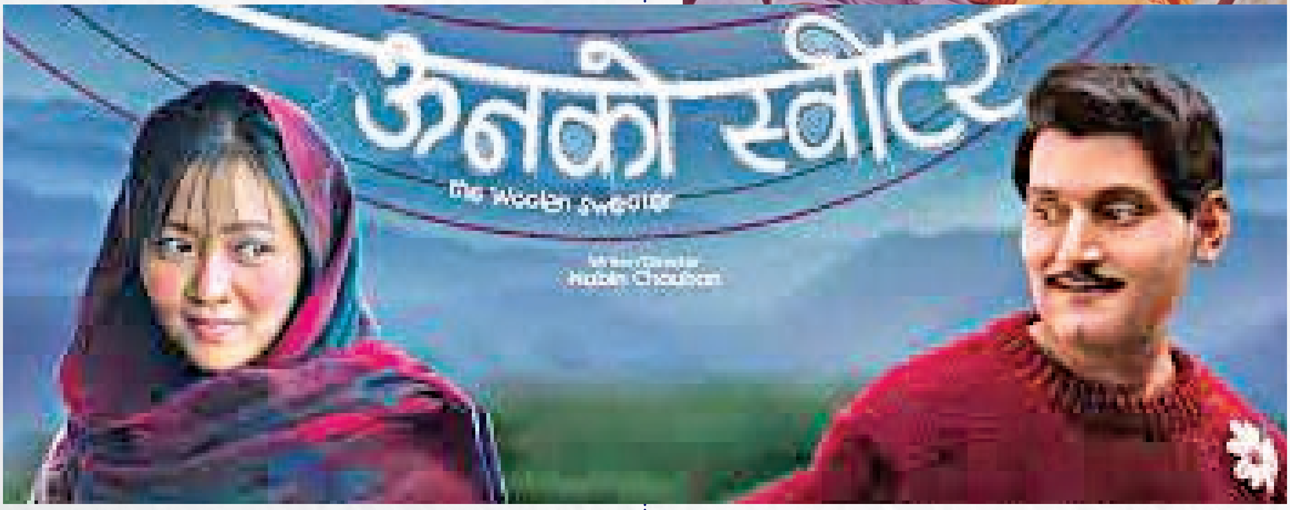

याःगु मखु। अथे हे, ऊनको सुइटर, अन्तरजातीय प्रेम सम्बन्धया बारे दयेकूगु अब्बल अभिनय व संगीतं ताःलाःगु फिल्म मखु। खः, छुं नं सिर्जना सफल जुइत तप जप यायेमाः, दक्वं अवयवत ट्वाक्क मिले जुइमाः।

तर थन जिं न्ह्यब्वये त्यनागु बिषय उपिं सिनेमां निसृत याःगु संदेश अले सम्प्रेषणया माध्यम खः। जारी फिल्म नांजाम्ह कबि उपेन्द्र सुब्बाया लेखन व निर्देशन खः सा उगु फिल्मय् नेपाःया पूर्वी पहाडी भूभागया लिम्बू

संस्कृति झलल हे प्रदर्शन या:गु दु। थ्व फिल्म स्वयेबलय् लिम्बुवान हे वना थें च्वनी, झीसं मस्यूगु यक्व हे तथ्य सत्य सी। यदि जारी फिल्म लिम्बू भासं दयेकूगु ख:सा छु जुइ ले ? ख: लिम्बूतसें गर्व याइ, न्हाय् त:पुइकी, ४ लख लिम्बूत हूल हूल मुना: स्व:वनी। ३ करोड गैर लिम्बूभाषीतसें स्वइमखु। अले लिम्बू संस्कृति गुलि बैभवशाली व बिस्कं धका: सुनां नं सीमखु। नेपालीं दयेकल, जिं नं स्वया, इमिगु गौरवशाली तजिलजि म्हसीका।

अथे हे ऊनको सुइटर, छम्ह ब्राम्हण व गुरुङ्ग मिसाया मतिनाया बाखं ख:। गुरुङ्ग संस्कृति, रहनसहनयात थ्व प्याखंनय् बांला:क्क हे पोट्रेट यानात:गु दु। पूर्वी नेपा:या खास याना: पाँचथर जिल्लाया गुरुङ्ग समुदायया चित्रण जीवन्त यानात:गु दु। न्हाच धया थें, यदि गुरुङ्ग भासं थ्व फिल्म दयेकूगु जूसा छु जुइ ? ग्वम्हेस्यां, स्वइ ?

अले नेवाः फिल्म दयेकूपिन्सं थें फिल्मया लाय्या बच्छिया बच्छि नं लिहां मव: धका: कपा: दायाच्वनीगु जुइ।

झीगु मौलिक तजिलजि, सम्पदा कला ज्व: मदु। इतिहास साक्षी दु, छुं कालखण्डय् झीपिं फ्रान्स देय् सिवें विकसित धका: महिन्द्र मल्लयागु छगू शिलालेखय् न्ह्यथनात:गु दु। थज्यागु बैभवशाली गौरवयात देशय् नाप नापं हलिंन्यंक प्रचार प्रसार यायेमा:गु दु। थ्व ज्या यायेत फिल्म छगू धिसिला:गु माध्यम ख:। झीगु साहित्य, कला कौशल व तजिलजियात बांलाक्क ब्वया: प्याखं दयेकेमा: तर नेपालभासं जक दयेकां झीगु आजु पूवनी मखु। झीसं ला झीगु बारे यक्व स्यू। क्यने मा:पिन्त, कने मा:पिन्त इमिसं थूगु भासं क्यने कने यायेमा। गथे जारी व ऊनको सुइटर स्थानीय भासं न्ह्यमब्वसे नेपाली भासं क्यन अथे हे या:सा झीगु जीवन्त म्हसीका बांलाक्क क्यने फै। ख: झीगु भाय् झीगु जीवन ख: तर झी थाहां वनेत मेगु भाय् नं छयलेत लिचिले मज्यू। झीगु भाषा म्वाकेत व सम्बृद्धशाली दयेकेत थ:थ:गु छेँय् छयलाबुला यायेमा:। उकिया अर्थ मेगु भाय् बहिष्कार यायेगु बाय् घृणा यायेगु खँ पाय्छि मजू। भाषिक कट्टरपनां झीगु अभियानय् पंग: जक वइ, कुण्ठा व निराशा जक वइ।

देय्या खँ मखु, मनूया स्वभावया खँ जुइ

■ रीतादेवी प्रधान (जोशी) रूमाठ

सानफ्रान्सीसको, क्यालिफार्निया

जिं न्ह्याबलें तताकेहेंनाप खँल्हाबल्हा यायेबलय् धायेगु याना- "तताकेहेंपिं, थाय् बांलानाः जक मगाः। अन च्वंपिं मनूतय्गु सोच, बानी-व्यवहार बांलायेमाः।" इपिं निम्हेस्यां जिद्दी यानाः धाइ- "थाय् बांलाःसा मनूतय्गु बानी व्यवहार स्वतः बांलाइ।" अले जिं हानं धायेगु याना- "मखु, छिपिं निम्हेस्यां थुइकि, मनूयागु न्यपुइ बांलाःगु बांमलाःगु विचार दइ। बांलाःगु विचार छ्यल धाःसा समाजय् बांलाःगु जुइ। बांमलाःगु विचार छ्यल धाःसा विकसीत देश जूसा नं वयागु प्रतिफल मेपिनित खराब जुइ।"

इपिं निम्हं थःथःगु परिवारलिसें ३५ दँ न्ह्यः अमेरिका वयाच्वंपिं। जिपिं जुल अमेरिका वयागु दच्छि जक दत। धाये त्यनागु छु धाःसा, थ्व खँ थौंकन्हय्या मखु। थ्व सन् २०१२ सालया नकि सन् २०२४ सालया खं खं छु जुल धाःसा, जिमि निम्हेसिया ID दयेके माःगुलिं D.M.V. office वना। जि तुति स्याःगुलिं जिमि श्रीमानं- "छ हुंकन लाईनं मेच तयातःथाय् वनाः च्वं हुँ, छंगु नां वलकि जिं छन्त मोबाइलय् खबर यानाहये" धकाः धयादिल। जिं नं "ज्यू" धयाः मेच लाईनं दुगुपाखे वया।

मेचया लाइन तयातःगु स्वंइवः दु खनिं। जिं विचाः याना, "न्ह्यःने लाइनय् च्वंसा जिगु तुति तप्यंके खनी मखु। छाय् धाःसा व ला अफिस। अन यक्व मनूत थुखेउखे जुयाच्वनी। थ्व ला असम्भव नं जुल, उकिं जि दकलय् लिपांगु लाइनय् अंगः नापसं च्वंगु मेच तयातःगु लाइनय् च्वंवना। जिगु नापंयागु जवंखवं च्वंगु मेचया लाइनय् मनूत नं च्वनाच्वंगु दु। न्हूगु अफिस, न्हूगु थाय्, जिं दकलय् न्हापां खनागुलिं जिं उखेथुखे मिखा चाःचाःहिइकाः स्वयाच्वना, भगवानया विश्वरूप धाःथें। थन थीथी जातियापिं मनूत खना। तर वयागु यक्व मदुगुलिं जिं इपिं छु जातियापिं धकाः उलि नालाकाये मफुत। हानं हथाय् चायेमाःगु मदु, बुलुहुं बुलुहुं दक्वसिया रहन सहन बारे सीका कायेफइ का मखुला धकाः थःम्हेस्यां थःत सान्त्वना बिया छम्ह ज्याथःम्ह मनुखं थे।"

'अय् अय्' धकाः जिमि श्रीमानज्यूनं जितः म्हय् ज्वनाः थनेत स्वयाच्वंगु खनिं। अन ला जि मस्तं देनाच्वन खनी का। श्रीमानजिं जितः थनाः धयादिल- "छन्त जिं गुलि फोन याना। तर छं फोन मल्वंगुलिं छंगु पाः वयेत्यंगुलिं जि ब्वाँय् ब्वाँय् वया। तर छ ला थन मस्तं न्ह्यःवयेका च्वंगु खनी का। गथे न्ह्यःक वःगु छन्त ? का याकनं नु।" वय्कःया न्यनाः जि नं अजूचाल। छाय् धाःसा थथे अफिसय् जक मखु यात्राय् वनेबलय् नं जि काचाक्क बस, प्लेन, ट्रेनय् ला कम हे देनीम्ह मनू। थ्व छु जूगु खः ! तर थ्व खंयात यक्व बिचाः मयासे अफिसय् ज्या सिधयेकाः निम्हं पिहांवया।

अफिसं थःगु Apartment य् थ्यंकेत बसय् च्वनेमाः। उकिं बसय् च्वनेत्यनाबलय् बाय्गं टिकट लिकायेत स्वयाबलय् ATM Card, टिकट, ध्यबा तयेगु चिकिचाधंगु Bag लिकानाबलय् फरक खनेदत। मतलब Ticket तयेगु थासय् ATM Card, ATM Card या थासय् College यागु Card। थ्व खनाः जि पलख ला जिल्ल जुल। तर मन मनं बिचाः याना- जिं हे उखेथुखे तःगु जुइ का। आधा घण्टा लिपा बसं निम्हं कुहांवया। ID यागु ज्या नं सिधःगु, उकिसनं सन्याकाःईं ६ बजे जुइ धुंकल। उकिं जिं श्रीमानजीयात धया "थौं छेँय् वनाः दयेकाः नयेगु मखुत। न्हिच्छि अफीसय् लात, त्यानुसे च्वने धुंकल। उकिं रेष्टुरां वनाः डिनर नयेगु मज्यू ला !"

जिगु खँ न्यनाः श्रीमानजी नं मुसुक्क न्हिलाः 'ज्यू ज्यू का' धयादिल। निम्हं छगू रेष्टुरांय् दुहांवना। अन

जिमिसं खाना अर्डर याना। डिनर नयेधुंकाः श्रीमानजी Rest-Room झाल। खाना नये सिधःगुलिं वेटर वयाः बिल जिगु न्ह्यःने टेबुलय् तयेहल। जिं नं श्रीमान्जी Rest-Room य् झाःगुलिं थःगु हायण्ड ब्याग चायेकाः चिग्वःगु मनी ब्याग चायेका। तर जि ला छक्वलं सिमां कुतुंवःम्ह मनू थें जुल। पलख ला न्ववाये हे मफुत। जिगु पहः खनाः व वेटरं 'क्या हुआ आपको दिदी' धाल। जिं 'कुछ नहीं' धया। जिपिं बरोबर अन वयेगु जूगुलिं वं न्यंगु खः। जिं वयात धया- 'भैया ! बाद मैं आना। श्रीमानजी Rest-Room मैं गया है।' वं 'ठीक है' धयावन।

पलख लिपा जिमि श्रीमान् दिपकजी रेष्ट रूमं लिहांझायाः जि च्वना च्वनागु टेबुलपाखे झायाः जिं हायण्ड ब्यागय् वात्तुवालाच्वंगु खनाः न्यनादिल- "छाय् जिल्ल जुयाः हायण्ड ब्यागय् वात्तुवाला च्वनागु ?" वय्कःयागु न्ह्यसः न्यनाः जिं धया "गजब जुल का गजब जुल का।" "ब्याग स्वयाः छु गजब जुल, गजब जुल धयागु ? छु छु खः धा ले ?" धा ले धकाः हथाय्चायाः धयादिल। जिं धया - "स्वयादिसँ सा, जिगु चिधंगु मनी ब्यागय् च्वंगु २५० डलर ला मदु।" "हां ...... हां छु धयागु ? छं दां पक्कां तयागु दु ला ?" “छु ल्हाना दियागु, जि DMV Office या मेचय् च्वने न्ह्यःतक ला मोबाईल थुखेउखे लाइ धकाः ब्याग चायेकाः ID या लागी फोटो चिधंगु ब्यागय् तयागु दु कि मदु धकाः स्वयाबलय् तक ला ध्यबा दनि।" "अथेसा गथे जुल ले ! गनं कुतु वन ला ध्यबा " धकाः धयादिल।

"अँ। आसे न्हि, जितः छता खं लुमन। जिं दु नि Form भरे याये सिधये धुंकाः अफीसय् छगू चिकिचाधंगु कार्ड बियाबलय् व मनी ब्याग तये त्यनाबलय् उकी फरक जूगु तायेका। तर जिं उलि वास्ता मयाना। तर आः वयाः जिगु ब्यागय् गबले ध्यबा लिकाःगु जुइ हला।" "व हे ला धयागु नि। जिं छन्त सःता वयाबलय् छ मस्तं देनाच्वंगु खः। हाकनं छंगु हायण्ड ब्याग ला छं क्वातुक्क ज्वनाच्वंगु खः। फस्नर नं चाःगु मदु हला। गथे खः, गथे खः। छुं हे धायेमफु हला। अज्याःगु अफिसय् ला झन गथे यानाः खुयाकाइ हला ! उलिमछि मनूतय्गु न्ह्यःने !"

“छंगु थःगु दां तंगु काः करपिन्त अफिसय् जूगु धकाः धाये ज्यूगु मखु का प्रमाण मदयेक, छु याये हला ?" छेँय् थ्यने धुंकाः जिगु श्रीमानं न्यन- "मखु, जितः छ खनाः थौं अजू चाल।" "छाय् अजूचाल छि जि खनाः ?" "मखु, आःतक बस, ट्रेन, प्लेनय् छ जिनाप वनेबलय् जि ग्यनी। तर छ ग्यनीम्ह मनू मखु। अन अफीसय् छन्त गथे अपाय्च्वं न्ह्यः वःगु हँ ?" जि नं गजब चाल। जितः गथे मस्त न्ह्यः वःगु। छि हे वयाः धाये मायक थनेमाःगु मस्यु हला ...... व हे बहनी केहँयात फोन याना। अले जिं दक्व दां मदुगु कना। केहेंनं धाल "छिं हे हथासं नं पिहां वंबलय् दां तये ल्वमन जुइ का ! अफीसय् ला सुनानं काइमखु। अथे ला थन अमेरिकाय् जुइमखु" धाल। वयागु खँ न्यनाः जिं धया "जुइ मजुइ मस्यू। तर जुल थथे हे। जिं ला हे धाये मफुत।"

थ्व घटना जुयाः लच्छि लिपा व हे अफीसय् ज्या दयाः वनेमाल। अन दुहांवने न्ह्यः जितः न्हापायागु घटनात लुमना वल। उकें जिं थःगु हायण्ड ब्याग क्वातुक्क घय्‌युना तया। जिगु बानी न्ह्याथाय् वंसां व थाय्यागु प्यख्यरं मिखा ब्वयेकाः स्वयेगु। अथे जूगुलिं थन नं प्यखयरं मिखा ब्वयेका। उबले लाक्क हे जिं अन छगू थासय् Signboard य् नोटिस च्वयातःगु खना। Beware of pickpockets तर थज्याःगु साइनबोर्ड न्हापा जि वनाबले मदु। उगु इलय् नेपालीत निम्ह स्वम्ह खना। इपिं नाप खँल्हाबल्हा यानाबलय् जिं धया- "छाय् जुइ हला, अफीस दुने नं पकेटमारा नाप बचय् जु धकाः च्वयातःगु जुइ का ?"

जिगु खँ न्यनाः इमिसं धाल- "दिदी, तपाईंले थाहा छैन रहेछ ! पहिले यो अफीसमा आउने मान्छेहरूको ब्यागबाट पैसा चोर्ने गर्छ रे।” जिं धया- "कसरी चोर्छ यत्तिका मान्छेको अगाडी ?" वं जवाफ बिल - "यहाँ यस्तो एउटा ग्रुप छ रे। अगाडी रोमा बसेका छैन। भित्ताको रोमा मेचमा एक्लै बसेकाहरूसँग दायाँबायाँ बस्छन रे। अनि मौका मिल्नासाथ निद्रा लाग्ने स्प्रे छर्छन्। त्यो मानिस निदाएपछि दायाँबायाँको मान्छे आपसमा बातचीत गर्छन् र केही बेरपछि ब्याग खोलेर पैसा लिएर फरार हुन्छन्।” वयागु खँ न्यनाः जिं न्ह्यसः तया - "के ब्याग खोल्दा मान्छेहरूले देखेर केही भन्दैन र ?"

इमिसं लिसः बिल - "दिदी, यहाँ कसले कसलाई के गरिरहेको छ भनेर हेर्ने फुर्सत र चियो पनि गर्दैन। सबै

आफैमा व्यस्त हुन्छ। फेरी तपाईंले नै भन्नुस न, के तिनीहरू दायाँबायाँ बसेकाहरू उसको मान्छे हो कि होइन भन्ने कसलाई के थाहा हुन्छ हैन र ?" इमिगु खँ न्यनाः जिपिं निम्हं झसङ्ग जुल। तर जिमिसं इमित जिमिगु ध्यबा तंगु खँ मकना। छाय् धाःसा झी पुर्खातसें धयातःगु दु- "मस्त, म्हमस्यूपिन्त थज्याःगु खँ कन्हे मज्यू न्हां।"

अन अफीसं वयेधुंकाः जिं श्रीमानयात धया- "जि याकःचा च्वंच्वनागु इलय् जिगु नापसं सिटय् म्हमस्यूपिं मनूत जवंखवं च्वंवःगु खः। मेगु उलिमछि खालि मेच दुसां। तर जिं अथे जुइ धकाः ला बिचाः हे मयाना। आः जिं थुल, गुबलें पिने न्ह्यः मवइम्ह मनूया गथे यानाः मस्त न्ह्यः वःगु धकाः हला।" जिं हानं श्रीमानयात धया "खः कि मखु, जिं न्ह्याबलें धायेगु याना देय् बांलाःसा मनूत दक्व बांलाये हे माः धयागु मदु। मनू ला खः, न्ह्याथाय् नं बांलाःपिं नं दइ, बांमलाःपिं नं दइ ......" जिं मतिइ तये मफयाः तुरुन्त हे बहनी लिबाये धुंकूसां केहँयात फोन यानाः दक्व बेलिबिस्तार यानाः धया। केहें खं ला 'देय् बांलाःसां मनू दक्व बांलाः हे जुइमाः धयागु मदु। मनू ला खः, न्ह्याथाय् नं बांलाःपिं नं दइ, बांमलाःपिं नं दइ हला।'■

भिंतुना

अप्रिल २४ व २५, २०२६ स बाल्टिमोरय् जुइगु न्हापांगु **अमेरिका नेवाः मुना व हलिं नेवाः दबू, अमेरिकाया च्याक्वःगु दँमुँज्या** झःझः धायेक ताःलायेमाः धकाः भिंतुना देछायाच्वना।

रितादेवी प्रधान (जोशी) 'रूमाठ'

सानफ्रान्सिस्को, अमेरिका

अध्यक्ष
साहित्य चौतारी
NRNA ICC Member,
अमेरिका शाखा

USA Coordinator of
WNO Misa Kawa

Board of trustees (BOT)
International Nepal Literary Society (INLS)

WNO USA Youth Spotlight

This International Youth Day 2025, WNO USA proudly launches 'Newah Youth Spotlight', a vibrant series celebrating the leadership, resilience, and community impact of Newah youth across the United States. Each week, we will highlight an exceptional young leader who is forging connections, giving back to their communities, and preserving our rich heritage.

Shreeya Tuladhar, *New York*

Aabha Shrestha, *Texas*

Nistha Tamrakar, *Chicago*

Jwoyal Ranjit, *Maryland*

WNO USA Youth Spotlight

This International Youth Day 2025, WNO USA proudly launches 'Newah Youth Spotlight', a vibrant series celebrating the leadership, resilience, and community impact of Newah youth across the United States. Each week, we will highlight an exceptional young leader who is forging connections, giving back to their communities, and preserving our rich heritage.

Mala Pradhan, *Maryland*

Tulasha Chitrakar, *New York*

Bikesh Pradhan, *Colorado*

Reiya Tuladhar, *Boston*

WNO USA Youth Spotlight

This International Youth Day 2025, WNO USA proudly launches 'Newah Youth Spotlight', a vibrant series celebrating the leadership, resilience, and community impact of Newah youth across the United States. Each week, we will highlight an exceptional young leader who is forging connections, giving back to their communities, and preserving our rich heritage.

Sandhya Maharjan, *Maryland*

Nasana Bajracharya, *Boston*

Pranav Shrestha, *Maryland*

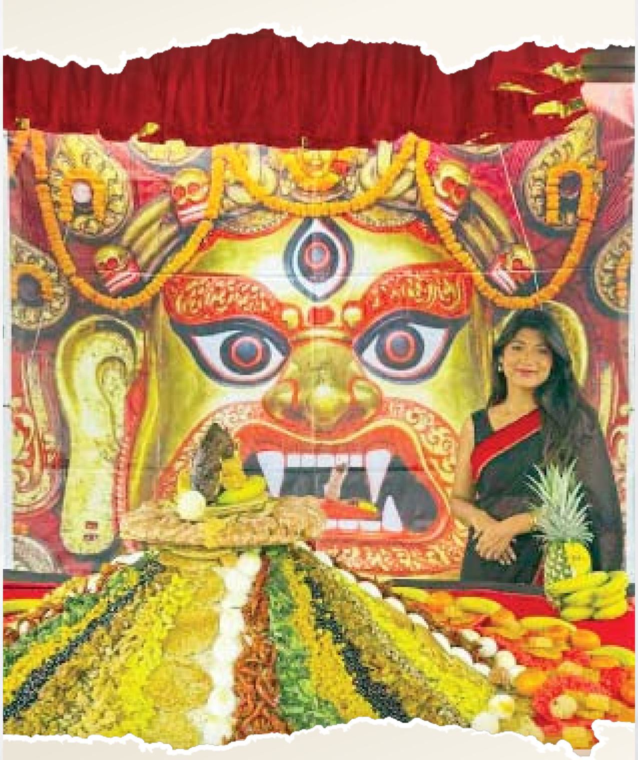

Ayushma Bajracharya, *Texas*

WNO USA Youth Spotlight

This International Youth Day 2025, WNO USA proudly launches 'Newah Youth Spotlight', a vibrant series celebrating the leadership, resilience, and community impact of Newah youth across the United States. Each week, we will highlight an exceptional young leader who is forging connections, giving back to their communities, and preserving our rich heritage.

Ritesh Manandhar, *Texas*

Hridayesha Tamrakar, *Maryland*

Sylvia Manandhar, *Texas*

Shilu Maharjan, *Maryland*

WNO USA Youth Spotlight

This International Youth Day 2025, WNO USA proudly launches 'Newah Youth Spotlight', a vibrant series celebrating the leadership, resilience, and community impact of Newah youth across the United States. Each week, we will highlight an exceptional young leader who is forging connections, giving back to their communities, and preserving our rich heritage.

Nhisu Sainju, *Maryland*

Yossouf Man Shrestha, *Texas*

Rojesh Shakya, *Florida*

Aafee Bajracharya, *Texas*

WNO USA Youth Spotlight

This International Youth Day 2025, WNO USA proudly launches 'Newah Youth Spotlight', a vibrant series celebrating the leadership, resilience, and community impact of Newah youth across the United States. Each week, we will highlight an exceptional young leader who is forging connections, giving back to their communities, and preserving our rich heritage.

Yushish Shrestha, *Texas*

Maaya Shrestha, *Texas*

Briana Pradhan, *Texas*

Sachhyam Manandhar, *Texas*

WNO USA Youth Spotlight

This International Youth Day 2025, WNO USA proudly launches 'Newah Youth Spotlight', a vibrant series celebrating the leadership, resilience, and community impact of Newah youth across the United States. Each week, we will highlight an exceptional young leader who is forging connections, giving back to their communities, and preserving our rich heritage.

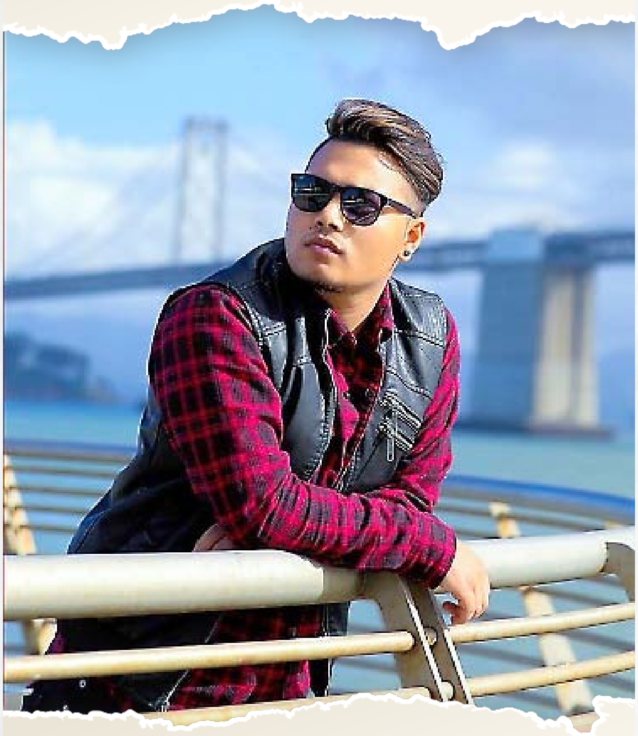

Sudeen Shrestha, *Texas*

Urusga Ranjit, *Texas*

नेवाः जि अपराजित खः

■ बास्व जुजु राजोपाध्याय
मेरिलायण्ड, अमेरिका

पुलुपालु मतः स्वया खिंउँगु लँय् वना च्वना
तना च्वम्ह मां गनः लुइ वइत हे माला च्वना
झ्यालं स्वया तुयु दाईचां तसक्कं हालाहल
वनेमते व लँय्, ग्यानापुस्से च्वं धयाहल
ख्याना हलः तुयु दाईचां नुगः जिगु ग्यानावल
अथे जुसां आश जिगु पराजित मजूनि
अझंनं धया च्वना नेवाः जि अपराजित खः

मनूत नाप सम्बन्ध यक्वं तनावन:
भलसां जागु देवा त सिनावन:
सासं ल्हाना च्वंगु फस् नं कतः जुयावन:
अथे जुसां मनय् दुगु मतिना पराजित मखुनि
अझंनं धै च्वना नेवाः जि अपराजित खः
प्रेमभाव मदु हलिमय् द्वेष जक दु
थ्व विश्वय् दुने स्वसा क्लेश जकःदु

सकसितं मालाच्वंगु भाग्य गन दु मस्यू
न्ह्याबलें थ्व ल्हाः खाली खाली हे दु
थ्व अभागी लँय् जुयाः नं साहस पराजित मजूनि
अझं नं धयाच्वना नेवाः जि अपराजित खः

अग्नि जल वायु न्हिथं म्हो जुयावंगु आयु
पंचमहाभूतं स्वानाच्वंगु आत्माया सूत्र नायु
थथे परिभाषित जुयाम्ह जि नेवाः मनू
अथे जूसां कनाच्वना नेवाःतयगु बाखं
सः सुक्क थ्वयेकाच्वना नुगःया घाः
हलिमय् मालाच्वना तना च्वंम्ह मां
वहे मामं न्ववाइगु जिगु मांभाय्

गन मालेगु ? गन दु ? सुनानं धयाब्यू -२
आकाझाकां सर्गतं आकाशवाणी जुल
गुलि जकः ध्वां छ वं थथे धयाहल
नेवाः तयगु छँ - छं मांभाय् मालेगु मखु
 जिं न्यना - अथे जूसा जिं गनः मा वनेगु ?
लाय् बुया सर्गतं हाकनं थ्वयेकाहल
तना च्वम्ह छंम्ह मां व मांभाय् मालेगु खःसा-
अक्सफोर्ड यूनिवर्सिटीया डिक्शनरी स्व-
अन च्वंगु लाईब्रअरी क्वथिक्क स्व-
अन नं मलूसा गूगल- गूगलय् सर्च याना स्व -

अझं नं धायेगु मत्वःता नि जिं - वँय् थें हाला जक च्वना
जि नेवाः अपरिभाषित तर अपराजित हे खः धया च्वना

■

मां

■ प्रमिला सायमि
भर्जिनिया, अमेरिका

अफिसय् भचा ततःसलं कचकच हाःगु सः तायेदत। पिने थ्यकं हे तायेदत। तलं कुहाँ वयाच्वंम्ह सिलु छकः भसकं वन।

छाय् छु जुल ?

सुनाप हाःगु ?

सुथंनिसें छु जुल ?

म्हिगः जकं छुं जुल ला ? सुं मचायात जकं छुं जुल ला ?

टिचरतय्गु जक कम्प्लेन वल ला ?

अने अनेगु न्ह्यसलं लित्तुलित वयात। नुगः भाराभारा मिन।

छु यायेगु न्ह्याक्वः सम्भे याःसां ज्यूगु मखु थ्व टिचरतय्त नं। थःगु हे मनय् वः थें याइगु। दायेमते मस्तयूत धकाः गुलि धायेगु ....ई...... दिक्क हे जुल।

स्वाहाने छपुं छत्वाथः यानाः कुहांवने थें जुल वयात। छत्थुं कुने थ्यंकल। नापनाप च्वंगु क्लासय् टिचरत नं पिहांवल।

छु जुल, छु जुल, वं वयात, वं वयात स्वयाः मिखा मिखां न्ह्यसः तयाच्वन। सुनां नं मस्यु धात्थें छु जुयाच्वन। सिलु अफिसय् दुहाँवन। श्याम सर व छम्ह मां, तृप्तिया मां। निम्ह कचकच हालाच्वन। कचकच जक मखु निम्ह उलि हे हाइपर जुइ धुंकल। श्याम सर ला ई छ्वारछ्वार वयूक जागाःजाग जुयाः व मिसानाप हालाच्वन। तृप्तिया मां नं कम मजू, टेबलय् हे तज्याइ थें च्वंक धायूङ्ग धायूङ्ग दादां जागे जुयाच्वन।

सिलुदुने थ्यनेवं निम्हेसिया मिखा पाःलाक वपाखे जू वन। थःगु हे तालय् हाला हे च्वंन निम्हं।

मां- छु धाःगु खः वं ? छु अधिकार दु छंगु जितः अथे धायेत ?

श्याम सर- अथे मधाःसा छु धायेगु ले ? हँ... न्ह्याग्गु हे जुइमा, छं आः ला फिस पुले हे माः। मखुसा... मेगु जिं छुं मस्यू।

मिसा- मखुसा छु ले ?

सर - मखुसा जाँच बीके मखुका। लिकयायंकी छिमि म्ह्यायूयात।

सरया नं भन्भन् दम बढे जुयावल।

निम्हसिया दथुइ तँ तँ म म हे जुइ धुंकल। सिलुयात खंसां नं मिसां छुं मतलब हे मतः। न अभिवादन हे दु।

नमस्ते, म्हं फु ला छितः ? छाय् छु जुल छितः ? दिसँ ले। सिलुं नायुक खँ स्वाकल – विस्तारं खँ ल्हायेका भी मज्यू ला ?

छखे चिकाताःगु मेचयात साला फ्युतुकेगु कुतः यात सिलुं। मिसा नं स्वाँइस्वाँइ वयूक तिजक मेचय् फ्युतुल। ख्वाःया लिसें न्हायूपं नं ह्याउँसे च्वनाः नं राक्कय् जुयाच्वंगु दु। मिखाय् नं ख्वबि लःलः धाः। मिखाय् ख्वबीसिबें तमं वं वा किर्रकिर्र न्ह्ययाच्वन। खँ ल्हाना ला साध्य मजू, तं वया म्ह छम्ह चःति चःतिं प्याताप्याता का। लं ला निथुक्क। जि जक ज्यूसा ला उम्ह मिसायात व सरयात ला भारभुर मारमुर यायेमास्ते वः। तीजक दनावयाः सिलुं पंखा चाःहीका बिल। छकः मिसापाखे मिखा ब्वल सिलुं। तं नं वल वयात। सु खुं वया हे सः तःसः धाये थें फिस मपुलिम्ह नं व हे ल्वाः वइम्ह नं व हे का, छु याये संसार हे उल्टा का। सात आठ महिना दयेधुंकल फीस पू मवःगु। न्हापासा लच्छि हे पू वइम्ह ला खः। सिलु तीजक मिखाभाय् यानाः श्याम सरयात पिने छ्वयाबिल।

सिलुया मन हाकनं छकः तृप्तिया मांपाखे वन। वयात खन कि हे वं वयात वं वयात स्वयाः मिखा मिखा

लय् मेकथं हे का धाधां फुक्क हानं छकः हररर न्हिल। बिजि लाइफ का बिजिम्हेस्यां थपे यात।

सिलु ला जिल्ल का। थू थें मथू थें जुल वयात। मन्यः वं कुतुकुला। गज्याःगु संसार थ्व मिसां मिसायात हे महीगु। थः नं मिसा हे, हानं छम्हं मेम्ह मिसा थपे जूवनेगु ? ठीक मताल वयात। फहिले लाइमखु खँ ल्हाये धुंकी। वाक्क वल वयात मिसात खना। थःत थम्हं धिक्कारे भाय् याये धुंकी। सिलुं मथू उमिगु मिखाया भाय्। थुइकेगु कुतः नं मया वं। यायेगु नं छाय् ? मनूतय् नं थुलि खँ अप्वः कि भतिचा हे उखे थुखे जुइ ज्यूगु मखु तुरुन्त हे खँ ल्हाये धुंकीगु। सुयात छु समस्या जुयाच्वन, गथे जुयाच्वन वं बिचाः यायेगु मखु कि खँ ल्हाये धुंकी। फहिले लाइमखु खँ म्हुतु वाये सिधयेकी। छु याय् हरे गज्याःगु समाज थ्व ? गालय् कुतुं वनेत्यंम्हेसित पनेगु मखु, कि भन् घ्वानाः कुर्केत स्वइगु।

छन्हु ला सिलुया न्हाय्पनय् टिचरतयूसं खँ ल्हाना च्वंगु दुहांवन। न्हाय्पं ख्वाउँसे च्वन, मानौ कि सुलुप्या हे दुहाँ वं थें।

'स्वस्व वल हिरोइन' - धाधां छपाखं हि हि .... याना हिस्याथें न्हिल इपिं।

सु थें धकाः सिलुं लिफः स्वल- व हे तृप्तिया मां।

छाय् छु जुल ? छाय् न्हिलागु ?

कः, मस्यू ला छिं मिस ?

अहँ, छ्यं सकल सिलुं। अजू चाल व।

वया चाल गथे च्वं मखं ला मीसं। वया फेसन गथे च्वं थौकन्हय् -सरिना मिसं प्वाक्क न्ववात। न्हापा व आः ला व मिसा जमिन-आकाश पाये धुंकल का।

वला खः - सिलुं धाल।

व नं ला छम्ह नकतिनियाम्ह नच्चाम्ह ल्यासे तिनि। पुने पुने, नये नये, ती ती, धाइगु वैंश तिनि। वया नं बांलके मास्ति वइ, बांलाक पुने मास्ति वइ। व हे ला खः नि आखिर छम्ह मिसा हे मखा।

मखु मखु, अथे मखु मीस, वया फेसन स्वयादिसँ यात। छाय् मिसा जूगु थः ? मिसात धयापिं हे मदुसां ज्यू थें ताल। क मिसात मदुसा थ्व संसार हे थप्प जुइ का। सृष्टि हे जुइमखुत नि। अथे नं मिसा जुयाः जन्मे जुइगु हे छगू अभिशाप थें का। थ्व नं गथे धाये आः न्हापाया जमाना मखुत, मिसात नं आः ला गनं गन थ्यने धुंकल। छम्ह मिसायात कमजोर धायेगु ई मखुत थ्व। अथे नं का न्ह्यागु हे जुइमाः, मिसातयूत स्वइगु दृष्टि हे फरक। मिजंतसें न्ह्यागु याःसां ज्यू, न्ह्याथे यानाः जूसां ज्यू हँ। पिने भिम्ह कलाः तःसां ज्यू हँ, छु धाःगु व। अथे नं जुइ ला ?

नुगलय् अने अने खँ वाय्कु वाय्कुं सुम्क अफिसय् दुहांवन सिलु।

अथे ला फीस मपूपिं व छम्ह जक मखु तःम्ह हे दनि। थथे ध्यबा दुहां मवल कि नं छु यायेगु लय् ? छैंया बाः पुलेमाल, टिचरतयूत तलब नकेमाल। छन्हु ढिला जुल कि ला हाले धुंकी टिचरत। व स्वयां नं घरपतिबाः का। बाबा व ला भन् न्ह्यये थाकुम्ह का, गुबलें च्यान्हु न्ह्यः हे वयाः निगू महिनाया छक्वलं काःवइम्ह, बी मफुत कि ला 'का नानी त्वःताब्यू छैं' धकाः धायेधुंकीगु। उकिं थ्व फुक्क नं ला बिचाः यायेमाल। म्हिगः तिनि जिं हे श्याम सरयात खँ ल्हानागु - का न्हैं सर फिस मपूपिं फुक्क मचातय् मां अबुपिंत याकनं सःताः खँ ल्हायेगु कोशिश या धकाः। सिलुं लुमंकल। मखुसा छु याये, थःगु हे कपालय्। दिक्क चाल व, साःप थाकु थ्व स्कुल चले यानाः नयेगु नं। माकःया कुसि घाःजूसां हाःवइगु मां अबुपिं। गबलें हे शान्ति धयागु हे मदु ई.... । न्ह्यःने मेचय् फ्यतुनाच्वंम्ह व मिसायात छकः तुंक स्वत। थ्व हे

नं का उखुन्हु वया म्ह्याय् सुल्लप्याच्च म्हितूबलय् छकः घ्वाराक्क बँय् छकः फ्यतूवन। पुली छकुचा ला च्वतूगु, का वयात, छु मानि, जात्रा का हाःवःगु। बा बा छु याये न्यनाः हे च्वनेमाल। भचा तप्यंक जा नये धात्तले नल मखुला थपाय् प्ययूक थःत थम्हं म्वाय् चुइकल सिलुं।

सुम्क सरकारी स्कुलय् तुं ब्वंकाच्वंगु जूसा थुज्वःगु झन्झट हे फयेमाली मखु। आः छु याय् व हे माकःचां भुनातःगु जालय् तक्यने धुंकल हाला लाः ला।

का, आः जूजूगु जुइ का, मनय् खँ वायेकु वायेकुं व मिसापाखे मिखा वन। मिखा तिस्सिनां तं क्वलाकेगु कुतः यानाच्वन वं। भचा गरखेसे नं च्वं वया। ख्वाः भतीचा पीसे च्वं। न्हापा थें तेज खनेमदु वयाके। मेकअप यानातःगु दुसा नं छुं मगाः छुं मगाः थें च्वं वयाके। तरकारी चि मगाः थें मसला मगाः थें च्वं वया ख्वालय्। वातावरण छभ्काः शून्य। निम्हं कुप्प।

सिलुं हे तीजक खँ छुत। धयादिसँ छु जुल ? छि ठीक जू ला ?

झसङ्ग वंम्ह थें वं मिखा प्वालाक्क कन।

छखे तं, छखे थःगु समस्यां भुत्तुभुनाः च्वंम्ह व, म्ह छम्हं थरर खात। मिखां ख्वबि स्वःस्वः वल। लिपा ला निपा ल्हातं ख्वाः त्वपुनाः ह्वाँय् ह्वाँय् ख्वल व। सिलुया व याये थ्व याये मन्त। ख्वःम्ह ख्वयेकाः सुम्क च्वनाच्वन व। ख्वयूके बिल भचा। वया मन भचा याउँल ला मस्यू ख्वख्वं न्ववाना हल-

का धयादिसँ मिस, जिं छु यायेगु ले ? जि याकःचा मिसां थ्व मचा गथे यानाः हुर्के यायेगु ? घरपतिं तयेब्यूगु मखु, कि बाः पू, कि मखुला धया सा क्वथा खालि या हँ। अले थ्व, थ्व जाँथा सरं नं कि ध्यबा पु, मखुसा मचायात स्कुलं लिकयाछ्वय् हँ, गन थ्यंगु खँ व। उलिजक धाःगु ला अपायूसकं फेसनदारं नं मचायागु फिस पुले मफु ला हँ। वयागु छु अधिकार अथे धायेत मखु ला मीस....

सिलु नं अजू चाल। अले तीजक न्यन - मखु मचाया बौम्ह पिने विदेश वनाच्वन धयागु मखु ला ? ध्यबा छ्वयामहः ला ?

खः मिस, साउदी अरबं वंगु खुला न्हयूला ला दत। ध्यबा नं छ्वया हः, आः ला कन्टायूक्ट हे मदु, ध्यबा नं छ्वयामहः, छु खः गथे खः जिपिं मां म्ह्याय् ला म्वाय् माल। जागिर नःवने धाःसा गन वने, गाक्क ब्वनातयागु मदु। अथे धकाः कुतः मयानागु मखु जिं, याना। छगू होटलय् ज्या याना। लिहां वयेबलय् लिबाय् यः। मचा त्वःताः वनेमाः। उकिसनं अन वइपिं ग्राहकतसें स्वइगु नं बांलाः मजू। जुजुं जिं नं बाध्यवश व हे बांमलाःगु लँपुइ लाःवन। होटलयागु ध्यबां गाःगु मखुत। थुकथं जिं थःत थम्हं स्यानाः थःत मी माल। जि जि मखुत। छगू वस्तु जुल। यो योपिंसं थःथःगु भावय् न्याइगु जुल।

खँ न्यँ न्यँ सिलुया म्ह वाइँयाँ मिनावल। वाताहाँ खँ जक न्यनाच्वन। छुं धाये मफुत। खँ कँकं व हानं हे हे लन। छु यायेगु जिं धयादिसँ मिस छिं हे छु यायेगु जिं। थौंकन्हय् हानं जि भचा मफुत। छु जू छु जू। अथे नं जि बजारय् वना, गा लुइके मफु। बलं छम्ह निम्ह, उकिं मदिक जिं ध्यबा पुले मफुत। व सरं जितः उलि जक मखु, मचाया मां जूसेंलि मां नं जुइ फयेकेमाः हँ। व धाः थ्व धाः मदु वं, धाय् जिक्व धाल मादम। धायेगु नं धाल, मधायेगु नं धाल, व नुगलय् हि मदुम्ह मनुखं। जिं सह यानां सह यायेमफुत। वं छु स्यू मांया नुगःघाः मखु ला मादम।

व धाये थ्व धाये मन्त सिलुयात। खः धाये नं मफु मखु नं गथे धाये। नुगः थुं दित। थः नं छम्ह मिसा जुयाः नं छम्ह मां।

म्वाःल का, छिं अथे पीर कयादीम्वाः, जिं मिले यायेका मचायागु ब्वनेगु व्यवस्था धायेत कथुइ थ्यंकवःगु नं धायेमफुत सिलुं। घुतुकाछ्वत। गथे धायेगु ? जितः हे उल्तां म्हुतु जायूक लिसः बिल धाःसा छु यायेगु ? माःगु मदु छिपिं थुज्वःपिं स्वार्थीतयूगु सहयोग धाःसा ले!

हीमी चाल सिलु। लुखाया पिने च्वनाः न्यनाच्वंम्ह श्याम सर नं वाताहां च्वंच्वन। वया ख्वालय् नं पश्चातापं भुत्तुभुंगु वाःचायेकल सिलुं। छु याये फाये धुंकूगु ई दुकाये ज्यूगु ला ख हे मखुत।

ख नं खः नि, धन्य, धन्य व मां गुम्हेसिनं थःत मियाः नं थः मचाया प्वाः जायेकाबिल। थःत थम्हं जूलय् पानाः नं थः मचायात धस्वाका तल। थः सिनां सिनां नं थः मचायात म्वाकातल। धन्य धन्य व मां कोटी कोटी प्रणाम। सिलुया म्हुतुं बक पिहां वयेमफुत। मिखां ख्वबि स्वःस्वः वयेकाः भिपतिं जोडे यानाः टेबुलय् तुं भ्वसुत।....

‘मिफुति’या पूचा

■ अपर्णा प्रधान
यें, नेपाः

न्हूबाखं (modern short story) पश्चिमी मुलुकं विकास जूगु खः। विश्व साहित्यय् न्हूबाखनय् तःगू प्रवाहे, प्रवृत्ति ज्वनेधुंकाः यक्व लिपा जक नेपालभाषा साहित्यय् न्हूबाखं सुरु जुल। अले नेपालभाषाया साहित्यकारपिंसं नं न्हून्हूगु प्रवाह, प्रवृत्तिया विषयवस्तुइ बाखं च्वयेगु यात।

थ्व हे भ्वलय् भाजु केशरमान ताम्राकारजु छम्ह नं नेपानलभाषा साहित्यया नांजाःम्ह बाखंच्वमि खः। वयूकःयागु न्हापांगु च्वसु भाजु विष्णु दाहालजुं सम्पादन यानादीगु नेपाली भाषाया ‘चाँदनी’ पत्रिकाय् पिदंगु खः। वयूकःयागु न्हापांगु नेपानलभाषाया बाखं ‘धर्म याना पापं पुं’ नांगु बाखं नेसं १०९४ स ‘हलिमलि’ पत्रिकाय् पिदंगु खः।

नेसं १०९७ स भाजु केशरमान ताम्राकारजुयागु ‘मिफुति’ बाखंमुना सफू पिदन। थ्व वयूकःयागु न्हापांगु बाखंमुना सफू खः। थ्व सफुती नेपालभाषाया पत्रपत्रिकाय् पिदंगु व विभिन्न सम्मेलन, गोष्ठी न्यंकेधुंकूगु वयूकःया अनेक बाखंमध्ये ल्ययातःगु च्यापु बाखं दुथ्याकादीगु दु।

‘मिफुति’ बाखंमुनाया आपालं बाखनय् निम्न वर्गया बाखं दुथ्याः।

जुइतिनिगु म्हगस, छपा किपाः वर्तमानया, थौंया दुने चन तताजु आदि बाखनय् महिला पात्रया चित्रण दु। जुइतिनि म्हगस बाखंया मू महिला (नायिका) पात्र लक्ष्मी खः। कलाः म्ह्यायूपिनिगु सुखया लागि लक्ष्मीया भाःतं खुइगु ज्या याइ। जेलय् लाःम्ह लक्ष्मीया भाःतं जेलय् हे आत्महत्या याइ। विधवाम्ह लक्ष्मी प्रेसय् जागिर नयाः म्ह्यायूपिंत ब्वलंकी। म्ह्यायूपिन्त हःपाः बीत लक्ष्मी म्ह्यायूपिनिगु प्याखं स्वःवनी। प्याखंम्व म्ह्यायूपिंसं क्यंगु प्याखं थःपिनिगु जीवननाप ज्वःलाःगुलिं ख्वबि हायेकी।

‘छपा किपाः वर्तमान’या बाखं मू महिला (नायिका) केशरी खः। नीदँ न्ह्यः केशरीया इहिपा क्वचाःगु जुइ। तापालय् वंम्ह भाःत तापालय् हे मृत्यु जुइ। अले परिवारया दक्व जिम्मेवारी विधवाम्ह केशरीं कुबीमाली। पाजुया म्ह्याय् बियाछ्वइगु भ्वजय् क्वसः बीमाःगुलिं केशरीयात समस्या जुइ। थम्हं न्हिन्हिं पूजा यानावःम्ह लुँयाम्ह द्यः मियाः क्वसः न्याःवनी। बसिबँ पूवंम्ह म्ह्याय्म्ह पूजाक्वथाय् लुँयाम्ह द्यः मदुगु खनाः वाताहां जुइ। लुँयाम्ह द्यः म्यूवंम्ह केशरीयात द्यःखुँ पाःयानाः जेलय् तयाबी।

‘थौंया दुने चन तताजु’ बाखनय् मू महिला पात्र चन तताजुया मुख्य भूमिका दु। चन तताजु ल्वहं देगलय् च्वनाः तरकारी मीम्ह फःबन्जाः। चनतताजुया भाःतया छुं ज्या मदु। चन तताजु याकःचाया कमाइ नं परिवार लहीगु व भाःतयात भट्टी वनेगु खर्च दक्व चन तताजुं बियाच्वन। सिसिं धायेकाः बाचा इलय् छेँय् वइम्ह भाःत नाप ल्वापु जुइगु चन तताजुया दैनिकी। भाःत स्याःगु द्वपनय् चन तताजु जेलय् लाइ।

‘यगानाच्वंगु सिरपाः’ बाखनय् कडा मिजासम्ह मिसाया चित्रण दु। मिराया छेँय् वइगु न्हिंन्हिं लिबाः। मांम्ह वयात ब्वः बी। मांम्ह मसीक मिराचां प्याखं हुलेगुली ब्वति कायेत न्हि न्हि अभ्यास यानाच्वनीगु। प्याखं हुलाः मिरां न्हाप सिरपाः त्याकी। ज्याभ्वः सिधःगु लिबाःगुलिं शिक्षकपिंसं मिरायात मिजं छम्ह पासा बियाः छेँय् तयेके छ्वइ। सिरपा त्याकावःम्ह म्ह्याय्या चरित्रय् शंका यानाः मांम्ह मिरायात छेँय् दुकाइमखु।

‘कुकुल्यांकू’ बाखं ग्वंगःया हाःसःयात जागरणया रूपय् न्ह्यब्वयातःगु प्रतीकात्मक बाखं खः।

न्हूगु पुस्तायात अधिकार बीकेत न्ह्यज्याःम्ह रामदाइ जेलय् लाइ। जेलय् हे वयागु हत्या जुइ। छन्हु जेलं बिस्युं वःम्ह छम्ह कैदी रामदाइया छेँय् वयाः कलाःयात पीत

धकाः सम्बोधन याइ। निम्हेसिया दथुइ खँल्हाबल्हा जुइ। थम्हं छुं वस्तु खुयाकाःगु मदु। तर परिस्थितिं खुँ पाः लानाः जेलय् लाःम्ह व कैदी।

थः म्ह्याय्यागु अस्मिता रक्षाया लागि प्रतिकार याःम्ह बौयात अपराधी काजीबा नं खुँपाः यानाः ज्वंकाछ्वयाः जेलय् सजायँ यायेमाःम्ह कैदीं थःगु वृत्तान्त खँ पीतयात कनी।

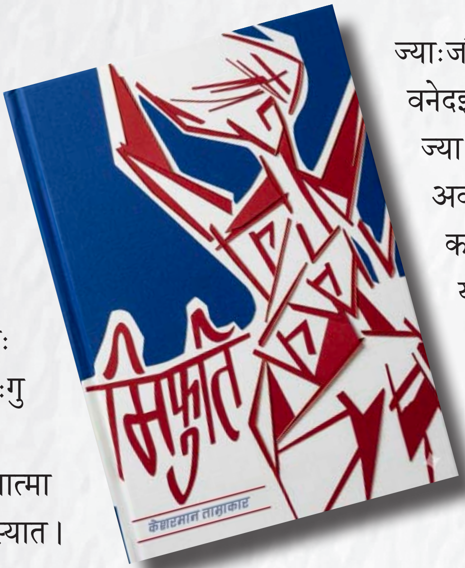

"थौं रामदाइ मदुसां वयागु आत्मा दनि। प्रत्येक चिमिया म्हय्। रामदाइ स्यात। छफुति छफुति रामदाइया हिं छम्ह छम्ह रामदाइ म्वाइ तिनि। रामदाइयात याःगु अत्याचारं रामदाइया लिपाया पिंढीत न्ह्याःवइतिनि।" आगुन्तक कैदीं जेलय् पासा जूम्ह रामदाइनं थःगु अन्तिम अवस्थाय् धाःगु खँ नं कनी।

"सीगु हे खःसा अमर जुयाः सित। वयागु प्रतिशोध काइपिं छाय् न्ह्यमज्याइ। वया काय्यात हे न्हाज्याके जिं। जिं काय् हे बुइके।" पीतं हे थःगु मनया खँ धाइ।

ग्वंगःया 'कुकुल्यां कू' हाःसः न्हूगु जागरणया संकेत, थ्व बाखंया सन्देश खः।

साहुया छेँय् सिँ तयेहइम्ह दाइचा जंगलय् सिँ काःवनी। अन वं अश्लील (बलात्कार) दृश्य खनी। थःत दाःवःम्ह मिजंयात दाइचां थःगु पामुगलं हि ल्ह्वयूक छ्यानागु घटना साहुनीयात कनी। दाइचिया कलाः मोटर दुर्घटनाय् लानाः मृत्यु जुइ। साहुनी नं दाइचिया काय्यात छेँय् हइ। लँय् 'बौ ज्यानमारा जुयाः जेलय् लात। मां मोटरं क्यलाः सित। मचाया दुर्दशा का…" मनूत हाःगु सः साहुनीया न्हाय्पनय् थ्वइ। दाइचिया काय् छेँय् हःगु खँय् निम्हतिपुया दथुइ कचकच जुइ। भाःतम्ह पिने वनाः अय्लाः त्वनी। अय्लाःया सूरय् कर्पिनी म्ह्याय्यात ल्हाः तइ। इमिसं दाये काःवःम्ह साहुनीया भाःतयात निम्ह मनूतय्सं पाछायाः छेँय् तयेहइ। "पौभा थौंया इतिहास' बाखनय् मानवताया किपा दु।

'पूमवंगु अभिलाषा' मनोवैज्ञानिक बाखं खः। ज्याःजंक्व यात धाःसा मृत्युपश्चात् स्वर्गय् वनेदइ' धइगु विश्वासम्ह मांम्ह काय्यात थःगु ज्याःजंक्व यानाब्यु धाइ। कमजोर आर्थिक अवस्था दुम्ह काय्यात समस्या जुइ। तर काय्म्हं मांयागु इच्छा पूवंकेत न्हापा सिबें यक्व थासय् रंग पायेगु ज्या यानाः ध्यबा कमे याइ।

छन्हु काय्म्ह कर्पिनिगु छेँय् रंग पानाः ध्यबा कमे यानाः छेँय् वइ। लँय् मोटरं क्यलाः वयागु मृत्यु जुइ। काय्म्ह मोटर दुर्घटनाय् लानाः मृत्यु जूसेंलि बुरिम्ह मांया ज्याःजंक्व यायेगु अभिलाषा पूवनीमखु।

'थ्वःगु सः' समस्याप्रधान बाखं खः। थुकी ठेकेदार व निर्माण कार्यय् संलग्नपिं सिँकःमि, दकःमि, ज्यामि आदि श्रमिकतय्गु समस्या न्ह्यब्वयातःगु दु। थःपिंसं हिचःति हायेकाः ज्या यानागुया ज्या इलय् मब्यूगुलिं श्रमिकतय्सं ठेकेदारयात दोष बी। ठेकेदारं थःगु हे समस्यां यानाः इमित ज्याला मब्यूगु खः। श्रमिकतय्सं ठेकेदार भाःपियातःम्ह मनू असलिम्ह ठेकेदार मखु जुयाच्वन। मचाबलय् बौम्हं वयात ब्वलंकेत त्यासा काःगु ध्यबा पुलेमफयाः साहुयात बियातःम्ह साहुया धर्मपुत्र खः। साहुया काय् जुयाः ब्वलंम्ह व मचां साहुया काय् हे भाःपी। छन्हु साहुनं थःगु ठेक्काया ज्या धर्मपुत्रयात याकी। छन्हु वया असलीम्ह बौनं व गरिब समस्याग्रस्त परिवारया काय्मचा खः धकाः दक्व खँ न्ह्यंकावनी।

दक्व श्रमिकतय्गु समस्या ताःम्ह ठेकेदारं इमित इलय् ज्याला मबियागुलीं थःत अपराधी भाःपी। थःगु अशान्तिगु मन शान्त यायेत व ठेकेदार मिसाम्ह ज्यामि मिश्रीया छेँय् वनी। कोठाया अवस्था, मिश्री व वया मांया खँल्हाबल्हा न्यनाः ठेकेदारं भन् दुःख तायेकी। लिपा ठेकेदारयागु दक्व खँ न्यनाः इमिसं व असलीम्ह ठेकेदार मखु, व नं थःपिं थें हे साहुं नं ज्या यंकातःम्ह छम्ह ज्यामी खः। मिश्रीया मामं वयात व छम्ह ठेकेदार मखु, भी भी हे खः धयाः मन तयाबी।

म्हो पात्रया उपस्थितिइ छगू हे घटनायात अंग्रेजी साहित्यकार ओ. हेनरीया 'गिफ्ट अफ मागी', 'लास्ट लिफ' बाखनय् थें कौतुहलतापूर्वक बाखं सालाः रहस्यमय ढंगं बाखं क्वचायेकेगु भाजु केशरमान ताम्राकारजुया विशेषता खः।

कन्हय्कुन्हु दक्व मुनी। ज्याला मब्यूसा ठेकेदारयात त्वःतेमखु धाइ। सकसिगुं सः तायेवं ठेकेदारं धाइ, 'पासापिं भ्नी भ्नी हे खः मेपिं मखु। जि... जि ठेकेदार मखु। बरु नामं जक ठेकेदार। भ्नीसं ज्या यायेगु दित कि साहुया नं म्हुतु दी। उकिं त्वःती छिमिसं.... वैगु खँ न्यनाः थूसां मथूसां सकस्यां छ्गू सलं न्ववात, "खः खः भ्नी दित कि साहु अवश्य दी।" शायद मिश्रीया खँ न्यनाः सकसिनं ज्या यायेत न्ह्यचिली।

'मिफुति' निम्न वर्ग परिवारया बाखं खः। मिफुति बाखंमुना सफूया च्यापु हे बाखनय् निम्न वर्गया अवस्था प्रस्तुत जुयाच्वंगु दु।

जुइतिनि म्हगसया लक्ष्मीं प्रेसय् जागिर नयाः म्ह्याय्यात ब्वलंकी। थौंया दुने चनतताजु बाखनय् चन तताजुं ल्वहं देगलय् तरकारी मियाः परिवार लहीगु जक मखु भाःतयात भट्टी वनेत ध्यबा चूलाकाच्वंम्ह मिसा खः।

भाःतं खुयाहःगु सामान सुचुगु द्वपनय् लक्ष्मी जेलय् लाइ। थःगु हे पूजा क्वथाया लुँयाम्ह द्यः मी यंकूम्ह केशरीयात द्यःखुँ पाः यानाः जेलय् कुनी। लासाय् सिनाच्वंम्ह भाःतयात स्याःगु आरोपय् चन तताजु जेलय् कुंकाः च्वनेमाली। म्ह्याय्यागु इज्जत बचे यायेत प्रतिकार याःम्ह बौयात खुँपाः यानाः कुनी।

थःपिनिगु जीवननाप ज्वःलाःगु प्याखं क्यंपिं लक्ष्मीया म्ह्याय्पिंत स्वकुमिपिं सकलसिनं प्रशंसा याइ। मिराचां प्याखं हुलाः सिरपाः त्याकी।

'मिफुति' बाखंमुनाया अधिकांश बाखनय् पात्रतय्गु अवसान दुर्घटनाय् लाना जूगु प्रसङ्ग दु। जुइतिनिगु म्हगस बाखनय् लक्ष्मीया भाःतं जेलय् आत्महत्या याइ। केशरीया भाःत विदेशय् हे मृत्यु जुइ। चन तताजुया भाःत लासाय् हे सिनाच्वनी। सिँ तयेहइम्ह दाइचिया कलाः मोटरं क्यलाः मृत्यु जुइ। ज्याःजंक्व यायेगु अभिलाषा दुम्ह वृद्धाया काय् नं मोटर दुर्घटनाय् लानाः मृत्यु जुइ। कुकुल्यांकू बाखनय् रामदाइयात जेलय् हत्या यानाबी।

'मिफुति' बाख्खंमुनाया बाख्खंया शैली अतिकं न्ह्याइपु। बाख्खनं पाठकयात स्वालायंकाः आकर्षित यायेगु च्वमिया विशेषता ख्वः। निम्न वर्गया अवस्था न्ह्यब्वयातःगु थ्व छ्गू उत्कृष्ट बाख्खंमुना सफू ख्वः। भाजु केशरमान ताम्राकारजुया च्वस्वा न्ह्याब्लें थथे हे न्ह्यानाच्वनेमाः।

थुकथं 'मिफुति' बाखंमुनाया तःपु बाखंया विषयवस्तु व घटना ज्वःलाः। म्हो पात्रया उपस्थितिइ छ्गू हे घटनायात अंग्रेजी साहित्यकार ओ. हेनरीया 'गिफ्ट अफ मागी', 'लास्ट लिफ' बाखनय् थें कौतुहलतापूर्वक बाखं सालाः रहस्यमय ढंगं बाखं क्वचायेकेगु भाजु केशरमान ताम्राकारजुया विशेषता खः।

महिला पात्रतय्त मुख्य भूमिका बियाच्वंपिं थौंया शिक्षित परिवारया महिलापिंसं जक मखु, चनतताजु थेंजाःम्ह साधारण मिसां नं ल्वहं देगलय् तरकारी मियाः परिवारया जिम्मेवारी कःघायेफु धयागु दसू बियादीगु दु।

'मिफुति' बाखंमुनाया बाखंया शैली अतिकं न्ह्याइपु। बाखनं पाठकयात सालायंकाः आकर्षित यायेगु च्वमिया विशेषता खः। निम्न वर्गया अवस्था न्ह्यब्वयातःगु थ्व छ्गू उत्कृष्ट बाखंमुना सफू खः। भाजु केशरमान ताम्राकारजुया च्वसा न्ह्याब्लें थथे हे न्ह्यानाच्वनेमाः। मिफुतिया पूचा पाठकपिं सकसिनं थुइकाः कायेमाः।

*'**मिफुति' बाखं सफुती** भाजु प्रा. माणिकलाल श्रेष्ठं च्वयादीगु समालोचनापाखें ल्ह्ययाः कयागु –*

केशरमानजुया बाखनय् छ्गू उज्ज्वल पक्ष जिं खना व खः– थौं न्ह्याक्व हे खिउँसां कन्हय् भ्नःभ्नः धाइ तिनि धयागु उज्ज्वल बिश्वास लेखकयाके दु। प्रगतिवादया नामं थौं जुयाच्वंगु मभिं मनिंया बिरोध जक यानां धात्थें स्वस्थ साहित्य जुइ मखु, धात्थें हे जन पक्षीय धायेगु अर्थ जनताया न्ह्योनेया लँय् बांलाक मत (प्रकाश) क्यनेगु खः। नैराश्य प्रचार याइपिसं जनतायात भिंकी मखु, थःगु प्रयत्न त्वःता बिउ धकाः आग्रह यानाः स्यंकेगु जक ज्या याइ। केशरमानजुया बाखनय् भ्नीसं थौंया मभिं मनिया बिरोध, अथेसां भ्नीगु बांलाःगु परम्पराय् गौरव, अले कन्हय् या आस्था, उज्ज्वल कन्हय् हये फुपिं अर्थात् 'थ्वःगु सः' पिकयाः न्ह्याज्याइपिं धकाः जनताय् आस्था खने दु, वय् कःया बाखनय् दकलय् क्वातुगु पक्ष हे थ्व खः। 'मिफुति' बाखं संकलनया प्रकाशन नेपाल भाषा साहित्यया ख्यलय् मेगु छ्गू ग्यसुलाःगु कृति पिदंगु खः।

My New Jersey Experience

■ ***Menuka Udas***

New Jersey, USA

The evolution of human civilization never truly stops, and neither does the strength of our cultural values. No matter where we live—whether in the United States or anywhere else in the world—our culture remains at the heart of our identity. It is what connects us to our ancestors, grounds us in our present, and guides us toward the future.

The Newa culture is no exception. Across the world, Newa families and communities have worked tirelessly to preserve it; here in New Jersey, we are proud to do the same. When I migrated from Nepal in 2007, I arrived with excitement, curiosity, and a fair share of uncertainty. Like many immigrants, I wondered how I would find belonging in a new land without losing touch with my cultural roots.

What I discovered over the years was not just a thriving Nepali community in New Jersey, but also countless inspiring examples of people working hand in hand to ensure that traditions live on. Along this journey, I

have met remarkable individuals—true gems—who have dedicated themselves to preserving and promoting humanity and culture in ways that continue to inspire me.

Leadership and Vision

Among these leaders, Dr. Tulsi Maharjan stands out as a true pillar of the Nepali community in New Jersey. A towering figure, Dr. Maharjan has devoted more than four decades of his life to humanitarian causes, the Nepali diaspora, and the promotion of Newa culture. His tireless efforts and visionary leadership have made him an icon of dedication, and for many—including myself—he remains a constant source of inspiration. In him, I see both a compassionate humanitarian with a Nepali heart and a passionate cultural advocate who has never wavered in his mission.

For the past 15 years, I have had the privilege of working alongside Dr. Maharjan and learning from his vision. His cultural affinity and unwavering dedication have guided much of what we, as a community, have been able to achieve. Because of his example, we have celebrated festivals and cultural traditions in ways that not only preserve heritage but also make it accessible to the younger generation. To me, these celebrations are more than just events—they are living classrooms. They are moments to teach children about their roots, remind ourselves of our collective identity, and keep our culture alive even while living far from Nepal.

Mha Puja and the Bhoy Experience

Even before I settled in New Jersey, traditions were already being carried forward by leaders like Dr. Maharjan. One of the most significant is Mha Puja, a cherished ritual in Newa culture that embodies self-respect, reflection, and spiritual renewal. Here in New Jersey, Mha Puja has evolved into a powerful celebration that brings the community together year after year.

What makes it even more remarkable is its inclusivity: approximately 30% of participants are from non-Newa families. For them, the attraction lies not just in the ritual itself, but in the shared experience of togetherness. This inclusivity reflects something profound: culture is at its strongest when it is shared. Newly migrated families often find a sense of belonging and an expression of identity in Mha Puja. For others, it is an opportunity to learn, appreciate, and connect.

Integral to many of our gatherings is the Bhoy, the traditional Newa communal feast. At every Bhoy, participants sit in rows,

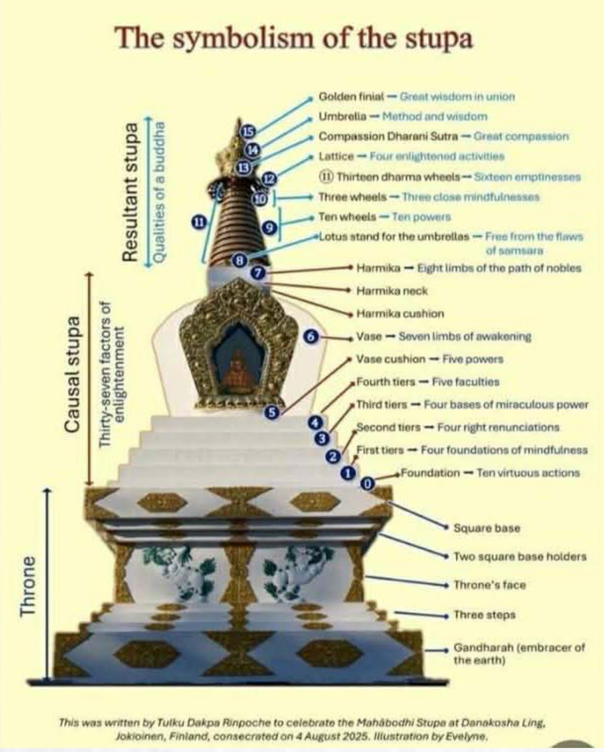

This was written by Tulku Dakpa Rinpoche to celebrate the Mahābodhi Stupa at Danakosha Ling, Jokioinen, Finland, consecrated on 4 August 2025. Illustration by Evelyne.

enjoying food, laughter, and conversation. This simple yet meaningful practice transcends cultural and religious boundaries. Guests often tell me later how unforgettable the experience was—the joy of sitting cross-legged, sharing delicious food, and building bonds that feel deeper than ordinary social encounters. These memories linger with them long after the feast is over, proving that culture can bridge divides and leave lasting impressions.

The Role of FONNJ and the Heritage Festival

As our once small and close-knit community grows into a vibrant and diverse network, building bridges across generations becomes vital. Recognizing this, Friends of Nepal New Jersey (FONNJ)—an organization with nearly four decades of history—has played a key role in sustaining and promoting culture. FONNJ has consistently organized collaborative projects, cultural events, and partnerships to share and preserve Nepali traditions.

One initiative particularly close to my heart is the Nepalese American Heritage Festival, first held in 2024. This festival gave us a platform to celebrate our heritage with pride while also strengthening intergenerational ties. It highlighted not only what we had preserved but also what we were building for the future.

Among the festival's many highlights was the creation of the FONNJ Dhimey Dance Group. This traditional Newari performance requires discipline, teamwork, and commitment. Watching the younger generation practice and perform filled me with pride; it was more than entertainment—it was an act of cultural continuity. I owe deep gratitude to Kabina Maharjan, our cultural ambassador, for her dedication. Under her leadership, the group not only performed Dhimey but also carried forward celebrations such as Indra Jatra, complete with the traditional Lakhe dance. Efforts like these ensure that our culture does not fade, but instead adapts, evolves, and thrives in new contexts.

Projects at Buddha Vihara

Festivals and feasts are vital, but cul-

ture is also reflected in the spaces we build and the initiatives we undertake. I have been honored to contribute to projects at Buddha Vihara in Princeton, New Jersey, including the Chaitya Legacy Project, the Pollinator Garden, and the Stupa Project. These ambitious undertakings, guided by Dr. Maharjan and supported by committed volunteers and sponsors, are designed not only as cultural symbols but as living representations of Nepalese heritage.

A Chaitya or Stupa is more than a structure—it embodies the Buddha's enlightened body, speech, and mind. What made these projects extraordinary was the way they came together. People from diverse professional backgrounds, many without formal training in construction, pooled their skills, time, and ideas to create something lasting. Each piece of the project fit like a part of a puzzle, made whole by teamwork and shared belief.

I would be remiss not to thank the generous individuals and families who made these efforts possible. The Manandhar family and Mr. Dil Krishan Shrestha stand out as true-hearted sponsors whose contributions inspired the entire community. Looking forward, I am eager to see upcoming projects like the Mandala and Dabalee (performing platforms), which will further enrich our cultural presence in New Jersey.

Reflection and Resilience

Community work, of course, comes with challenges. Human beings experience different phases in life; some choose to get involved actively, while others remain on the sidelines. At times, negativity or criticism emerges, sometimes even overshadowing positive efforts. But over time, I have come to see such reactions as temporary states of mind rather than permanent obstacles.

As a volunteer and leader, I remind myself to focus on what I can do within my circumstances. Cultural preservation is not about perfection; it is about persistence. What matters is the intention and the effort to keep traditions alive. For me, this journey has been a lesson in humility, patience, and resilience. No matter where we are or what challenges we face, our belief in culture and heritage endures within us.

As individuals, we carry both positive and negative energies. The choice is ours: which energy will we channel? If we choose positivity, we enrich our lives, strengthen our communities, and preserve our culture for generations to come.

Reflecting on my Jersey experience, I feel an overwhelming sense of gratitude. I am grateful for the visionary leadership of Dr. Tulsi Maharjan, whose decades of dedication continue to inspire us. I am grateful for organizations like FONNJ, which provide structure and support to keep traditions alive. I am grateful for the younger generation, who step forward with passion to carry forward the heritage entrusted to them.

Most of all, I am hopeful— that through unity, resilience, and love, we will continue to keep the flame of Newa culture alive in New Jersey and beyond, not only for ourselves but for generations yet to come.

देशं पिने

■ श्रद्धाकमल तुलाधर ताम्राकार
शिकागो, अमेरिका

पारमिता थः माचाछिलिसे अष्ट्रेलियाया सिड्नी शहरय् च्वनेगु यानाच्वंगु थ्यं मध्यं झिदँ दत। ख ला वयात झिदँ धयागु झिला थें जक च्वनाच्वन। न्हूगु थाय्, न्हूगु लकस, न्हूगु ज्या अले निम्ह मस्तयृत आखः ब्वंकेगु ज्यां यानाः न्हि बिनाच्वंगु हे मचाः पारमितायात। नेपालय् इहिपाः मजूवलय् निसें विहारय् गुरुमां पिन्थाय् वनाः बुद्धधर्मया ज्ञां कया जक च्वंगु मखु, थःगु भाय्, संस्कार, तजिलजि, नखःचखलय् नं उलि हे नुगः क्वसाः पारमिताया। उकिं अष्ट्रेलियाय् वयेधुंकाः नं थःगु सकतां अन नेपालय् थें हनाच्वंगु दु। मस्तयृत नं बुद्धधर्मया खँ कनाच्वनी। मोहनि नखःनिसें चिकचा चिकचाधंगु सिथिनखः, गथांमुगः, यःमरि पुन्हि, गुंपुन्हि नं हना वयाच्वंगु दु। गथांमुगःवलय् ला अनया हार्डवेयर पसलय् वनाः नकिं तकं न्याना हयाः लुखाय् तानाः बौ बीगु तकं याइगु। न्हापा लिपा ला मखु, थुगुसी पासा संखारां गथांमुगः कुन्हु अथे बौ बियाच्वंगु खनाः धा हे धाल— 'अय् पारमिता, छ गज्याःम्ह। सिड्नीइ वयाः नं गथांमुगः धकाः नेपालय् थें लुखा पतिकं नकिं छपु छपु तानाः भूत वांछ्वयेमाः धकाः यानाच्वनागु ला ! व अन्धविश्वास अझ मतंनि ला छंके ? ख ला छ नेपालय् विहारय् वनाः भगवान तथागतं कनाबिज्याःगु 'दश संयोजन' धर्म न्यनातःम्ह खः।' संखारां धयाच्वंगु पारमितां न्यनाच्वन। संखारां हानं थःगु खँ स्वानायंकल— दश संयोजन धर्मय् दुथ्याःगु 'शीलब्बत परामास संयोजन' अन्धविश्वास खः। सुं नं बौद्ध व अबौद्ध धर्मावलम्बितसें थथे अन्धविश्वास व कर्मकाण्ड थःगु विश्वासय् प्यपुंका च्वनी। गथे कि— न्हिच्छि द्यां लानाः अपसं च्वनी, लः हे मत्वँसे निर्जल उपवास, नयेगु मनसे निराहार, पाप विमोचनया नितिं चिकुसां हे ख्वाउँसे च्वंगु लखय् म्ह छम्हं दुबिनाः थःत थःम्हं दुःख बियाच्वनी। अथे हे तांन्वःवलय् जूसा मि पनेगु, थज्याःगु कर्मयात पालना यात धाःसा दुष्कर्म व पापं मुक्त जुइ धकाः विश्वास यानाः, मिथ्यादृष्टि लानाः, आचरण यानाच्वंपिं मदुगु मखु। थःगु म्हयात कष्ट बियाः धर्म यानाच्वनी। थज्याःगु मिथ्या आचरणयात हे 'शीलब्बत परामास संयोजन' धाइ। थ्व छगू संयोजन नं झी बौद्ध जुयाः च्वतुक्क चफुना छवयेमाः, पारमिता।

संखाराया म्हुतुं मदिक्क बाः वयाच्वंगु खँ छखे पारमितायात खः थें ताल। वं थःथम्हं बिचाः यात— 'थज्याःगु मिथ्या आचरण व अन्धविश्वासयात च्वतुक्क त्वःता छवयेमाः।' थ्व खँ वाःचायेकाः पारमितां आंवलि

बौ बियाः नकिं तानाः भूत वायेगु, भूत दुहां मवयेगु पलेसा बरु बरु मस्त मग्याकेत परित्राण पाठ यानाः परित्राणया सुका लुखाय् लुखाय् चीमाली धकाः मती तल।

पारमिता देशं पिने च्वनाः नं मस्तयृत विदेशया शिक्षा लिसेलिसे देय्या आखः क ख ग घ नं स्यनेगु यानाच्वंगु दु। भाःतम्हस्यां उलि व खँय् ध्यान मतः। थःगु ज्याय् व्यस्त। छकः निकः स्कूलया होमवर्कय् ग्वाहालि याइ। उलि हे। तर पारमिता धाःसा निम्ह मस्त प्रणिधि व सुजाताया मां। सकतां स्वयेमाः वया। न्हापा मस्त चीधीबलय् ज्या मयाः। मस्त स्कूल वंसांनिसें ज्या नं न्ह्याकूगु खः वं। हानं लिपा थः भचा मफुबलय् ज्या त्वःतल। वयागु आःया ज्या धयागु हे छेंज्या व मस्तयृत बांलाक स्वयेगु लिसे भाःतयात सल्लाह सुझाव बियाः छगू बांलाःगु सुन्दर छें दयेकेगु खः। थ्व पारमितां यानाच्वंगु दु।

लच्छिइ छकः थःगु छेंपाखें भचा तापाःगु आयर्ल्याण्ड धयागु थासय् च्वंगु थाइ विहारय् मस्तलिसे वनाः थाइ भन्तेपाखें धर्मदेशना थः जक मखु मस्तयृत तकं न्यंकेगु याइ। मस्तसें गबलें गबलें मथुइवलय् मस्तयृत थःम्हं थुथे ध्वाथुइक कनी। गबलें गबलें थःके दुगु परित्राणया सफूत व नेपालं हःगु मदनरत्न मानन्धरं अनुवाद व सम्पादन यानातःगु परित्राण ब्वनाः न्यंकी। मस्त लय्लय् तायाः न्यनी।

मस्तयृत मंगल अमंगलया खँ थुइकाच्वंम्ह पारमितां झसंग वयेकाः लुमंकल— "छन्हु संखाराया छेंय् वने धकाः थःगु छें पिहां वःगु इलय् लँय् छम्ह हाकुम्ह भौचा वया न्ह्यःने सुतुहुं न्यासि वनाच्वंगु खनाः पारमितां थःगु पलाः न्ह्याके मफुत। तक्क दिकल। वं न्हापा न्हापा नेपालय् न्यनातःगु कनातःगु खँ खः। हाकुम्ह भौचां लँ त्वाःल्हातकि अशुभ जुइ, मभिं जुइ। थ्व हे लुमंकाः वं व लँपु त्वःताः मेगु लँ लिनाः संखाराया छेंय् थ्यंकूगु खः। पारमिता थःगु छेँ न्ह्यःने थ्यनेवं संखारां वयात न्यंगु खः— छ न्हाचः खनेदुम्ह, हानं तनावन। गन वनागु ? जिं ला मतिइ तयागु— जिथाय् वयाच्वंम्ह छ हानं छुं ल्वःमनाः लिहा वन ला धकाः मती तयागु। हानं वयाच्वन जिथाय् !" पारमितां संखाराया न्ह्यसःयात ख्वाः भचा गरखेसे तयाः लिसः बिल— "छं सी हे मखु संखारा, छंथाय् छेंय् थ्यनी थें च्वंकाः भौचा छम्हस्यां लँ त्वाःथला बियाः मेगु लँ चाहिलाः वयागुलिं भचा लिबाःगु खः, ताउत ब्यूगु खः।" पारमिताया खँ न्यनाः संखारा अजू चाल। न्वमवासें सुम्क च्वने मछुल वयात— "हरे शिव ! सिड्नीइ वःगु उलिमछि दयेधुंकल। भौचा छम्हस्यां लँ त्वाःथल धकाः सारा संसार चाहिलाः वयागु ला ?" पलख संखारा न्हिल। संखारां ख्वाः थें नी थें

यानाः पारमितायात ख्वाः कयेकुंगु खनाः पारमितायात भचा मछाः थें, मछिं थें ताल। ख नं खः मचांनिसें 'मंगल सुत्रय् सुइच्यागू मंगल-

- मुर्ख मनूतय् संगत मयायेगु।
- विद्वान व लँपु क्यनीपिं मनूतय् संगत यायेगु।
- मानय् यायेबहःपिं व्यक्तिपिन्त मान-मर्यादा यायेगु।
- बांलाःगु व अनुकुल थासय् बसोबास यायेगु।
- न्हापा यानातःगु पुण्य दुम्ह जुइगु, थःत थम्हं संयम याइम्ह जुइगु।
- थःगु मनयात बांलाःगु लँपुइ तयेगु।
- यक्व ज्ञान व विद्या हासिल यायेगु।
- सीप व कलाय् पोख्त जुइगु।
- अनुशासित व शीलवान जुइगु।
- बांलाःगु, सत्य व हितकारी खँ ल्हायेगु।
- मां-अबुया सेवा व रक्षा यायेगु।
- थः कलाः व मचाखाचाया बांलाक रेखदेख यायेगु।
- अन्यौल मदुगु व शान्तिपूर्ण ज्या यायेगु।
- उदार जुयाः दान यायेगु।
- धर्म व नैतिक नियम कथं जीवन हनेगु।
- थः थिति-पिति व दाजुकिजापिन्त ग्वाहालि यायेगु।
- दोष मदुगु, समाजया निंतिं बांलाःगु ज्या यायेगु।
- पापया लँपुं तापाक्क च्वनेगु।
- नशा व अयलाः-थ्वँ सेवन मयायेगु।
- धर्मया ज्याय् सुस्त मजुइगु (होशय् च्वनेगु)।
- मेपिन्त मान-सत्कार यायेगु गुण।
- घमण्ड मयायेगु, विनम्र जुइगु।
- सन्तोषी जुइगु, दुगु खँय् हे लय्तायेगु।
- कृतज्ञ जुइगु, मेपिनिगु गुन लुमंकेगु।
- ई-इलय् धर्म उपदेश न्यनेगु।
- धैर्यवान जुइगु।
- खँ मानय् यायेगु व मेपिनिगु बांलाःगु सुझाव कायेगु।
- ऋषिमुनि वा गुरुतय्त दर्शन यायेगु।
- ई-ईल्य् धर्मया खँय् सहलह यायेगु।
- थःगु इन्द्रिययात नियन्त्रण यायेगु (तपस्या)।
- पवित्र व ब्रह्मचर्य जीवन हनेगु।
- प्यंगू आर्य सत्ययात सीकेगु व निर्वाण प्राप्त यायेगु।

दु धकाः स्यूम्ह पारमितां थः अथे ध्वाज्यः जूगु अनुभव यात।

पुलांगु खँ लुमंकाच्वंम्ह पारमितां सुजाताया कन्हय् झिंनिदँया जन्मन्हि लुमंकल। अले सुजातायात धा हे धाल— "लुमं ला सुजाता, कन्हेय् छंगु झिंनिदँया बुन्हि।" सुजातां लिसः बिल— "खः मम्मी। पासापिनि न्ह्यःने केक तायेमानि। हायूपि बर्थ डे यायेमानि।"

"ज्यू ज्यू ... हाय्प्पी बर्थ डे नं या, खेँय्सगं नं का। झिंनिगः यःमरि नं क्वखा।" सुजाता पारमिताया खँ न्यनाः दङ्ग जुल। कन्हय्कुन्हु पारमिताया तसकं लिमलाः। वयात केक ताकेगु स्वयाः यःमरि दयेकेगुली ई बीमाःगु दु। सगं बीमाःगु दु। तथागत बुद्धयात भोजन पुजा यायेत ब्यवस्था यायेमाःगु दु। सुथबःछि मस्त दनेस्वयाः न्ह्यः हे सकतां ज्या क्वचायेकल।

दकलय् न्हापां भोजन पुजाया विधिकथं बुद्धयात भोजन पुजा द्यछात। बुद्धया न्ह्यःने भोजन पुजायात माःगु ज्वलंत छसीकथं— देमाय् चम्चां दानाः नीगूब्ब जा, अनंलि छचाःलि नीकू सिसाबुसा, नीपा बिस्कुट, नीगू चकलेतं झःझः धायेक ब्वल। झिंनिगू भाग लः ख्वलाचाय् थन। प्यपाः द्यवा च्याकाः खुगू भ्वंयागु पंखा छायेगु यात।

मस्तय्त थन। सुजातायात म्वः ल्हुया वा धकाः उजं बिल। पुजा सामान न्ह्यःने तल। म्वः ल्हुइ सिधयेव सुकुन्दा छप्वाः च्याकाः सुजातायात फ्यतुकल। लिक्कसं प्रणिधि व भाःतम्ह नं च्वन। झिंनिगः यःमरि क्वखायेकाः सगं बिल। द्यछायेगु लं लिसे फलफूल नं लःल्हात।

सगं बियाच्वंच्वं लुखाया गं न्याःगु सः तायेदत। भाःतम्हस्यां खापा चायेकल। पारमिताया पासा संखारा जुयाच्वन। लुखां दुहाः वःम्ह संखारां झिंनिगः यःमरि क्वखायेकाः सगं बियाच्वंगु खनाः तसकं लयताया: धाल— "पारमिता, छ धात्थें नेपाःया म्ह्याय्मचा हे जुयाच्वन। मस्तय्त गुगु छं झीगु संस्कृति बियाच्वन उकियात जिं छन्त सलाम याना।" पारमिता न्हि जक न्हिल। संखारां जन्मन्हि यानाच्वंम्ह सुजातायात थःगु ब्यागं ५० तका डलर लिकया: "भिंतुना मैया छंगु बुन्हिया" धकाः आशिका बिल। लिसे पुजाभलय् तयातःगु परित्राणया का ल्हातिइ चिकाः सुखी जुइमा, निरोगी जुइमा, यक्व आखः ब्वने फयेमा धकाः सुजाताया छयनय् ल्हाः तयाः सुवाः बिल। सुजाता लय्लय् ताल।■

उदायतय् ब्याहा भ्वय्

■ रत्नतारा ताम्राकार
यें, नेपाः

मिजंपाखें इहिपाया लसताय् याइगु भ्वय् यात 'ब्याहाः भ्वय्' धकाः धाइ। थ्व भ्वय्यात 'पस्ताः भ्वय्' नं धायेगु याः। पस्ताः भ्वय् वा ब्याहा भ्वय् धकाः भौमचा दुकाये धुंकाः याइ। सुयां नं ब्याहा याइगु सिल कि, थुगु दँय् ला फलानाम्हेसिया 'पस्ताः भ्वय्' न्याः थें मखुला धकाः थःथितिपिं खँ ल्हायेगु यानाच्वनी। पस्ताः भ्वय् न्याःपिंसं नं भ्वय् वइगु छुं न्हि न्ह्यवनिसें सुं नं थःथिति नापलाःसा 'न्हापां भ्वय् झासँ' धकाः इनाप यायेगु याइ।

'पस्ताः भ्वय्' धकाः छवाःतक धइ थें न्ह्यानाच्वनी। 'पस्ताः भ्वय्' भौमचा काःवनीगु प्यन्हु न्ह्यः कल्या न्ह्याके छवयेगु याइ। प्यन्हु लिपा भौमचा कयाहयाः लसकुस याना दुकाये धुंकाः थ्वया प्यन्हुतक ब्याहा ज्याभ्वः न्ह्यानाच्वनी। ब्याहाः याइगु छेँय् भौमचा लिलाधु मवःतले हुलमुल जुयाच्वनी। छुं न्ह्यवनिसें स्याःन्याःपिं थःथिति, पासापिं वया ग्वाहाली याःवइ। भ्वय् यायेगु इवलय् मालसामान व घासात तयेत क्वथा छकु दयेकाः भलिं स्वनाः पुजा यानाः जिलाजंयात मू भलिं यानाः क्वथा जिम्मा बी। भलिंक्वथाय् पुजाकू धकाः भ्वय्खुनु सुथय् जिलाजंपिं वया अय्लाः, बजि छपिचा, १२ निता पंचिता मरि व धौछ्गः स्वना द्यः पुजा यानाः जिलाजंतय्त जिम्मा बी। भरिंक्वथाय् द्यः पुज्याय् धुंकाः मेपिं दुहांवनीमखु। प्यन्हु लिपा जिलाजंपिं वया भरिं क्वकायेगु धकाः द्यः पुज्याना, प्यन्हु न्ह्यो स्वनातःगु भरिक्वथाय् च्वंगु फुक्कं लिकायेगु याइ। भरिं क्वकाये धुंकाः क्वकायेगु फुक्कं जिलाजंपिं ग्वःम्ह दु, वम्हेसित भरि क्वकाःगुलि मचाः मगाःगु तनाः भाग तयाः छेँय्छेँय् तयेके छवयेगु याइ। ब्याहाः भ्वय् नकेगु च्यान्हु, झिन्हु न्ह्यवनिसें ब्वनापौ बीगु ज्या न्ह्याकी, ब्वनापौ बीगु ज्या भ्वय् छन्हु निन्हु न्ह्यः क्वचायेकेगु याइ। थःथिति, पासापिं, जःलाखःला सकलसित ब्वनापौ बियाः भ्वय् सःतेगु याइ। भोछि भ्वय् थ्याकेमाःपिं, थःथितिपिं, ह्वनाच्वनापिं फुकीतय्त सुथंनिसें ज्या सनेत, ज्योना यायेत झासँ धकाः थ्वकुन्हु थ्व थ्व धकाः तिथि च्वयातःगु चिकिचा कूगु भ्वँ छकू नं ब्वनापौनाप घाका छवयेगु याइ। भ्वय् छुं न्हि न्ह्यवनिसें तःखा, सँन्याखुना, गोरमा भ्यगतय् तया खोयेका तइ। भ्वय्कुन्हु सुथंनिसें वयाः ग्वाहालि याःवइपित मायकेँ, जा, तःखा, सँन्याखुना वाउँचा तरकारी छता, अचार तयाः ज्यःना याकी। वर्षाबलय् जूसा मायकेँ, जा, वाउँचा तरकारी, अचार, वा मेगु न्ह्यागुसां ला छता ल्वाकछयाना तःगु तरकारी तया ज्यःना याकी। न्हिनय्या क्वाहःघासाता तया न्याम्हसित नँस्वकेगु याइ।

भ्वय् वःपिं पाहाँपिंत भ्वय् नकाः छवयेगु इवलय् भ्वय् यायेगु थाय् ताहाः सुकू इवः इवः लायातइ। भ्वय् वइपिं पाहाँपिंसं भ्वय् याइगु थाय् म्हसीमखु ला धकाः लसकुस धकाः च्वयातःगु कापः नं खायातइ। भ्वय्यात माःगु ज्वलं गथेकि सुकू, भेगः, खासि, फोसि लैका जुइगु थलबल पाल थयागु फुक्कं सरसामान हयेगु याइ। अय्लाः, मरि, धौ व मेमेगु बस्तुत भ्वजय् माःगु मालसामान तयाताइगु भरिंकोथाया रेखदेख यायेत जिलाजंपिं च्वनाच्वनेगु याइ। तुच्चा, भ्वजय् अय्लाः लुइपिं म्त्याय्मस्त, भिनामस्त व छँया जःपिं झःझः धायेक वसतं पुना तिसां तिया समाः यानाः न्हापा हे तयार जुयाच्वनी। अय्लाः लुइगु खँय् तुच्चा अय्लाः लुइपिं म्ह्याय्मचात मदुपिंनि भिनामचातसें लुइगु याइ। भ्वजय् अय्लाः लुइपिं, लसकुस याइपिं म्ह्याय्मचात, म्ह्याय्मचात मदुपिंनि भिनामचातसें लुइगु याइ। छसरा अय्लाः लुइ धुंकाः लैंका जुइपित लैकाबाः बीबलय् भिनामचातसें अय्लाः लुइगु याइ। भ्वजय् अय्लाः लुइपिं लसकुस याइपिं थकाली, नकिं, न्वकूनकिंनं लुइगु याइ। माजुम्ह हे थकालि नकिं जूसा माजुम्ह, न्वकू नकिं, मुमापिंस लुइगु याइ। स्वलु जक अय्लाः लुइबले थुकथं लुइगु याइ। न्यालु अय्लाः लुइगु जूसा, थकाली नकिं, न्वकु नकिं, माजुम्ह, मुमापि, ब्याहाः मयानिम्ह म्ह्याय्मचा दुसा वना

लुइगु याइ। निम्ह ब्याहा: याइपिं दुसा, मयानिम्ह म्ह्याय्‌मचा दुसा वना लुइगु याइ। निम्ह ब्याहा: याइपिं दुसा, ब्याहा मयानिम्ह म्ह्याय्‌मचा दुसा वनाः लुइगु याइ। निम्ह ब्याहा: याइपिं नँ दु। थथे निखेरं अय्‌ला: निखेरं नं अय्‌ला: लुइगु व निखेरं मरि लहिगु याइपिं नं दु। थथे निखेरं अय्‌ला: लुइबले छेँज: मगात धा:सा, इहिपा जुइधुंकूपिं म्ह्याय्‌मस्तय्‌सं नं लुइगु याइ। थथे अय्‌ला: लूवइपिनि भमचा ज्वलिज्वं वस: पुना: तिसा तिया छाय्‌पिया लूवयेगु याइ। अय्‌ला: घ: ज्वनिपिं (बेकुच्च्याइपिं) मलेजुपिं झ: झ: धायेक वस: पुना: तिसा तियां, मरि लहिपिं पाजुपिं सुट फिनाः तयार जुया वयाच्वनेगु माजुम्ह स्वम्ह वया अय्‌ला: लुयेगु याइ। इहिपा या:म्हसिया पाजुपिन्स मरिकसि ब्यकुंच्चाका: वयेगु याइ। मरिकसि पचिंता मरि छता छता लिकाना भिंचित (इहिपा या:म्हसित) ल्हातय्‌ ल:ल्हाना बिइ धुका: भ्वय्‌ नया च्वंपित, म्हति छता: छता ज्वजलपा याना बिया वनी। अय्‌ला: लुइपिं, मरि लहिपिलिसे भ्वय्‌थुवा:त गुरुजुनापं बांलाक भप्यूगु ख:ला मखुला बांलाक भपादिसं धाधां क्वप: वनेगु याइ। भ्वय्‌ नये क्वचायेवं पाहाँपित बाता छगलय्‌ नुसिक: वयेगु याइ। न्हापांगु पाखयापिं भ्वय्‌ नये क्वचाये धुंका: निगू पाखयापिं पाहाँपिं भ्वजय्‌ इव:छुइगु याइ। स्वगुं पाखय्‌ भ्वय्‌ नयेमानिपिं सकले च्वनेगु याइ। थुकथं पस्ता: भ्वय्‌ क्वचायेकेगु याइ।

थौंकन्हय्‌ इव:भ्वय्‌यागु पलेसा पार्टी भ्वय्‌ नकेगु न्हूगु चलन व:गु दु। थयागु पार्टी भ्वजय्‌ छँय्‌ छुं नं यायेम्वा: भ्वय्‌ थुवा:त हे भ्वय्‌ वइपिं पाहाँपिं सरह भ्वय्‌ जक वंसा गा:। भ्वय्‌या बारे छुं झन्झत, पीर कयाच्वनेम्वा:। इहिपाया इव:भ्वय्‌ नकेगु धइगु इहिपा याम्हेस्यां फलानाम्ह व धिस्काम्ह धका: पाहाँपित म्हसीका बिइगु ख:। गथेकि अय्‌ला: लूव:पिं मांम्ह वा थकालि नकिं ख:सा अय्‌ला: घ: ज्वनाच्वंपिं (बेकुंच्याना च्वंपिं) मलेजुपिं, मरि लहित व:म्ह पाजुम्ह, मरि लहीम्ह ब्याहा: याम्ह, तुच्चाय्‌ अय्‌ला: लूव:पिं म्ह्याय्‌मस्त, लैकाबालय्‌ अय्‌ला: लुयाच्वंपि भिनामस्त धका: सीका कायेफु। भ्व:भ्वजय्‌ थज्यागु चिं दयाच्वनी। तर पार्टी भ्वजय्‌ भौमचा जूम्ह छम्ह अलग ब्वयातइगुलि सकस्या भौमचा धका: सिइका काये फइ। तर भौमचा छम्ह बाहेक ब्याहा या:म्ह तक म्हसीके थाकु। थौंकन्हय्‌ हानं भ्वय्‌ थुवा:तय्‌त गुलिसिनं खादा क्वखायेकीगु चलन जुया वल।

तुच्चा याकेबले

१. खेँय्‌ बाग:
२. रोठ, खजुरी वा बर्फि
३. हाकु छोयला, पुकाला, स्वँ
४. अय्‌ला: निसलि

पस्ता भ्वय्‌ प्यसरा तक लैका जुइगु छसिंकथंया बिधि

न्हापांगु सरा

१. बजि
२. त:खा:
३. तुकं
४. छकू ला
५. फसिक्वा:
६. दायेका ला
७. भुति
८. अचार

निक्व:गु सरा

१. बजि
२. बूब: (सिम्पू/कय्‌गु)
३. दायेका ला
४. काउली
५. पुकाला
६. लैंसु
७. मरि (लालमोहन, बर्फी वा प्यारा)

स्वक्व:गु सरा

१. बजि
२. हँय्‌ला
३. पँ: माय
४. छ्वँ क्वा:

प्यक्व:गु सरा

१. बजि
२. चिनी
३. धौ
४. सिसाबुसा (तु, सन्त्रासि लैं व फ्वयात:गु तग्व: चिग्व: कय्‌गु)

■

Preserve, Connect, Inspire

BEST wishes

for the success of

1st USA Newah Convention

&

8th Annual Convention of
World Newah Organization

Prem Gopal & **Sasita Maharjan**

SN Vajra Jewelers

37-66 74th St., Suite #B, 2nd Fl
Jackson Height
NY 11372

भाय् हिला सिद्धान्त
(Theory of Interpretation)

■ दया शाक्य
पोर्टलैण्ड, अमेरिका

मनूतय् म्हुतुं पिहाँवैगु स: वा इसारा पाखें छु अर्थ वा संदेश दयेमा वयात भाय् धका: धायेगु यानाच्वंगु दु। भाय् न्ववाइबलय् नाप नापं भाय्या व्याकरण नं पिज्वइ तर नवा:म्हेसिनं वयात ध्वाथुइके फैमखु। व्याकरणविद्पिन्सं जका चिरफार याना: न्ह्यब्वयेगु यात भाय्या अध्ययन अध्यापन धयावयाच्वंगु दु। थाय् अनुसार जात अनुसार उमेर अनुसार भाय्या ख्वा: हिलाच्वंगु दै। छगू हे भाय् पुच: कथं हिला च्वनी। छगू भाय् ल्हाइपिं मेगु भाय् ल्हाइपिं नाप स्वापू तये मालकि मेगु हे सम्पर्क भाय्या माध्यम छ्यला: मनया खं व्यक्त यायेगु मानवीय सभ्यताया दसु ख:। सम्पर्क भाय्यात Common Language या Lingua Franca नं धायेगु या:। छगू इलाकाय् गुगु भाय् अप्वः चलनचल्ती जुयाच्वंगु ख:, व हे भाय् जनसम्पर्क भाय् कथं वा कामकाजया भाषा कथं सरकारी मान्यता दयाच्वनी। व हे भासं देया संविधान व कानुनी कार्यप्रणाली छ्यलेगु याना च्वनी। नेपा:या सन्दर्भय् न्हुगु संविधान लागु मयातले एक भाषा नीतिया हालीमुहाली जुयाच्वंगु सकसिनं स्यू। संचार माध्यमय् दयाच्वंगु मान्यता पाखे नं यक्को भाय् तापाका बिल। लिखित पत्र पत्रिका व सफू नं विषय वस्तु स्वया: पास याये मयायेगु नियम नं झीसं स्यू। बुलुहुं यें यल ख्वप देशय् भचा फुकुवा द:सा, देय्न्यंकं न्हूगु शिक्षा धका: मातृभाषायात गौण महत्व बिया भाषा दमनया नीति लागु या:गुलिं न्हूपुस्तायात भाय् सयेकेगु जक मखु छें छें तकं छेलेगु म्हो याना बिल। व हे कारण थ: मांभाय् ल्हाईपिनिगु ल्या जनगणनासं म्हो जुजुं वनाच्वंगु दु। थ्व जुल भासाया अवस्थाया व्यवहारिक यथार्थ। भाय्या ख्यलय् न्ह्याक्को सक्रिय जुया साहित्यक कृति पिंकयाच्वंसां ब्वमिपिं पा: जुजुं वनकि लिपा कृतित फुक थातीला:वनीगु खं नं झीसं स्यू। न्ह्यालुवापिन्सं भाय् छ्यला: न्ह्याब्वयाच्वंगु च्वछायेबहः जू तर गुलि प्रतिशत नेवा:तसें भाय् ब्वने व च्वयेसः छगू गंभीर विषय जुयाच्वंगु दु। न्ह्याको ज्याझ्वसं व हे जक ख्वा: न्ह्योने ला:वई। न्हू पुस्तायात मन क्वासायेका: व्यापकता बीगु पाखे म्हो जक प्रयास जुयाच्वंगु दु। थुकें याना भाय् लोप जुया वनीगु पाखे झीपिं न्ह्यलं चायेके मा:।

स्कुलय् भाय् ब्वंकेगु कथं अंग्रेजी, खँय्, संस्कृतयात थाय् बियात:गु दु तर मांभाय् नं ब्वंकेमा: धका अपोसिया ध्यान मवने फु। मां बौ जुई धंकूपिन्सं हे थ:गु मांभाय् मल्हायेगु याना च्वंगु अवस्थाय् इमि मस्तय्त मांभाय् धैगु हे गैर नेवा: भाय् जुयाच्वंगु दु। अकें मांभाय् मांभाय्या नारा न्हू पुस्तायात स्येनेगु स्वया:नं नेपाल भाषा नेपाल भाषा धाये सयेके मा: थें च्वं। अझ न्हू पुस्तायात स्येनेगु स्वया: नेवारी नेवारी धायेय: थ्व छगू गम्भीर समस्या ख: झी सकलं सचेत जुइमा:।

नेपालय् दोभासे अथवा भाय् हिलामिया परम्परा न्ह्यज्याके मफुतले मांभाय्या महत्व म्ह जुजुं वनी। थ:गु छेँय् थ:गु भाय् मल्हाका: खंय् भाय् पाचिना च्वने मालाकि दोभासीया महत्व सीमखु। भाय् हिलामियात कानुनी मान्यता मब्यूतले मांभाय् या महत्व नं म्हो जुया वनी। भाषा आन्दोलन न्ह्यलुवा जुयाच्वंसां थ्व माध्यम भाय्या खँ गुबले ल्हानाच्वंगु मखना। भाय् हिलामिया व्यवस्था याना: सरकारी ज्याखँ जक तिप्यंकेगु मखु स्वास्थ सेवा:, शिक्षालय, न्यायालय न्ह्यागु नं सार्वजनिक ज्याझ्व:सं भाय् हिलामि छेलांतु च्वने मा:। अलेतिनि भाय् मस्यू छुवनेगु धाये माली मखु। नेवा: व गैरनेवा:तय्सं भाय् या महत्व सीकाकाइ।

थ:गु हे जक भाय् छ्यला: ज्याझ्वः जुल कि निगूगु भाय्या महत्त्व म्हो जुजुं वनी। लिपा भाय् हिलामिया ज्या

मदु धैगु संकुचित भाव पिज्वया हा कया वनी ।

१) भाय् हिलाया सिद्धान्त खँ ल्हायेबलय् न्ववानाच्वोंम्ह मनूया भासिक संरचना थुइकेमा: (Speakers' Language Structure) ।

२) भाय् नवानाच्वोंम्ह मनूया मानसिक स्थिति बांलाक थुइकेमा: (Mental Stage) ।

३) नवाना च्वोंबलय् छयलाच्वंगु खँग्व:यात दुवाला: हिला भाय\लय् पाय्छिगु खँग्व: जक हिलां मगा: (Word by word Accuracy) ।

४) नवानाच्वोंम्ह मनूया खँग्व:नाप दुसुलाच्वंगु खँग्व: नाप स्वाना वैगु अर्थयात बांलाक ध्वाथुइकेमा: (Root of Semantic Meaning) ।

५) च्वया भाय् हिलेबलय् व ल्हाना भाय् हिलेबलय् परिस्थिति यक्को पा: (Linguistics Environment) ।

६) च्वया भाय् अनुवाद यायेबलय् निक:प्यक: रुजु याना स्वयेज्यू (Cross check in both languages) ।

७) तर ल्हानाभाय् हिलेबलय् छु छु धाल व हे जक खँग्व: हिलां मगा: व नाप स्वाना वैगु अर्थ वहे वाक्य छगू अर्थ व:सा मेगु वाक्य व हे शव्द मेगु अर्थ जुइगु यक्को सम्भावना दु (Pragmatic Difference) खँत्वा: या अर्थ पानाच्वनी । थ्व खँ सिमान्टिक व प्राग्माटिक अर्थ बांलाक ध्वाथुइक हिलेमा: । नत्र अनर्थ जुवनी (Non-sense Tendency) ।

सारांश कथं धायेगु ख:सा भाय् हिला ज्या अ:पु मजू । बानी दु पिन्त भाय् हिलेबलय् हथाय् चाये माली मखु । बानी मन्त कि ठिक जूला मजू ला धका: शंका उपशंका वनी । च्वया भाय् अनुवाद यायेबलय् निक:प्यक: सुद्ध यायेगु लंपु दु । तर ल्हाना भाय् हिलेबलय् त:धंगु चुनौतिया सामना यायेमा: । अकें हुबहु जुइ मखु । तर सारांश जक न्ह्यब्वया: धायेत्यंगु मूखँ त्व:फिके मज्यू । शैक्षिक, सामाजिक, स्वास्थ सम्बन्धि भाय् हिलाया थ:थ:गु पक्ष दयाच्वनी । अथे हे कानुनी ज्याखँया ल्हाना भाय् हिलेबलय् कानुनी शव्दावलीयात अ:पुगु भासं थुइका: जक यायेमा । अकें थ:त मज्यूसा दिपा: कया: हानं ध्वाथुइके ज्यू । तर असत्य खँ ल्हाना: अर्थया अनर्थ याये मज्यू । थ्व हे सिद्धान्तयात ध्यानय् तया: ल्हा: ल्हवाना: पा: फयेका: जिम्मा कायेमा: । थ:म्हं थूथूकथं भाय् हिलाबी धका: कबुल याना । न्यायाधिसं अनुमति बीगु प्रावधान दयेमा: । सुनानं उलंघन यात धा:सा वा सिलकि लिपा वयात मान्यता दै मखु । थ्व सिद्धान्त व व्यवहारयात स्वच्छ मनं पुवंक धका: मती तया: जक थ्व ख्यलय् पला: ल्ह्वने मा: । ग्या: चिकु भ्या: भचा हे मदयेक न्ह्या: वने फुम्ह जक सफल जुई । थ्व हे भाय् हिला ख्यलय् सफल जुइगु अति आवश्यक मदयेकं मगा:गु शीप ख: । सकसिनं थुइका काई आसा याये ।

Mahsa Amini* छंगु नामय्

■ सविना महर्जन

सीतापाइला, नेपाः ।

Mahsa Amini
छंगु नामय् जुयाच्वन
स्वतन्त्रताया आन्दोलनयात,
छं वाःचाः ला ?

द्वलंद्वः मिस्त
सतकय् कुहांवयाः
थःथःगु 'हिजाब' त्वःताः
उकिइ मि तयाच्वन,
छं वाःचाः ला ?

सलंसः मिस्तय्सं
Live वयाः
थःगु सँ चानाबिल,
छंगु हे नामय् !

छंगु न्यायया लागि
सडकय् कुहां वःपिंत
जेलय् क्वचिन ।
सः तःपिंत
गोलिं कयेकल ।

नैतिक प्रहरीतय्सं
छन्त याःगु दुर्व्यवहारविरुद्ध,
थः यत्थें पुनेमदुगु कानुनविरुद्ध,
मिस्तय्त कयकुंकातःगु
परम्परागत संस्कारविरुद्ध,
स्वतन्त्रताया आन्दोलनया
च्यानाच्वंगु थ्व मिया
मिपुसा तःम्ह छ हे खः,
छं स्यू ला ?

Mahsa Amini
स्यू ला छं ?
भारतया कर्नाटक राज्यया
स्कुल कलेजय् हिजाब पनाबिल हँ !
अनं आः हिजाब पुनेमदु हँ !
हिजाब पुने मदुगु अनया खँ न्यनाः
जि थें छ नं
पक्कां लय्मताः जुइ ।

छाय्धाःसा,
थ्व मात्र हिजाबया खँ मखु ।
थौंया थ्व हिजाब
कन्हय् वनाः हाइ हिल लाकामय्
हिलेफु,
चीहाःकगु मिनीस्कर्टय् हिलेफु,
छयं त्वपुइमाःगु घुघंटय् हिलेफु ।

उकिं
थ्व मात्र हिजाबया खँ मखु ।
मात्र छगू धर्मया खँ मखु ।
तर, खः थ्व खँ-
स्वतन्त्रता विरुद्धया हैकमवादया ।
थः यत्थे पुनेगु
थः यत्थे च्वनेगु
थः यत्थे म्वायेगु
choice of freedom विरूद्ध
जुयाच्वंगु दमनया ।

हिजाब पुनेगु जुइमाः
हिजाब मपुनेगु जुइमाः
थ्व छंगु इच्छा खः
थ्व जिगु इच्छा खः
थ्व झी मिस्तय्गु इच्छा खः ।

गनं याये हे माःगु
गनं याये हे मज्यूगु
मिसातय् नामय् क्वचिंकातःगु
गुगुं नं नियम व कानुन दुसा
उकिया विरुद्धया आन्दोलन खः
इरानया आन्दोलन !
कर्नाटकया आन्दोलन !

अले आः गन गन
स्वतन्त्रताया इच्छाविरुद्ध
दमन, हैकमया सः थ्वइ,
अन अन
उबलय् उबलय
Mahsa Amini!
हाकनं छंगु नां वइ
हाकनं छंगु नां थ्वइ ।■

(विराट नेपालभाषा साहित्य सम्मेलन ११४४ य् काव्य विधाय् न्हाप सिरपाः त्याकूगु चिनाखँ ।- सं.)

---

* *हिजाब बांलाक मपुन धकाः २२ दँया Mahsa Amini यात इरानया नैतिक प्रहरीं हिरासतय् काःगु खःसा सन् २०२२ सेप्टेम्बर १६ कुन्हु अमिनी हिरासतय् हे सीगु खः ।*

आज्जु मदुगु लॅपुइ

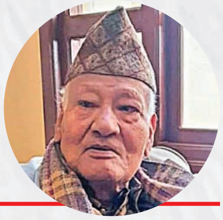

■ मथुरा सायमि
यें, नेपाः

कबिन्द्र छन्हु तःबाःम्ह नापलाः वन।
"फ्यतु बाबु। म्हं फु ला छं? "
फु तःबाः , यभरीथिङ्ग ईज फाइन।
"दः नं बेश हे खः बाबु, तर छता खॅय् भचा मगाः मचाः जुयाच्वन।
" व छु ? जिं यानाबी तःबाः।"
" दः भमचा छम्ह हयाब्यु रे बाबु। फु ला ?
कबिन्द्र हररर न्हिल। न्हिन्ह्युं नवात , "तःबाःया ब्याहाः यायेगु ला आः ? "
" बुरातय्नाप ख्याः याये मते रे पुता। जिं छिमि दाइ चिया खॅ हयागु। बुरा जुइन ब्याहा मयाःनि।"
ज्यूज्यू का, जिं माला हैबी। तर गजाःम्ह ? हाकुम्ह ? तुयुम्ह ? तःधीम्ह कि भुतुचाम्ह ? साधारणम्ह कि छें हे क्वसः दुम्ह ? "
पलख निम्हं चुप।
बुरां हे अले नवानाहल "खः जि भमचा जुइम्ह भचा बिस्कंम्ह। मेपिं स्वयाः पाःम्ह। "
"गजाम्ह लय् तःबाः? "
बुरां धयायन मोबाइल हे चले मयाइम्ह। मोबाइल खना मछाःम्ह। "
कबिन्द्र ज्यः जुल। ननिमवात।
धात्थें कबिन्द्रयात भमचा माय्‌के छवत। बिचरा हलिंन्यंक चाःह्यू वन।
लांलां बित। तर व थः हे लिमथ्यन !!!■

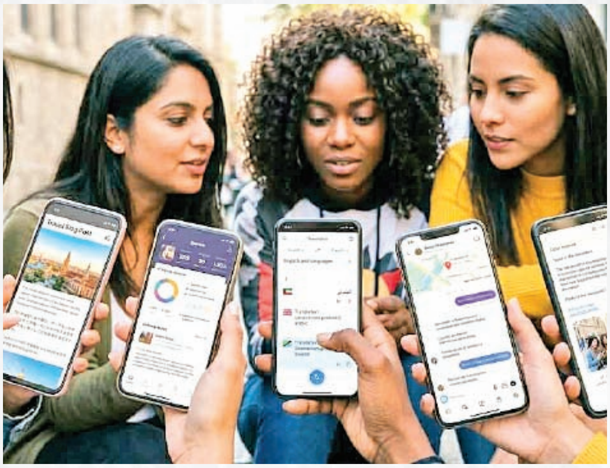

आज्जु मदुगु लॅपुइ चिबाखंया बहःचा हाकलं समीक्षा

■ सम्पादक

“आज्जु मदुगु लॅपुइ" छगू व्यङ्ग्यात्मक चिबाखॅ खः। थुकी थौंकन्हय्या सुचं प्रविधि (Mobile/Social Media) नं मनूया जिन्दगीइ गथे यानाः नकारात्मक लिच्वः लाकाच्वंगु दु धइगु खँयात बांलाक क्यनातःगु दु। थ्व चिबाखंया छुं मू बूँदातः थथे दुः

1. मू विषयवस्तु

थ्व बाखंया मू सार धइगु "मोवाइलया लत" व उकिं यानाः समाजय् वयाच्वंगु हिलाबुला खः। छम्ह बुरा थकालिं (तःबाः) थः काय्‌या निंतिं अज्याःम्ह भमचा मालाच्वंगु दु, सुनां मोबाइल हे चले मयाइ। थ्व खँ थः हे

छगू तःधंगु व्यङ्ग्य खः, छाय्धाःसा थौंकन्हय्या युगय् मोबाइल मदुम्ह मनू लुइकेगु तसकं थाकुइ धुंकल।

2. पात्र विश्लेषण

- तःबाः: वय्कः छम्ह अनुभवी व दूरदर्शी पात्र खः। मोबाइलं यानाः परिवारय् संवाद म्हो जुया वयाच्वंगु व मनूत यान्त्रिक जुयाच्वंगु महसुस यानाः वय्कलं "मोबाइल मयःम्ह" भमचा माःगु खँ न्ह्यथनादीगु दु।
- कबिन्द्र: वय्कः आधुनिक पुस्ताया प्रतिनिधित्व याइम्ह पात्र खः। न्हापां ख्याः थें याःसां लिपा तःबाःया भावनाथुइकाः व भमचा मालेत संसार चाःहिला च्वन।

3. व्यङ्ग्य व वास्तविकता

बाखंया अन्त्य तसकं मर्मस्पर्शी व 'आइरोनिक' (Irony) दु। कबिन्द्र अजाःम्ह भमचा मालाः हलिंन्यंकं चाःहिल, तर व थः हे लिमथ्यन। थुकिं निगू खँयात संकेत याइ:

- मोबाइल मदुम्ह मनू थौंया हलिमय् मदु धइगु वास्तविकता।
- मेपिं सुधार यायेगु स्वयां न्हापा थः सुधार जुइमाः धइगु दसु।

4. भाषा व शैली

च्वमिं तसकं सरल व ख्यालिभासं गम्भीर खँ धयादीगु दु। नेपालभाषाया थःगु हे मौलिक खँग्वःत (गथे कि: नच्चाम्ह, ज्यः जुल, भुतुचाम्ह) प्रयोग यानाः बाखंयात सजीव दयेकातःगु दु। बाखंया शीर्षक "आज्जु मदुगु लॅपुइ" नं सार्थक दु, छाय्धाःसा थौंकन्हय्या मनू थःगु लक्ष्य (आज्जु) मसिउसे डिजिटल दुनियाय् अलमलय् जुयाच्वंगु दु।

दकलय् लिपा

थ्व चिबाखनं झीत छगू न्ह्यसः त्वःता थकूगु दु- "कि झीसं प्रविधि चले यानाच्वना ला कि प्रविधिं झीत चले यानाच्वन?" समाजय् च्वंगु थ्व विकृतियात क्यनेगु निंतिं थ्व छगू उत्कृष्ट रचना खः। ■

भिंतुना

अप्रिल २४ व २५, २०२६ स बाल्टिमोरय् जुइगु न्हापांगु

अमेरिका नेवाः मुना व

हलिं नेवाः दबू, अमेरिकाया च्याक्वःगु दँमुँज्या

भःभः धायेक ताःलायेमाः धकाः भिंतुना देछायाच्वना ।

भी नेवाः अर्गनाइजेसन, अमेरिका

सानफ्रान्सिस्को, बे. एरिया

Kumari Dance Teaching in the USA

A living Kumari Dance is a sacred cultural expression deeply rooted in the vibrant traditions of Newa community inspired by the community, the living goddess, this dance honors the embodiment of purity, power, and protection.

With the conception of "A Knowledge Transfer Project", the World Newah Organization USA initiates the role in sharing and sustaining the cultural treasure through training, events, and educational initiatives, ensuring the Kumari Dance continues to inspire generations.

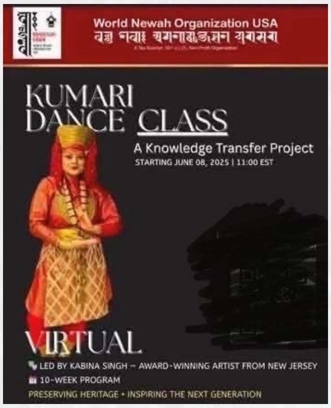

Kabina Singh

Instructor, New Jersey, USA

I feel honored to have had the chance to pass on my knowledge and experience to the next generation. The Newa Organization of America USA provided me with a wonderful opportunity to teach Kumari dance to children from different states. Although I was initially worried about conducting online classes, especially with kids aged 6, 7, and 10, they proved to be diligent students. Their parents were also incredibly supportive, which made the experience even more enjoyable. Watching the kids perform the Kumari dance after classes was a truly heartwarming moment, and I felt proud to have played a role in preserving our Newa culture. I'd like to extend my gratitude to Shrunuti, Pramesh, and the entire NOA team for their trust in me. This experience will remain one of my cherished memories of 2025.

Experiences of Kumari dance learning from the participants.

Avani Shree Maharjan

Louisiana, USA

I had the wonderful opportunity to gain experience of the Kumari Dance from Ms. Kabina Singh. At first, I assumed it would be easy, but as I progressed, I found some of the later steps quite challenging. Despite this, Ms. Kabina was incredibly patient and never tired of teaching me. With her gentle guidance and constant support from my parents, I was able to learn the entire dance.

Soon after completing the online classes, I performed the dance during Indra Jatra. The audience loved my performance, and I received many compliments—some even said I looked like Bhagwan Kumari.

It was an excellent and rewarding experience that boosted my confidence. I would love to continue learning more Newah dances in the future.

Kanchan Shrestha

California, USA

Since I was incredibly young, I have loved dancing. Last year, I got a wonderful opportunity to gain experience of Kumari

dance from my teacher, Kabina Mam. Even though our classes were online, she taught us with so much patience, dedication, and love.

In just 10 classes, I was able to learn Chariya Nritya and perform at Indra Jatra, organized by the Newa Organization Southern California chapter. When everyone stood up and applauded, it was one of the happiest moments of my life.

I also had the chance to perform at Nepali Pathshala on Parents' Day, which made me even more confident and proud.

Today, I would like to thank Kabina Ma'am for her hard work and guidance, and Shrunuti Singh Ma'am for organizing and coordinating everything so smoothly. Without them, this journey would not have been possible.

Kavya Shrestha

Louisiana, USA

First, a big thanks to WNO for

organizing the online dance class and connecting me with Ms. Kabina Singh, my Kumari dance teacher. At first, I thought Kumari Dance would be easy because I had performed other dances on the stage before, but some steps were a little hard. My teacher was truly kind and helped me a lot. My parents also cheered for me and helped me practice. Because of them, I could learn the whole dance.

I performed Kumari Dance at the Annual General Meeting of the Nepalese American Association of Louisiana in Shreveport. It was an incredibly special moment for me. People liked my dance and clapped. Some even said I looked like Goddess Kumari! I felt incredibly happy and proud. This made me more confident. I want to perform Kumari dance again and want to learn more Newah dances in the future.

जि अमेरिकाया नेवाः

■ लुनिभा शाक्य
डल्लास्, अमेरिका

जि नेवाः। उकिं जिं जिगु मांभाय् नेपालभाषा व झीगु नेवाः तजिलजिया खँय् सः थें मसः थें च्वयेगु कुतः याये त्यना।

जि मचाबलय्निसें जिमि मां बाः नं जि लिसें छेंय् नेवाः भाय् ल्हाइगुलिं जि आः अमेरिकाय् च्वनाः नं नेवाः भाय् ल्हाये सः। उकिं नेवाः मां बाःपिं न्ह्याग्गु देशय् च्वंसां थः मस्तलिसे नेवाः भाय् ल्हात धाःसा उपिं मस्त नं जि थें नेवाः भाय् ल्हाये सइ। थः नेवाः मचा जुयागुया गर्व दु।

अमेरिकाय् नापलाइपिसं जितः नेवाः भाय् नं सः, नेपाली भाय् नं सः, अमेरिकन भाय् नं सःम्ह मचा धकाः इपिं लयलय् ताइ। दकलय् न्हापां ला जि नेवाः धायेगुया म्हसीका हे नेवाः भासं नवायेगु खः। झी नेवाःतसें नेवाः भाय् ल्हाना मयंकल धाःसा लिपा वनाः झीगु भाय् तनावनी। जितः नेवाः नसात्वँसा नं यः। जितः नेवाः तजिलजि यः। नेवाः संस्कृति बारे अप्वः अध्ययन याये यः। नेवाः मिस्तय्सं हाकु पतासि सिनीगु ल्वः।

इमि थें जिके नं हाकु पतासि छत्वाः दु। अथे हे सचिका, न्यापुसिखः आदि नेवाः तिसा नं जितः यः।

झीगु नेवाः नसाया खँ ल्हायेगु खःसा चतांमरि, यःमरि, छ्वय्ला, जुजुधौ, ग्वारामरि आदि नं तसकं साः। नेवातय्सं पुज्याइपिं द्यःत मध्ये कुमारी, गणेश, ताराद्यः अले बुद्ध नं खः। जिं थन डल्लासय् जूगु येँयाः (इन्द्रजात्रा) नखःया ज्याइवलय् छन्हुया लागि कुमारी जुयागु दु। उबलय् जि खुदँ जक दुगु खः। जि थन दँय्दसं जुइगु ज्याइवलय् नेवाः म्ये हालाः, नेवाः प्याखं ल्हुयाः ब्वति कायेगु याना।

जि नेपालय् नं तःकःमछि वनेधुन। नेपालय् वनेबलय् नेवाः थाय्, पुलांगु नेवाः बस्ती, थीथी थासय् देगः चाःह्यू वना। येँ, यल, ख्वप, बन्दिपुर न्ह्याइपुसे च्वं। जिगु इहि व बाह्राः नं नेपालय् हे जूगु खः। नेपालय् वने बलय् जिमि बाज्या व थःथितिलिसें नं जिं नेवाः भाय् ल्हायेगु याना। उकिं इपिं सकलें जि खनाः लय्ताः। उकिं अमेरिकाय् जक मखु हलिमय् च्वंपिं सकल मांअबुपिंसं जितः थें नेवाः भाय् स्यनेमाः। थःगु छेँय् थः मस्त लिसें नेवाः भाय् ल्हायेमाः। ■

KEEPING OUR ROOTS ALIVE

■ ***Surya Laxmi Suwal Maharjan***
Hawaii, USA

On July 24, 2024, the island of Oahu witnessed a historic Bratabandha and Ihi Ceremony of 10 boys and 1 girl.

The Nepalese community in Hawaii has always been described as small and transient. Many Nepalese who resided in Hawaii were students and scholars who would leave the islands after completing their education and training. Prior to 2010, Census reported segregated data on the Nepalese population did not exist, it was simply lumped in with "Other Asian". As of 2020, the Census states Hawaii's Nepalese population has grown from 146 to 363, an over 148% increase.

Of this small population, those Nepalese who planted roots on Oahu knew the importance of cultural preservation after being disconnected from the motherland. There grew a desire for a cultural community, leading to the establishment of the Society of Nepalese in Hawaii (SNEHA) in 2007, a 501-(C)(3) non-profit organization created to foster and promote cultural practices through educational, social, and charitable activities.

Surya Laxmi Suwal Maharjan and her family had been one of the few Newa families living on Oahu. Being an active member of SNEHA since inception, Surya Laxmi always lent herself to cultural preservation efforts and

promotion whether in community or at home. In the community, she would teach Nepali youth dance choreography for festivities and served on the Executive Board for SNEHA in 2015. At home, she'd celebrate festivals like Mohani Nakha or Dashain and Swonti Nakha or Tihar (Mha Puja and Kija Puja) in the way she learned growing up in Bhiratnagar.

Eventually, more Newa families immigrated to Hawaii from Nepal and they brought their children. Raising children in a different country can be challenging if there

is limited exposure to cultural practices in their immediate community. Especially when that culture and language differs from what is practiced by the majority. With a growth in population of Newa youth on island, Surya Laxmi saw this as an opportunity to host a large-scale Bratabandha and Ihi Ceremony for the very first time in Hawaii. An opportunity for the youth to embrace their Newa culture outside of their own homes and relieve the need for their families to travel back to Nepal, as there were no Newa Guruju or Baajyaa in Hawaii.

What started as a personal need became a wonderful event for the Hawaii Newa community. Surya Laxmi reached out to Basav Juju Rajopadhyay whom she had followed via Facebook for a few years. Within one month of coordinating between Baajyaa Basav and the 7 Newa families, Baajyaa Basav flew to Hawaii and the ceremony took place on July 24, 2024.

Baajyaa Basav conducted a beautiful

and educational ceremony for the 10 boys and 1 girl in attendance. It was also an enlightening moment for their families and friends who witnessed their coming of age. Every step of the ceremony was explained and given meaning in a way which the youth could understand, explained both in Nepali and English. The pride of being Newa was felt by everyone at the event that day. Being 7,000 miles away from Nepal did not stop the connection to our community and our culture. It is important that moments like this are cultivated. •

नेवाः भाय् म्हिगः, थौं व कन्हय् !

■ दामोदर प्रधान
अलबेर्ता, क्यानाडा ।

विश्वास प्रणाली धइगु सिद्धान्त व भावनाया संयोग खः गुकिं अन्तरमनया मिखां छिं हलिंयात व्याख्या यानादी । थ्व प्रणाली महत्वपूर्ण जुइ छाय् धाःसा थुकिं छिगु निर्णय, भावनात्मक प्रतिक्रिया व यथार्थया समग्र धारणायात न्ह्याकी, थ्व छिगु मनया पृष्ठभूमिं संचालन जुइ । पुचः पुचः मनू मुनाः दइगु समाजय् म्हो जक्क मनूतय्सं थःगु बिचाः प्वंकेगु माध्यम धइगु इमिसं ल्हाइगु आदिबासी भाय् हलिंन्यंकं आपालं दुसां बुलुहुँ न्हनाच्वंगु जुयाः युनेस्को थुकियात म्वाकातयेत सदस्य राष्ट्रया सरकारपिंत उजं ब्यूगु दु ! नेपालय् च्वंपिं नेवाः आदिवासिपिंसं ल्हाइगु भाय् नेपालभाषा, गुंगू थीथी लिपिइ छयलीगु पुलांगु व सम्बृद्ध संस्कृति दुगु भाय् खः ।

थौंकन्हय् नेपालभाषा च्वयेत थुगु छुं नं लिपि छयलाबुलाय् वयाच्वंगु मदु अथे जूसां कम्प्युटरय् डिकोड यानातःगु निगू लिपि रञ्जना (लसतां जाःगु लिपि) व प्रचलित नेपाल लिपि (देवनागरी लिपिनाप सामान्यरुपं ज्वःलागु लिपि) कम्प्युटर छयले ज्यू । नेपालभाषा च्वयेत थौंकन्हय् छगू त्यासा लिपि देवनागरी लिपि खः। स्वनिगःदुने च्वंपिं नेवाःतः नेपा देया थीथी बजाः, सहर व गांगामय् व हलिंन्यंक च्वनाच्वंगु खनेदु । नेपालय् न्हापा सरकारी भाय्कथं नेपालभाषायात व्यापक रुपं छयलाबुला याना तःगु खः, तिब्बत नाप जुगु सन्धिपत्र नेपालभाषां च्वयातःगु खः । ने.सं.१७६७ सं जुगु नेपाःया एकीकरण जुइ न्ह्यःतक नेपालभाषां च्वयातःगु हस्तलिखित ग्रन्थ, शिलापत्र व सरकारी दस्तावेज आपालं खनेदु। पृथ्वीनारायण शाहनं स्वनिगः त्याकेधुंकाः नेपालभाषायात दमन याःगु, नेवाः भाषां ब्वनेगु व भाय् ल्हाय्तक मब्यूगु जुल। शासकतय् विरुद्ध विद्रोह यायेत स्वइपिन्त यातना बिइगु, जेलय् कुनेगु वा देय् त्वःतेत बाध्य नं याःगु जुल। नेपाली भाय्यात सरकारी भाय् धकाः मान्यता बियाः सच्छि दँ मल्याक्क नेपालभाषा सरकारया कडा नियन्त्रणय् लाःगु जुल ! नेपाली भाय् ल्हाइपिन्त सरकारं बांलाःगु प्राथमिकता बिउगु जुया, आपालं नेवाःतय्सं नेवाः भाय् मल्हासें पर्त्या भाय् (नेपाली भाय्) ल्हायेगु यानाहल । शाह शासकतय्सं ब्रम्हुं गुरुपिनिगु निर्देशनय् नेवाः भाषां च्वयातःगु सफू व बौद्ध ग्रन्थ जबरजस्ती लाका दुवातय् हयाः च्याकाः नष्ट याःगु खः। बेलायती सरकारया राजदूत भाजु ब्रायन हड्सनजुं (१८३३–१८४३) नेपालभाषां च्वयातःगु सलंसः पुलांगु हस्तलिखित ग्रन्थ सरकार पाखें बचे यानाः हलिमय् दुगु संग्रहालय व सफू धुकुती ब्यूगु खः । शाह व राणा शासकतय्सं च्याकेत्यंगु ल्हातिं च्वयातःगु नेवाःभाय् ग्रन्थत व बौद्ध ग्रन्थत झीसं ब्वने / छयले फयाच्वंगु खः ।

थ्यंमथ्यं सच्छिदँ मल्याक्क शासकपिंसं नेपालभाषायात मान्यता मब्यूगु व थ्व भाय् ल्हाइपिंत बिउगु कसा व उत्पीडनया सामना याःगु थ्व भाय् आः थःगु भूमिइ अल्पसंख्यक भाय् जुयाच्वंगु दु। संभ्रान्त व मध्यम वर्गीय नेवाःतय्सं थः मस्तलिसे नेवाः भाषं खँ मल्हासें पर्त्या भाय् (नेपाली) वा अंग्रेजी भाषं खँ ल्हाना वयाच्वन, स्वनिगः रिंगरोड पिने लाःगु गामय् नं माँभासं खँ मल्हासें खँय् भाय् (नेपाली भाय्) ल्हानाच्वंगु खनेदु। नेपालभाषा व नेवाः संस्कृतिया अध्ययनय् यक्व दँ बियादीम्ह बेलायती सामाजिक मानवशास्त्रया प्राध्यापक भाजु डेभिड गेल्नरजुं थःगु बिचा थथे प्वंकादिल, थुगु हिसाबं नेवाःतय्सं थःगु भाय् ल्हाय् त्वःतल धासा न्ययुदँ लिपा नेपालभाषा ल्हाइपिं मनूत लुइके थाकुइफु। नेवाः भाय् म्वाकातयेगु व थुकियात संरक्षण यायेत इलय् कुतः मयात धाःसा नेपालभाषा मृत भाय् धकाः घोषणा जुइफु धकाः वय्कलं थगु बिचाः प्वंकादीगु दु।

https://youtu.be/4RfjT80kls0?si=XfJLo1mz5xO53cKY

नेपालभाषा ल्हाइपिनिगु संख्या म्हो जुजुं वनेवं

'बौद्धिक ज्ञान न्हंकेमज्यू' धकाः द्वःछिदं मल्याक्क पुलांगु नेवा:भाषां च्वयात:गु हस्तलिखित ग्रन्थत कम्प्युटरय् दुथ्याकेत युनेस्कों ग्वाहालि नं याःगु दु ! शिक्षा व संचार माध्यमय् नेपाली भाषाया व्यापक प्रभाव लानाः नेपालभाषा (नेवारी) यात युनेस्कों आः "निश्चित रुपं लोपोन्मुख" धकाः गम्भीर खतराय् लाःगु" धलखय् तःगु जुयाः नेवा:भाय्या अवस्था बामलाना च्वंगु दु !

आदिवासी भाषाया अन्तर्राष्ट्रिय दशक (२०२२–२०३२) या छगू ब्वकथं युनेस्कों मातृभाषा शिक्षायात प्रबर्द्धन व नेपालभाषा थेंज्याःगु भाषाया पुनर्जीवनया निंतिं ज्या यानाच्वंगु दु !

त्रिभुवन विश्वविद्यालयय् नेपालभाषां एमए व पीएचडी तकया अध्ययन यायेदुसां नेवा: समाजय् नेवा: भाय् ल्हायेगु म्हो जूगु जुयाः नेपालभाषाया अवस्था झन् झन् बांमलाना वनाच्वंगु दु ! स्वनिग:दुने ब्वनेकुथिइ नेपालभाषायात अनिवार्य पाठ्यक्रमया रुपय् दुथ्याकेगु ज्याः जुयाच्वंसां थ्व भाय्यात संरक्षण व सम्बर्द्धन यायेगु कुतः देसंपिने हलिंन्यंक्क थीथी देसय् बुपिं नेवा: मस्तय्त व नेवा: भाय् ल्हायेमसःपिं ज्याथःपिंन्तः नेवा: भाय् ल्हाकेगु कुत: जुयाच्वंगु लसतां जाःगु बुखँ न्यने दयाच्वंगु दु ! देसय् दुने देसं पिने हलिंन्यंक च्वनादीपिं नेवा: भाय्यात माया मतिना यानादीपिं नेवा; गैह नेवा: भाजुमय्जुपिं सकलसिगु कुतलं नेवा:भाय्यात हलिंन्यंक प्रचार यायेगु व भाय्यात परिस्कृत याना म्वाकातयेत कुत: जुयाच्वंगु लसतां जाःगु खँ ख: !

२००७ सालय् सच्छि दँ मल्याक्क पुलांगु राणा शासनयात क्वथलाः जूगु क्रान्ति लिपा नेपालभाषा साहित्यया विकासया न्हूगु तवर्ण पुनर्जागरण सुरु जूगु जुल, हाकनं सरकारं नेवा: भाय्यात सेन्सर यायेगु, अले रेडियोय् नेपालभाषा समाचार प्रसारण लगायत नेपालभाषा ज्याइवलय् प्रतिबन्ध यात। नेवाः भाय् ल्हाइपिन्सं थ:गु भाय्या रक्षा व संरक्षणया निति ल्वानाच्वंसां इमित व कार्यकर्तातय्त सरकारं जेलया यातना बिउगु, देसं पित:छवय्गु तक नं यात ! नेपाल सरकारं समुदायं ल्हाइगु भाषिकां ब्वंकेगु स्कूलय् अनिवार्य यानाः आदिवासी जनजातिं भाषा संरक्षण यायेगु प्रस्ताव नं पारित याःगु दु। न्ह्याम्हेस्यां नेपालभाषा अध्ययन यानाः नेपालय् त्रिभुवन विश्वविद्यालयय् उच्च डिग्री, पीएचडी व एमफिलतक नं कायेफु।

म्हो जक मनूतय्सं हलिंन्यंकं ल्हाइगु १५००गू आदीबासी भाय्नापं नेवा: भाय् नं खतराय् लानाच्वंगु व थुगु शताब्दीया अन्त्यतक आपालं भाय् न्हनावनेत्यंगु (लोप जुइफु) धकाः युनेस्कों भविष्यवाणी यागु दु। म्हो समुदायं ल्हाइगु आदिवासी भाषायात बचे यायेत युनेस्कों आपालं आदिवासी भाषायात डिजिटलाइज यायेगु ज्या न्ह्याकल, २०१९ यात आदिवासी भाषाया अन्तर्राष्ट्रिय दँ घोषणा यागु ख:, अले आदिवासीतय्सं ल्हाइगु भाय्यात म्वाका तयेगु कुत: या लसताय् अन्तर्राष्ट्रिय दशक (२०२२-२०३२) माने यायेगु प्रस्ताव पारित यात। थुगु ज्याझ्वःया मू उद्देश्य विश्व समुदाययात आदिवासीतय्सं ल्हाइगु भाय्यात म्वाकातयेगु महत्वपूर्ण विषयलिसे स्वापू तयेगु, आदिवासी जनजातिया अधिकारया संरक्षणय् केन्द्रित जुयाः थःगु भाषायात पुनर्जीवित व संरक्षण यायेगु खः।

अन्तर्राष्ट्रिय ख्यलय् नेपालभाषा

नेवा: भाय्यात संरक्षण व सम्बर्द्धन यायेगु कुतः देसं पिने हलिंन्यंक्क थीथी देसय् बुपिं नेवा: मस्तयेत व नेवा: भाय् ल्हायेमसःपिं ज्याथपिंन्त: नेवा: भाय् ल्हाकेगु कूत: जुयाच्वंगु लसतांजाःगु बुखँ न्यने दयाच्वंगु दु ! देसय्दुने

देसंपिने हलिंन्यंक च्वनादीपिं नेवाःभाय्यात माया मतिना यानादीपिं नेवा; गैर नेवाः भाजुमय्जुपिं सकलसिगु प्रयासं नेवाःभाय् यात हलींन्यंक प्रचार यायगु व भाय्यात परिस्कृत यानाः म्वाकातयेत कुतः जुयाच्वंगु लसतां जाःगु खँ खः।

१) आइएसओ अन्तरराष्ट्रिय मानकीकरण (International Standard Organization-ISO) १९४७ गठन जूगु खः। नेपाल संवत् २८ स (ईस्वी सम्बत ९०८) स भुजिंमोल लिपिं ताडपत्रय् च्वयातःगु लंकावतार सूत्रयात आधार मानेयानाः नेवाः भाय्यात छगू पुलांगु व परिस्कृत भाय् धकाः अन्तरराष्ट्रिय मान्यता बियाः सन् २००४ सालय् अन्तरराष्टिय मानकीकरण धलखय् नेवाः भाय् ISO639-2 new धका मान्यता बिउगु खः। सन् २००७ पाखे अन्तिम लेखाजोखा यानाः नेवाः भाय् यात आईएसओ ६३९-३new भाषा कोड दुथ्याकाः अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड लगत दयेकाः Newah Bhaye धकाः निर्णय यागु खः।

2) नेपालभाषा विकिपिडिया

हलिं न्यंक ल्हाइगु १३५ भाय् दुथ्यागु विकिपेडिया छगू बृहत ज्ञानकोष (Encyclopedia) खः, थ्व ज्ञानकोष हलिंन्यंक न्ह्यामेस्यां सित्तीकं छयलेज्यु अले थुकी ज्ञानगुणया खँत न्ह्याम्हेस्यां दुथ्याकेगु व पाय्छी मजूगु खँत नं संपादन मण्डलं स्विकृति बिउसा, भिंके (सचे याये नं) ज्यु ! आइएसओनं नेवा भाय्यात अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता बिये धुंकाः विकिपिडियां नेपालभाषा संस्करण पिकायेत सन २०१४ सं अनुमति ब्यूगु खः। थ्व ज्ञानकोषय् हलिंन्यंकया थीथी ज्ञानगुणया खँलिस्यें नेपाः व नेवाः तजिलजि आदी बारे नं च्वसुत दुथ्याकातःगु दु ! थ्व ज्ञानकोषय् ईस्वी सम्बत २०२४ तक्क नेवाः भाषां च्वयातःगु ७२,८२२ च्वसु दुथ्याके धुंकूगु दु !

https://new.wikipedia.org

https://new.wikipedia.org/wiki/मू-पौ

३) इलय्ब्यलय् थीथी विद्वान भाजु मय्जुपिंस नेपाल भाषा खँग्वःधुकू पिकयादीगु सफूत मुंकाः नेवाः भाषालय् छयला वयाच्गुवं ३६,००० (स्वीखुइद्व) खँपुयात कम्प्युटरय् दुथ्याकेगु ज्या डा. सुभाषराम प्रजापतियागु नायःसुइ छपुचः भाषाजवाः मुना अनलाइन खँग्व धुकु दयेकेगू ज्या जुयाच्वंगु दु ! थ्व खँग्वःधुकूया ज्या पूवने धुंकाः झीसं नेपालभाषाया खँपुया भाबार्थ मालेगु ज्या उघ्रिमय् कम्प्युटरय् माले अःपुइ !

४) वर्ल्ड नेवाः अर्गनाइजेशनं गुगल कम्प्युटरयात

नेपालभाषा स्यनेगु ज्याय् योगदान व ग्वाहालि यायेत स्वयंसेवक पुचःया ग्वसाः ग्वःगु खः। हलिं न्यंक ल्हाइगु १३५ भाषां च्वयात:गु च्वसुयात छिं ल्हानादीगु भाषां अपुक्क व याक्कनं भाय् हियेकेगु ज्या गोगुल ट्रान्सलेसनं याये ज्यु।

सकलें जानाः स्वदँन्यंक याःगु कुतलं गोगुलया कम्प्युटरयात नेवाः भाय् स्यने फयेका, नेवाः भाय्यात गोगुलं ईस्वी सम्बत २०२४ सं स्विकृती बिउगु ख:! छिं थःगु जिमेल (gmail account) छयलाः अंग्रेजी भाषां च्वयात:गु च्वसुयात कम्प्युटरं नेवाः भाय् नं हिइकूगु पाय्छि मजूसा (झीसं आख: ग्व: ल्या ५,००० तक्कगु या च्वसु) भिंकेनं (सुध्द याये नं) जिउ!

आः नेपालभाषा च्ववयात:गु च्वसुयात हलिंन्यंकं ल्हाइगु १३५ गू थीथी भाषाया दथुइ अनुवाद यायेत गुगल अनुवाद सेवा छयलेत अःपुइधुंकल। नेवाः भाषां च्वयात:गु खँगोयात कम्प्युटरं बांलाक्क थुइके मफुगु जुयाः पाय्छि खतं भाय् हियेकेगु ज्या जुयाच्वंगु मदु ! गोगुल कम्पुटरयात झीगु भाय् शत:प्रतीशत थुइका पाय्छि भाय् हियेकेत: झीसं आपालं मिहनत यायेमानी ! सकलसिया कुतलं याकनं नेवा:भाषां भाय् हियेके ज्याया आज्जु पुवनेमा !

www.translate.google.com/contribute
https://translate.google.com/?sl=en&op=translate

५) काठमाडौं नगर पालिकाया आर्थिक ग्वाहालिइ नेपाल भाषा एकेडेमिं नेवाः सांस्कृतिक ज्ञानकोश, नेपालभाषां न्यागू तःधंगु संस्करण पिकाःगु दु। थुगु पिथनाया डिजिटल संस्करण पिकायेगु ज्या नं न्ह्यानाच्वंगु दु, अनलाइन संस्करण वःये धुंका अःपुक ब्वनेफइगु दु। थुकियात नेपाली व अंग्रेजी भाषां नं अनुवाद याकेगु कुतः नेपालभाषा एकेडेमिं नं यानाच्वंगु न्यने दु।

नेपाली व अंग्रेजी संस्करण पिहां वयेधुंकाः न्ह्याम्हेस्यां नं नेवाः संस्कृतिलिसे परिचित जुइत ज्व:लावइ।
https://www.youtube.com/watch?v=OOLwT-Xz2RO

६) कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI, Artificial Intelligence) वेबसाइटय् (Website) दुथ्याका त:गु च्वसुतय्गु लिधंसाय् कम्पुटरं बिइगु जानकारीयात कृत्रिम बुद्धिमत्ता (Artificial Intelligence) धाइ !

कम्पुटरय् दुथ्याकात:गु अल्याख ज्ञान दुगु च्वसुया भण्डारयात छुंनं बिषययागु खँ नेनेबले उघृमय् न्ह्यस:या लिस: बिइ ! न्हापा AI अंग्रेजी भाषां जक्क दुगु ख:, आ: हलिंन्यंक ल्हाइगु भाषांनं दुत्थ्यागु दु !

थौंकन्हय् अनेक प्रकारया AI न्ह्यांवगु दु ! नेपालय् नं छपुचः ल्यायम्ह मुनाः नं नेपाली भाषां AI दयेकूगु दु ! AI यात नेवा: भाषां न्यनेबलय् नं नेवा: भासं लिस:नं बिउ !

थौंकन्हे थम्हं मथूगु न्ह्यागु नं बिषयया खँ AI यात नेवा: भाषां न्यन धा:सा नेवा: भाषां नं लिस: बिउगु जुल। थ्यंमथ्यं सच्छिदँ मल्याक्क शासक पिंसं नेपाल भाषायात मान्यता मबिउगु व थ्व भाय् ल्हाईपिंत बिउगु कसा व उत्पीडनया सामना याःगु थ्व भाय् आः थःगु भूमिइ अल्पसंख्यक भाय् जुयाच्वंगु दु।

त्रिभूवन विश्वविद्यालयय् नेपालभाषां एमए व पीएचडी टक्कयागु अध्ययन याये दुसां नेवा: समाजय् नेवा: भाय् ल्हायेगु म्हो जूगु जुयाः नेपालभाषाया अवस्था झन झन बांमलाना वनाच्वंगु दु। स्वनिगः दुने ब्वनेकुथिइ नेपाल भाषायात अनिवार्य पाठ्यक्रमया रुपय् दुथ्याकेगु ज्या जुयाच्वंगु दु !

नेवा: समुदायनं थःगु भाषिक अधिकार व तजिलजिया पहिचानया निंतिं ल्वानाच्वंगु दु, अथेजुसां शिक्षा व संचार माध्यमय् नेपाली व अंग्रेजी भाषाया प्रभुत्व जुयाच्वंगु थीथी कारणं नेपाल भाषाया अबस्था खतराय् लानाच्वंगु दु।

देसय् दुने देसं पिने हलिंन्यंक च्वनादीपिं नेवा: भाय् यात माया मतिनायांना दिइपिं नेवा; गैह्र नेवा: भाजु मयजुपिं सकलसिगु कुतलं नेवा:भाय् यात हलिंन्यंक प्रचार यायगु व भाय् यात परिस्कृत यानाः म्वाकातयेत कुत: जुयाच्वंगु लसतां जाःगु खं ख:। आपालं भाषा बिशेषज्ञ, नेपालभाषा ल्हाइपिं नेवाः, गैह्र नेवाः व नेवाः सामाजिक कार्यकर्तातय्सं याःगु कुत:लं नेपालभाषा, नेवाः भाय् व नेवा: तजिलजि सदांया निंतिं संरक्षण जुइत्यंगु दु !

नेपालभाषायात पुनर्जीवित व संरक्षण यायेगु कुतः वा योगदान बियादीपिं सकलसितं व नेवाः अभियन्तापिन्त झी सकलें जानाः सुभाय् देछायेनु !

हलिं नेवाः दबू, अमेरिकाया थीथी ज्याङ्वः

सन् २०१९

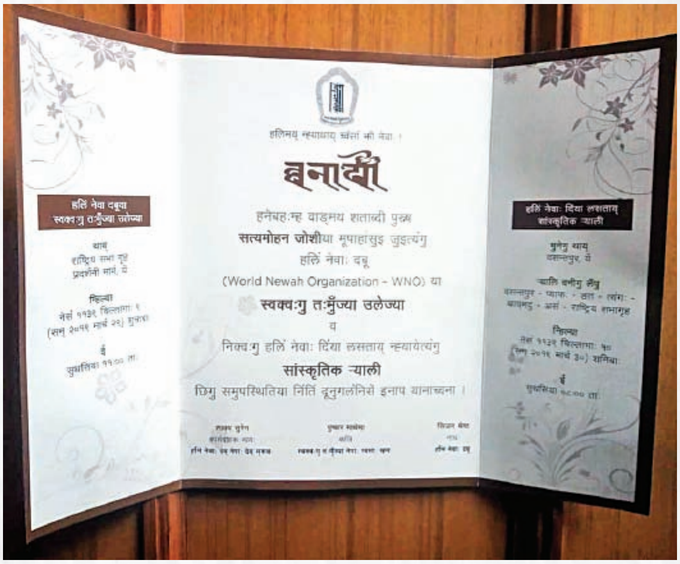

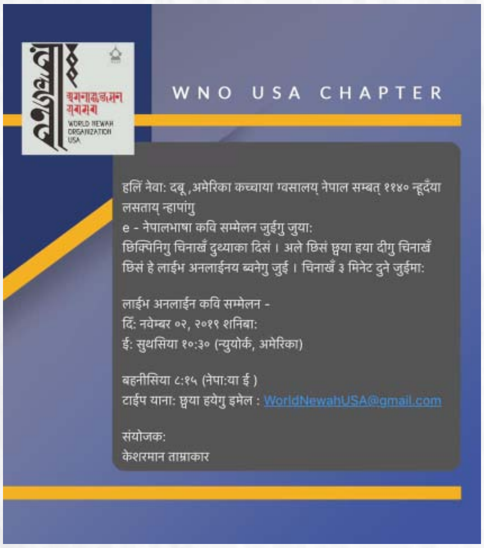

हलिं नेवाः दबू, अमेरिकाया थीथी ज्याझ्वः

सन् २०२०

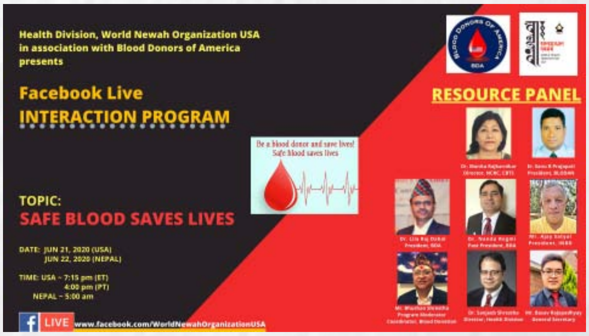

हलिं नेवाः दबू, अमेरिकाया थीथी ज्याझ्वः

सन् २०२१

हलिं नेवाः दबू, अमेरिकाया थीथी ज्याझ्वः

सन् २०२२

हलिं नेवा: दबू, अमेरिकाया थीथी ज्याझ्व:

सन् २०२३

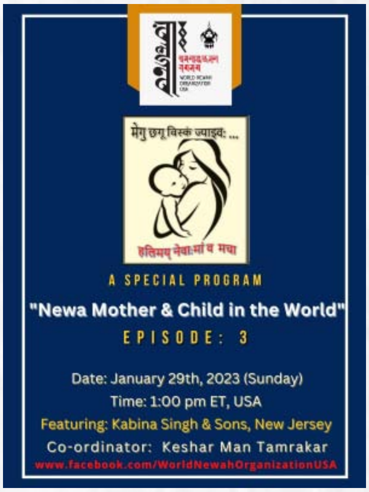

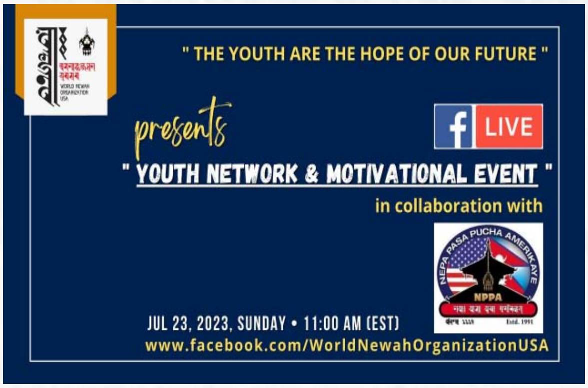

हलिं नेवाः दबू, अमेरिकाया थीथी ज्याझ्वः

सन् २०२४

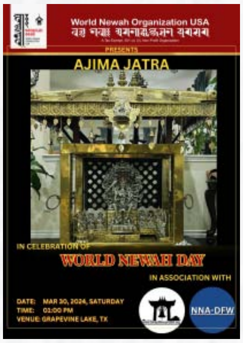

हलिं नेवाः दबू, अमेरिकाया थीथी ज्याङ्वः

सन् २०२५

हलिं नेवाः दबू, अमेरिकाया थीथी ज्याझ्वः

सन् २०२६

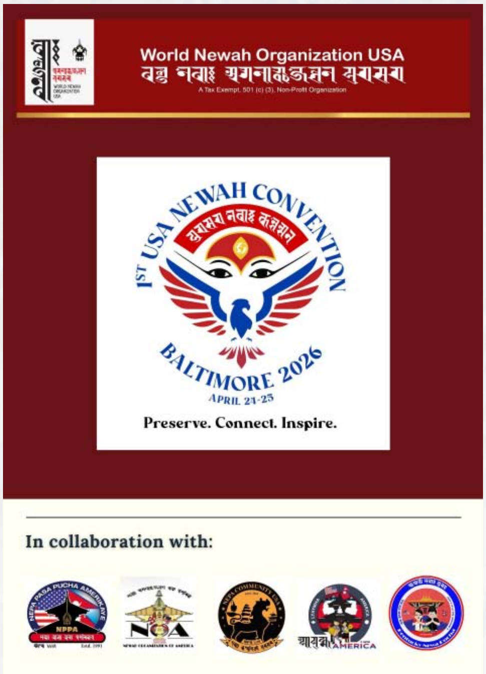

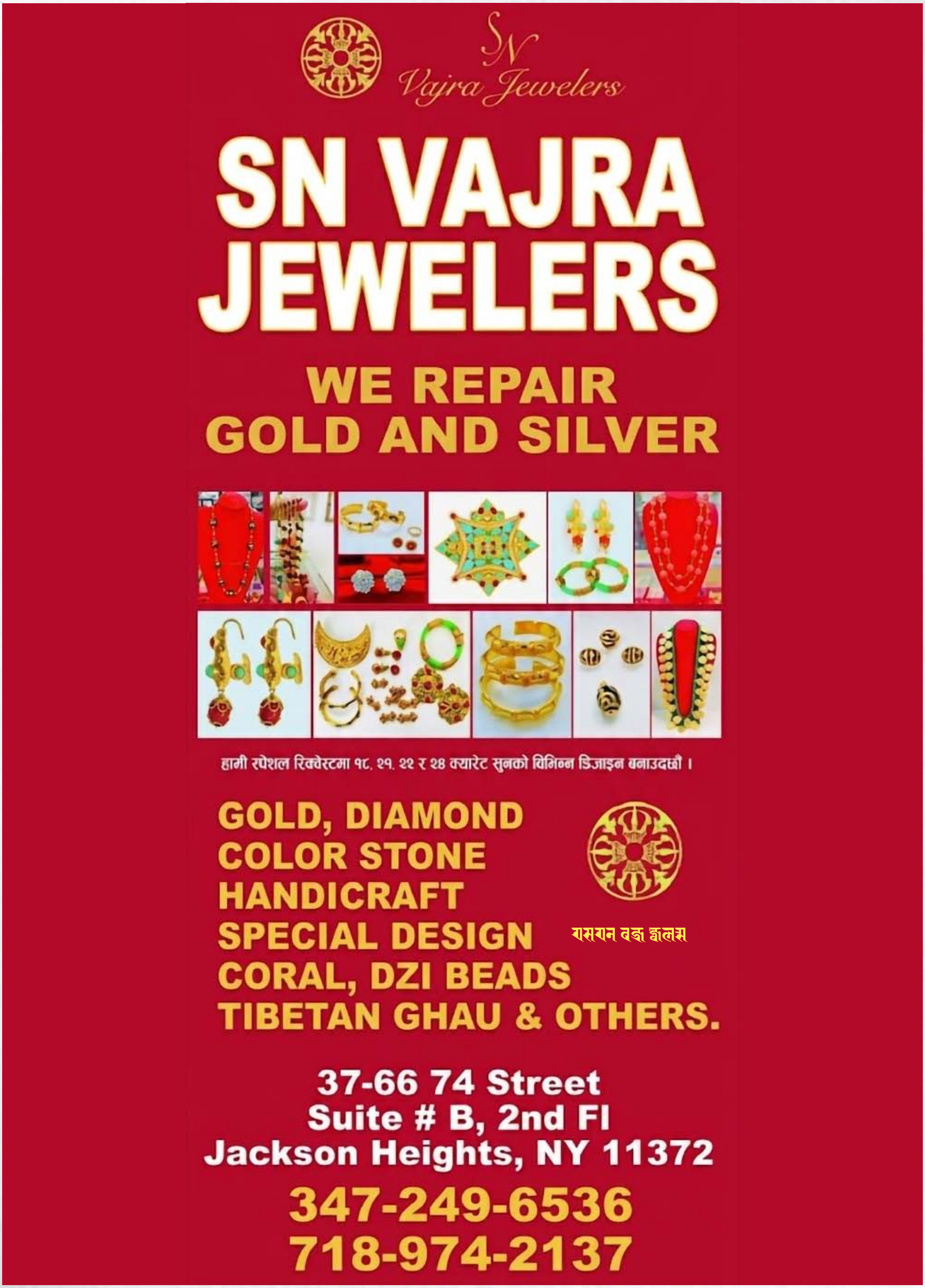
SN
Vajra Jewelers
SN VAJRA
JEWELERS
WE REPAIR
GOLD AND SILVER
हामी स्पेशल रिक्वेस्टमा १८, २१, २२ र २४ क्यारेट सुनको विभिन्न डिजाइन बनाउदछौं ।
GOLD, DIAMOND
COLOR STONE
HANDICRAFT
SPECIAL DESIGN
CORAL, DZI BEADS
TIBETAN GHAU & OTHERS.
37-66 74 Street
Suite # B, 2nd Fl
Jackson Heights, NY 11372
347-249-6536
718-974-2137

भिंतुना

अप्रिल २४ व २५, २०२६ स

बाल्टिमोरय् जुइगु न्हापांगु

युएसए नेवाः मुना व

च्याक्वःगु दँमुँज्या

भ्रःभ्रः धायेक ताःलायेमाः धकाः

भिंतुना देछायाच्वना ।

ShresthaCPA

TURNING VISION INTO VALUE

www.ShresthaCPA.com

Phone number 617 407 7469

Address 2 Main St, STE 215, Stoneham, MA 02180

Email: Niraj@shresthacpa.com

World Newah Organization USA

A Tax Exempt, 501 (c) (3), Non-Profit Organization

कार्यसमिति (२०२२-२०२६)

प्रमेश श्रेष्ठ
नायः

केशरमान ताम्राकार
वरिष्ठ न्वकू

बासव जुजु राजोपाध्याय
मू छ्यान्जे

विजयरत्न वज्राचार्य
दांभरिं

श्रुणुति सिंह
छ्यान्जे

नरेन्द्रबहादुर जोशी
लागा न्वकू, पश्चिम

भुवन के. श्रेष्ठ
लागा न्वकू, पहाड

सरोज देवी प्रजापति
लागा न्वकू, पूर्व

रुबी श्रेष्ठ
दुजः

प्रशान्त मानन्धर
दुजः

विजय श्रेष्ठ
दुजः

युमेश श्रेष्ठ
दुजः

नीरिना श्रेष्ठ प्रधान
दुजः

श्रेया तुलाधर
दुजः

सुर्यलक्ष्मी सुवाल महर्जन
दुजः